DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Mart'87
67
500 TL
KDV Dahil

YAPIN

hedef: yığınsal, demokratik, sendikal tek bir öğrenci örgütü

12 Mart'ın yıldönümü/ TİP, TSİP, MNP, MHP, DİSK, TMGT, Hikmet Kıvılcımlı, İlhami Soysal, İhsan Sabri Çağlayangil, Turhan Feyzioğlu, Doğan Avcıoğlu, Uğur Mumcu, Mahir Kaynak, Aydınlık Sosyalist Dergi, Son Havadis, Sadun Aren, Halit Çelenk, Muzaffer İlhan Erdost, Cüneyt Arcayürek...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ

YARIN
Ulusal Öğrenci Hareketi Haklarına Sahip Çıkacak Güçtedir 3

MUSTAFA OKAN
"Hedef: yığınsal, demokratik, sendikal, tek bir öğrenci örgütü." 4

ZEKERİYA YILMAZ
Demokratik Öğrenci Hareketinin Birliği ve İlkeleri 7

R. ÖNER ÖZKAN
Öğrenci Konseyi: YÖK'ün Çifte Standardı 9

İNCELEME ARAŞTIRMA

NERGİS ALGÜN
Nedenleri, Sonuçları ve Öğrettikleriyle 12 Mart 10

SADUN AREN-HALİT ÇELENK-MUZAFFER İLHAN ERDOST-CÜNEYT ARCAYÜREK
12 Mart İçin Ne Diyorlar? 11

DOĞAN AVCIOĞLU-UĞUR MUMCU-TİP-TMGT-DİSK-HİKMET KIVILCIMLI-İLHAMİ SOYSAL-MNP-MHP-AYDINLIK SOSYALİST DERGİ-İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL-TURHAN FEYZİOĞLU-MAHİR KAYNAK-TSİP-SON HAVADİS
12 Mart İçin Ne Demişlerdi? 14

DICKSON RAPORU-KOMANDO ve ÖZEL HARP MUHTİRASI-GALULA'NIN AYAKLANMA KURAMI
12 Mart ve CIA Bir Tezgahın Belgeleri 17

NERGİS ALGÜN
Türkiye'deki Amerika-II 18

TANER GÜREL
portreler: Türk Dostu Bir Helikopter Jacques Chirak 21

LEYLA GÜNSEL
8 Mart ve Kadın Hareketinin Dönemeçleri 22

İŞÇİ - SENDİKA

ALİ CANDAN
Netaş Grevi: Kararlılık ve Dayanışma Örneği 24

TARTIŞMA

SELİM ÖZEN
Ceza Yasası Değişiklik Tasarısı Tartışılırken 25

ÖĞRENCİ GENÇLİK

BEYHAN SUNAL
Tanzimat Komünistleri ve Fizikte Etki Tepki Prensibi 26

GÜL BİLGİN
Öğrenciler Nerede Barınıyor? 28
Kısa Kadırga Tarihi Ya Da Aydın Albayrak İcraatı 29

SANAT - EDEBİYAT

ALEV SEVİNÇ
Devrimcilik, Çokseslilik ve Klasik Müzik 30

VECİHİ TİMUROĞLU
Roman Sanatı Üzerine 32
Yeni Şiirleriyle ÖZCAN YALIM 34

TELEVİZYON

KORAY BİÇER
Gözler Büyürken Beyinler Küçülüyor 35

LİSE'DEN

Liseliden Mektup: "Tek çıkar yol, bir iş bulup çalışmak" 36

DÜNYADAN

GÜRHAN UÇKAN
Yurtdışında Geçtiğimiz Ay 37

YARIN

TUSTAV
ARŞİVİ
Umur Coşkun
Bağışı

Görev ve Sorumluluklarımız...

Yıllardan süzülüp gelen deney gösteriyor ki, demokrasi mücadelesi başlıbaşına bir sürece karşılık geliyor. Bugün de anti-demokrasinin çeşitliliği her geçen gün çoğaltılmaya, kurumsallığı da yaygınlaştırılmaya çalışılıyor. Bugüne dek yaşadıklarımız da demokrasinin yokedilmesi için uygulamaya konulan planın nasıl tavizsizce uygulanmaya çalışıldığını gösterdi bize. 71'de ve 80'de atılan adımları bu bakışla değerlendirdiğimizde görüyoruz ki, temel yöntem **anti-demokrasinin önündeki yasal engelleri kaldırmak** olarak kendini gösteriyor. İşte, DİSK'in kapatılmasından sendikal haklar önüne konulan engellere, işkence serbestisinden düşüncenin cezalandırılmasına, siyasal partilerin kapatılmasından başkanlarına ve yöneticilerine getirilen yasaklara kadar uzanan çizgi, yukarıda altını çizdiğimiz gerçeği açıklıyor.

Anti-demokrasinin ulaştığı çeşitlilik demokrasi mücadelesinde -bütünü kaybetmeden- bazı alanlara yönelik bir öncelik sıralaması yapmayı gerektiriyor. İşte bu sıralamanın başında işkence ve örgütlenmenin önüne konulan engeller geliyor.

Cezaevlerinde ve karakollarda süren yaygın işkence uygulamalarına bugün artık toplumun geniş bir kesimi duyarlıdır. Öğrenci dernekleri önlerine koydukları hedeflerle ve geliştirdikleri politikalarla, iktidarın vermek istediği dar politik örgütler görüntüsünün tersine, kitleselleşme yolunda önemli adımlar atmış sendikal örgütlenmelerdir. Ve öğrenci derneklerinin karşı karşıya bırakıldıkları sorunlar her geçen gün daha geniş bir öğrenci kitlesinin tepkisini çekmektedir. Başka bir deyişle iktidarın kitleler gözünde yaratmaya çalıştığı demokrasi görüntüsü, bizzat kitlelerin sorunlara duyarlı hale gelmesiyle inandırıcılığını yitirmektedir.

Demokrasi mücadelesinin ulaştığı bu noktada demokrasi güçlerinin birliği vazgeçilmez bir zorunluluk olarak öne çıkıyor. Demokrasiden yana tüm güçleri içeren eylem birliğinin kurulması ise birliğe ilişkin en somut adım ve araç olarak ortada duruyor. Bu gerçek, gençliğin demokrasi mücadelesine katılımının somutlandığı öğrenci derneklerini hata kabul etmez bir sorumlulukla karşı karşıya bırakıyor. Önümüzdeki günler öğrenci derneklerinin bu sorumluluğun bilincinde olduklarını gösterecekleri günler olmalıdır.

Birlik kadar önemli bir unsur da dayanışma. Geçtiğimiz Şubat ayı içinde DİSK'in kuruluşunun 20.yılı nedeniyle İstanbul'da yapılan kutlamalara dünyanın dört bir yanından gelen sendika temsilcilerinin katılması uluslararası dayanışmanın anlam ve önemini örnekliyor. Konukların sendikal haklar ve demokrasi konusundaki değerlendirmeleri ve yaklaşımları ise demokratik hakları düzleminde nerede olduğumuzu bir kez daha gösterdi: Şartlı demokrasi olmaz, eğer bir şart olacaksa o şart, tüm yasakların kaldırılması olmalıdır.

Şubat ayında demokrasi istemlerine yönelik önemli bir gelişme daha gerçekleşti. Yargıtay aldığı kararla "İşkencede devlet de sorumludur" diyordu. İktidar "işkence olayları münferittir" deyip "kendini bilmez memurları" sorumlu göstermeye çalışırken alınan bu karar, işkencenin yalnızca yürütmedeki keyfiyetle sınırlanamayacağını gösteriyor.

Evet, Türkiye'de bugün işkence var, Türkiye'de bugün kitaplar yakılıyor, yasal derneklere üye olmak suç sayılıyor, anti-demokrasi daha pekçok örnekle yaşamaya devam ediyor. Devam eden bir başka şey de demokrasi güçlerinin kararlı, bilinçli, onurlu mücadelesi.

Sevgi ve Dostlukla...

Sahibi: **SAMİ ALPTEKİN.** Sorumlu Yazışleri: **MUSTAFA OKAN.** Genel Yayın Yönetmeni: **TANER GÜREL.** İnceleme Araştırma Sorumlusu: **BEYHAN SUNAL - MUSTAFA ÖSTÜN.** İlan-Abone Bürosu: **NESRİN HOCAOĞLU** İsveç: **GÜRHAN UÇKAN** Box 38045, 10064 Stockholm. F. Almanya: **MEHMET BİLGİN** Vulkan Str 20, 4000 Düsseldorf 1. Hollanda: **RAMAZAN EKİNCİ** Postbus 302, 6040 Aj Reormond. İsviçre: **SERDAR ATAMAN:** Postfach 954 8951 Fahrweid. Kıbrıs: **SEVGÜL ULUDAĞ** 19 Necmi Kaldıran Sokak Lefkoşa. İzmir: **SEVİL ÇAĞIRAN** 859. Sokak Saray İşhanı Daire No: 401 Konak. İstanbul: **ZEKERİYA AYTEMUR** Onanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han 7/14 Cağaloğlu. Adana: Özel Sancak İşhanı Asmakat No: 5 Dörtyolağzı. Trabzon: **HASAN TOMBAK** Maraş Caddesi Onbaşı İşhanı No: 7. Abone Koşulları/Yurtiçi: Yıllık **3500** Altı Aylık **1800,** Yurtdışı: Yıllık **30 DM** Altı Aylık **16 DM,** Yurtdışı Tek Satış **3 DM.** Teknik İşler/Dizgi: **Bil Ofset.** Film: **Arsu Ofset.** Baskı: Grafik Düzenleme: Yarın. Yönetim Adresi: **Hanımeli Sokak 15/10 Sıhhiye-Ankara.** Yazışma Adresi **PK 723 Kızılay-Ankara.** Posta Çeki: **164880.** Dağıtım: **Etkin** 527 60 11. İlan koşulları/Arka Dış Kapak: Tam Sayfa: **200.000,** Yarım Sayfa: **125.000,** Çeyrek Sayfa: **70.000.** Arka İç Kapak: Tam Sayfa: **150.000,** Yarım Sayfa: **80.000,** Çeyrek Sayfa: **50.000.** İç Sayfalar: Tam Sayfa: **100.000,** Yarım Sayfa: **60.000,** Çeyrek Sayfa: **35.000**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ulusal Öğrenci Hareketi Haklarına Sahip Çıkacak Güçtedir

YARIN

Ülkemizde demokrasi, Eylül darbesinin ayakları altında ezildi. Bütün yasama ve yürütme gücünü beş kişilik Konsey elinde toplandığı yaklaşık üç yıl boyunca koyu bir baskı ortamı içinde yaşandı. Bu dönemde toplumsal yaşamın her alanına ilişkin geriye götürücü köklü yasal kurumsal değişimler gerçekleştirildi. Tüm yaşamsal demokratik bakları baştan aşağı budayan anayasa bu dönemde hazırlandı ve muhalefetsiz bir ortamda oylamaya sunuldu. Ardından katılacak partileri ve adayları öncelikle Konseyin sağladığı genel seçimler yapıldı ve bugünkü parlamento oluştu. Bu seçimin hükümet yaptığı ANAP. 12 Eylül Annyasasını ve kurumlarını benimsediğini ilan etti ve temelde bu çizgisini korudu. Sonuç olarak bugüne dek, 12 Eylül rejiminin temel kurumlarında. öze yönelik hiçbir değişiklik yapılmadı, yapılamadı.

80'den günümüze uzanan bu süreç, siyasal egemenliği elinde bulunduran güçlere, halk kesimleri üzerinde ağır bir hegemonya kurma olanağı verirken diğer yandan da aşılması güç karakteristik sorunlar çıkarttı. Siyasal iktidarın, uluslararası ilişkilerde hızla yanlızlaşması olgusu, bu sorunlar içinde özellikle anılmaya değer. Dış dünyadan gelen desteğin ABD'yle sınırlı olması, Batı Avrupa'nın gerici hükümetlerinin bile siyasal destek vermeye cesaret edememeleri, meydanlardaki "kahramanca" kükremelere karşın iktidarı sıkıştıran başlıca sorunlardan birini oluşturmuştur. İktisadi destek ve ilişkilerde bir kopuşun yaşanmamış olması, söz konusu siyasi tecrit'in önemini azaltmaz. Kendini "hür dünyadan" sayan, bütün bir Cumhuriyet dönemi boyunca resmi ideolojisini bu temelde biçimlendirmiş, politikalarını bu yönde oluşturmaya dikkat etmiş bir ülkenin, Batı Avrupa ülkelerince dışlanması, sadece dış politikada değil iç politikada da siyasal iktidarın milliyetçi nutuklarla aşamayacağı sorunlar yaratır. Bunun yanında Eylül rejiminin Sosyalist ülkeler topluluğu karşısındaki konumunu ve Arap ülkeleri üzerindeki "güvenilmez dost" izlenimini düşünürsek bir de bunlara dış desteğin yaşamsal olduğu Kıbrıs ve Ege sorunlarını eklersek, yaşanılan tecritin siyasal iktidar açısından gerçek anlamını daha iyi anlarız

Kuşkusuz ülkemizdeki demokrasinin ezilmesiyle yanlızca dış kamuoyu ilgilenmiyor. Demokrasi talebi, çıkarları bunu dayatan halkımızın istemidir. Ülkemizdeki demokratik potansiyeli olduğundan daha az gören teorilerin ve demokrasi mücadelesinin henüz açık ve sert biçimler almamış olmasına aldanmamak gerek Nitekim, Eylül darbesinden sonra terör paniği yerini günlük somut sorunlara bırakmaya başladığında kitlelerde de demokrasi arayışı başlamıştır Kitlelerde beliren asker yönetimden çıkılması yönündeki güdüyü hesaba katmayan hiçbir politikanın uzun ömürlü olamayacağının işaretleri alınmaya başlamıştır İlk günlerinde terörü engelleyeceği düşüncesiyle alkışlanan Konsey, bir dönem sonra "demokrasi programına sadık kaldığı" için övülür olmuştur. Anayasaya hayır denilmesi durumunda askeri yönetimin süreceği şantajı, halkın ham demokrasi gödülerine seslenmekten başka bir anlam taşımaz Aynı şekilde, 83 Aralık seçimlerinde Cumhurbaşkanının konuşmasına rağmen ANAP'ın en çok oyu toplaması, MDP'nin hezimeti demokrasi arayışına yönelik tepkiler olarak nitelenebilir. Kitlelerin politik ufkunun daraltıldığı ne kadar gerçekse, demokrasi istemi de o kadar gerçektir. Sonuç olarak 12 Eylül rejimi içerde de geniş bir muhalif potansiyel sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Geleneksel burjuva sağ siyasi hareketlere kadar uzanan geniş bir siyasi yelpaze iktidarın karşısına geçmiştir.

İşte içerde ve dışarda gözlenen bu gerçekler, Eylül darbesiyle birlikte siyasal hegemonyasını oluşturan tekelci güçlerin, bir bakıma bunun için ödediği bedellerdir. Şimdi bu bedeller giderilmeye çalışılıyor. İçerde ve dışarda varolan beklentilere bağlı olarak kimi manevralara girişiliyor ve demokrasiye geçildi, rejim yumuşatıldı görüntüsü yaratılmaya çaba sarfediliyor.

Girişilen manevraların yüzeysel ve aldatıcı olduğu açıktır. Üniversiteler, basın, sendikal haklar, siyasal özgürlükler, insan hakları ve diğer tüm temel alanlarda baskıcı kurumların ve yasal-yasadışı uygulamaların özünde bir değişiklik olmamıştır. Ancak kısmi geri çekilmelerden, göreli bir esneklikten söz edilebilir.

Bugünkü iktidarın demokrasi gibi bir sorunu olmadığı ve ülkemizin bu iktidar eliyle demokratikleşemeyeceği açık seçik ortadadır. Ülkemiz ancak bugünkü iktidar güçlerine karşı kitlelerin vereceği mücadelerle demokratikleşebilir bunun başkaca bir yolu yoktur.

Sözün burasında, bugünkü iktidar politikalarının çelişik karakterini tam kavramanın önemine işaret etmek gerekiyor. Bugünkü kimi manevraların demokratikleşmeye yönelik olmadığı ne kadar gerçekse, kitlelerin mücadelesinin geliştirilmesine yönelik yeni olanaklar yarattığı da o kadar gerçektir. Diktatoryal yöntemlerin esnetildiği, bir bakıma rejimin geri çekilmek zorunda kaldığı her alan, kitlelerin mücadelesine açılan yeni boşluklar yaratmaktadır. Elbette bu, sancısız ve dosdoğru gelişen bir hat izlemiyor. Her alanda amansız fiili bir mücadele yaşanıyor.

Bunun en açık örneği üniversitelerdir. Üniversitelerde bir yandan öğrenci dernekleri kuruluyor, kongreler yapılıyor, yayınlar çıkartılıyor, ama diğer yandan başvurular engelleniyor, yayın sahipleri sebepsiz gözaltına alınıyor, işkence görüyor. Bir yandan İçişleri Bakanıyla öğrenciler açık açık tartışmayı başarıyorlar diğer yandan hukumet sözcüleri öğrenci derneklerini anarşi yuvası gibi göstermeye yönelik propaganda yürütüyorlar. Bütün bir kaos içinde göze batan odur ki, öğrenci hareketi meşru zemine sıkı sıkıya bastıkça ve iktidarın keyfi saldırıları karşısında geri çekilmeyip yasal haklarına aktif mücadeleci bir tutumla sahip çıktıkça güçleniyor, umut veriyor.

Öğrenci hareketinin ulusal düzeyde dayanışmasının sağlaması bu mücadelenin güncel boyutlarından birini oluşturmaktadır. Öğrenci derneklerinin tüm ülkede ortak olan temel öğrenci sorunlarını bir araya gelerek tartışması, çözümler üretmesi, ortak davranması kadar doğal ve yasal bir hak düşünülemez Görülmektedir ki, iktidar, öğrencilerin bu doğal hakkını alışılagelmiş keyfi sindirme politikasıyla gaspetmeye çalışmaktadır. Bugüne kadar öğrenci hareketi ileriye doğru adım atabildiyse, sesini duyurmayı başarabildiyse, bunu, meşru zemine dayalı aktif kararlı bir mücadele anlayışıyla yapabildi. Bugün de yapılması gereken budur.

Öğrenci hareketinin gücü ulusal düzeyde birliği ve dayanışmasını geliştirmek ve güçlendirmekten geçiyor. Bunu gericilik de çok iyi bilmektedir ve gözünü dernekleşme hareketinin ulusal dayanışmasına dikmiştir. Derneklere düşen ulusal platformun meşruluğuna sahip çıkmak, basılan yasal zemini güçlendirmek, baskılar karşısında gerilememektir. Ulusal dayanışma zeminini koruma politikasında, öğrenci hareketi içinde yer alan bütün eğilimler koşulsuz bir işbirliğini öne koymalı mücadelenin bu cephesini kesinlikle siyasi rekabete yönelik istismar konusu yapmamalıdırlar. Bu yasamsal konuda anlık olaylar karşısında belirebilen kimi değerlendirme ve görüş ayrılıklarını çok köklü, giderilemez, ortak bir tavır üzerinde anlaşılmaz tutucular gibi görüp göstermek kimseye yarar getirmeyecek ancak gericiliğin işini kolaylaştıracaktır.

Bugün grupçu ayrımları körüklemek yerine, ulusal platformun birliği ve gerici güçlerin engellemelerinden korunması sorunu içtenlikle öne çıkartıldığında ortak bu tutumun benimsenmemesi için hiç bir ciddi neden gözükmüyor. Bugüne kadar attığı adımlar gösteriyor ki, öğrenci hareketi kendi ulusal platformunu gerici baskılara karşı koyabilecek mücadele gücüne, bu olgunluğa ve kararlılığına sahiptir Bu görevin altından yüzünün akıyla çıkacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yayın yaşamına Aralık 1986'da başlayan GÖRÜŞ dergisi, dergimiz sorumlu yazışleri yönetmeni Mustafa Okan'la söyleşi yaptı. Uzunluğu nedeniyle GÖRÜŞ'ün Mart (4.) sayısında yerleşemeyen bu söyleşiyi aşağıda yayımlıyoruz. Bu durumu dost dergiler arasındaki işbölümünün bir gereği sayıyor, GÖRÜŞ dergisine teşekkür ediyoruz.

YARIN

Söyleşi: Mehmet Salim

GÖRÜŞ □ Son zamanlarda gerek, YARIN dergisinde, gerekse Öğrenci derneklerı yöneticilerine yapılan baskılar yoğunlaşıyor. Türkiye'de bir yandan "demokrasiye geçiliyor" çığlıkları atılırken, bir yandan da bu tip uygulamalara reva görülenlerin sayısı da devamlı artıyor. Sizce bunun kaynağı ne? Bu tip uygulamalara maruz bırakılanlar bu durumu nasıl aşabilirler?

MUSTAFA OKAN ■ Sorunuzda belirttiğiniz çelişkili durum, içinde yaşadığımız siyasi ortamın çelişkili yapısından kaynaklanmaktadır. 1980 12 Eylül'ünden sonra yasalar ve kurumlar baskıcı, gerici bir öze kavuşturuldu. Ancak, burada üzerinde durmayı gerekli görmediğimiz iç ve dış nedenlerle, baskıcı rejim demokratik bir görünüme büründürülmek isteniyor. Öz itibarıyle rejimin niteliğinde bir değişiklik olmamakla birlikte bu yeni taktik, kimi değişikliklere neden oluyor. Ve bu durum kitlelere ve dünya kamuoyuna, "demokrasiye geçiliyor" biçiminde sunulmak isteniyor. Kuşku yok ki, 12 Eylül rejiminin temel baskıcı kurumları, toplumsal yaşam içindeki ağırlığını korumaktadır. Bu durumu tanımlamak gerekirse vesayet demokrasisi denebilir. Ortada sınırları çizilmiş kontrollü bir siyasal ortam vardır. Elbette ülkemizde bugün içinde yaşadığımız koşullar ile Komşey dönemının koşulları arasında önemli farklılıklar vardır. Bunu görmek gerekir. Bugün ülkemiz, beş kişinin ağzından çıkar kararnameler ve emirlerle yönetilmiyor. Bu durumu görmeyen bir siyasal hareketin bir tek doğru taktik bile üretmesi olanaklı değildir. Bugünkü rejimin demokrasi olmaması başka şeydir, yeni olanakların doğduğunun görülebilmesi başka bir şeydir. "Bu durumdan nasıl çıkılabilir," yönündeki sorunuzu doğru bir biçimde yanıtlayabilmek için bu çelişkili durumu bütün yönleriyle bir bütün olarak kavramak gerekir. Esas olan rejimin tasfiyesi sorunudur. Bu tasfiyeyi başaracak olan kitlelerdir. Bugün atılması gereken adım, ortaya çıkan olanaklarda değerlendirip yığınların demokratik örgütlenmelerini yaratmak, geliştirmek, güçlendirmektir.

Biz dergimizde üniversite gençliğine çözüm önerirken bu değerlendirmeden hareket ettik. İlerı demokratik mevzilere ulaşmak için öncelikle yasal haklara sahip çıkmak, dolayısıyla öğrenci derneklerinin örgütlenmesine girişmek gerekir, dedik. Pratikte de görüldüğü gibi öğrenci derneklerinin gerek kurulmasının gerekse kurulduktan sonra yürüteceği çalışmaların önünde yasal ve fiili onlarca engel vardır. Ancak bu engellerin kaldırılması da bütün kısıtlılığına rağmen dernekleri oluşturmaya, meşru mücadele zeminine sıkı sıkıya bağlıydı. Öğrenci hareketinin son iki yıllık gelişimi, sanıyorum bu politikanın doğru olduğunu açıkça göstermektedir. Öğrenci yığınlarının örgütlenmesini engellemek için getirilen bütün kısıtlamalara rağmen ülkenin her yanında yüzlerce genç demokrasi savaşımı için bir araya geldi. Başlangıçta çok sınırlı olan çevreler giderek gözle görülür biçimde genişledi. Alınacak çok mesafe vardır, yapılması gereken işler çok fazladır, fakat demokratik öğrenci hareketi örgütlü bir güç olarak demokrasi mücadelesinde artık vardır. Bu demokratik hareket yaygınlaştıkça, güçlendikçe, kendisine yönelttilen baskılara ve yıldırma teşebbüslerine karşı koyma gücü artacaktır.

Demokratik hareketin geliştirilmesi, kitlelerin örgütlü gücünün yaratılması önyargılara dayanmayan, gerçeklere komplekssiz yaklaşmayı başaran serinkanlı bir önderlik ile başarılabilir. Sorun bir yönüyle de doğru önderlik sorunudur.

GÖRÜŞ □ Öğrenci derneklerinde, şu anda sizin derginiz de dahil bazı dergiler çevresinde kümelenen farklı eğilimler var. Her eğilim de üç aşağı beş yukarı, dernek politikasına dair kendi ilkelerini belirlemiş durumda. Siz YARIN olarak bu belirlenmiş ilkeler temelinde dışınızdaki diğer eğilimlere göre kendi yerinizi nasıl tesbit ediyorsunuz? Onlarla ayrıldığınız ya da birleştiğiniz yerlerler?

MUSTAFA OKAN ■ Öncelikle şunu belirtmek istiyorum. Demokratik öğrenci hareketinin değişik parçalarının aralarındaki tartışmaları ve ayrılıkları dostlar arasındaki ayrılıklar olarak görüyoruz. Yönelttiğimiz bütün eleştiriler ve öneriler ortak bir tutum bulmaya yöneliktir. Biz gerçek başarının, ancak böyle bir ortak hat yaratıldığı nda elde edileceğini savunuyoruz. Bu nedenle dile getirdiğimiz görüşlerin dostlarımızı tedirgin etmemesi gerekir. Biz de onların bize yönelttikleştirilerinin dostça olmasını bekliyoruz ve dikkate alıyoruz.

Bugün öğrenci derneklerindeki çevresinde kümelenen farklı eğilimler olduğu doğru. Fakat bu eğilimlerin demokratik öğrenci hareketine ilişkin billurlaşmış, net, somut ilkeler saptamış ve savunuyor olduklarına pek katılmıyorum.

YARIN başlangıcından bu yana kendi konumunu belirlerken somut koşulları esas aldı. Diğer eğilimlerin çizgilerine göre tavır belirleme durumuna asla düşmedi. Diğer eğilimlerde ise, YARIN'a göre tutum alma belirleyici oldu.

Bizim çizgimiz ne oldu?

Demokratik öğrenci hareketinin örgütlenme biçimini, öğrenci dernekleri olarak saptadık. Bu önerinin teorik gerekçelerini, yasal dayanaklarını tartıştık ve görüşlerimizi açıkladık. Pratikte çıkan sorunları yakından izledik, çözümler önerdik. Yazılarla ve broşürle önerilerimizi yaygınlaştırdık. Tüm bunları yaparken son derece açık bir tutum içinde olduk. Bu önerilerimizi tüm kesimlere hiç bir ayrım gözetmeksizin ilettik ve birlikte olmak istediğimizi söyledik. Eğer başlangıçta dernek kuruluşlarında YARIN'ın belirleyici bir ağırlığı görülüyorsa bu YARIN'ın dışlayıcı tutumundan dolayı değil, bugün varolan diğer eğilimlerin, tereddüt, çekingenlik vb kaygılarla önerilerimizi benimsememiş olmalarındandır. Nitekim, derneklerin kuruluş biçimleri üzerine bugün hemen hemen hiçbir tartışma yapılmamaktadır. Ancak öğrenci derneklerinin somut koşullara denk düşen bir öneri olduğu anlaşıldıktan sonra kararsızlıklar ortadan kalktı ve önerdiğimiz bu politika genel kabul gördü.

Ne yazık ki, güncel tutum konusunda anlaşmış olmak ortak bir hat izlemeyi beraberinde getirmedi. Bugün gerçekten, YARIN, GÖKYÜZÜ, ÇÖZÜM ve YENİ AŞAMA arasında bir tartışma sürmektedir. Ancak bu tartışma sözü geçen dergilerin, her birisinin öğrenci hareketinin izleyeceği çizgiye ilişkin, özgün derli toplu bir program ve ilkeler bütünlüğüne sahip olmasından kaynaklanmıyor. Ortadaki sorun öncelikle dışe dokunur farklı program ve ilkelerin tartışılması değildir. Aynı noktası şuradadır: Biz, öncelikle demokratik öğrenci hareketinin sorunlarını nasıl çözerız anlayışıyla öneriler geliştirdik ve birlikte

"Hedef: yığınsal, sendikal, tek bir

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

olacaklarımızı veya ayrı düştüklerimizi bu sonuca göre belirledik. Bir başka deyişle kendi eğilimimizin güçlenmesini bütünüyle demokratik öğrenci hareketinin güçlenmesine bağımlı kıldık. Her zaman, diğer eğilimlerle geçici de olsa, kısmen de olsa birlikte olmaya özel önem verdik. Çünkü ortak atılan her adımın kalıcı dostluklarını ve karşılıklı güvenin ön koşulu olduğunu biliyoruz. Ancak GÖKYÜZÜ ve ÇÖZÜM çevresi sorunu baştan beri eğilimler arası rekabet gözüyle ele aldı. Derneklerin kurulması ve geliştirilmesi konusunda ortak düşünmemize rağmen bu ortaklığı geliştirecek hiç bir yaklaşımda bulunmadılar. Her sorunda ve her adımda YARIN'ın öğrenci hareketindeki gücünü nasıl kıranız, diye düşündüler. YARIN'ın gücünü kırmak için hangi görüşe ve gerekçeye dayanmak işlerine geliyorsa o görüşü ilke gibi savunmaya, ilkeler düzeyinde bir farklılıkmış gibi yansıtmaya yöneldiler. Bu eğilimlerin, YARIN'ın gücünü kırmak gibi, tartışmaları çıkmaza sokan, kendilerine de hiç bir yarar getirmeyen, demokratik öğrenci hareketinin bütününü bunaltan yaklaşımları bir yana bıraktıklarında son derece yararlı bir dostluk ortamının oluşacağına inanıyoruz. Bu koşullarda bir hayli az olan ortak bir sonuca ulaşmak şansı, söz konusu rekabetçi tutum terk edildiğinde yerini geniş bir anlaşma ortamına bırakacaktır.

GÖRÜŞ □ Öğrenci derneklerindeki birlik politikanızı (böyle bir politika olduğunu varsayıyorum) somutlaştırdığınızda, önceki soruda adı geçen eğilimler içinde kimlerle, ne için ve nasıl bir birlik öngörüyorsunuz?

MUSTAFA OKAN ■ Demokratik öğrenci hareketinin gelişimini yakından izleyen tüm çevreler sonuna istismarcı yaklaşmıyorlarsa, YARIN'ın birlikçi politikasını bilirler. Birlik politikamız, son derece yalın, ve net bir önermeye dayanmaktadır. Nedir bu öneri? Ülkemizde, içinde bütün siyasi eğilimlerin var olabildiği, yığınsal, demokratik, sendikal, tek bir öğrenci örgütüne gerek vardır. Bütün eğilimler öncelikle böyle bir gerekliliği saptamalı ve hedefleri olarak açıklamalıdırlar. Eğer bu noktada birleşme sağlanırsa diğer politik konulara ilişkin görüş ayrılıkları ne olursa olsun ve ne kadar, derin olursa olsun, güçlü bir birlik zemini doğmuş olacaktır. Çünkü, böylesi bir tek gençlik örgütünün bütün eğilimlerce benimsenmesi, bölücülerin, tasfiyeci eğilimlerin reddi, ortak karar alma ve uygulama mekanizmalarının kabulü demektir. YARIN'ın birlik önerisinin gerçekçiliği ve gücü buradan gelmektedir. Görülmekte olduğu gibi birlik, eğilimlerin aralarında ileri düzeyde ortaklık noktaları bulmalarına ertelenmemektedir. Tek bir ortak nokta aranmaktadır. Bu noktanın altını yine çizersek; ülkede tek demokratik yığınsal öğrenci örgütlenmesinin kabulüdür. Elbetteki eğilimlerin tamamının veya bir bölümünün daha üst düzeydeki taktik sorunlar üzerinde anlaşabilmesi çok yararlı ve gerekli olacaktır. Bu durumda sorunlar daha kolay çözülecek, adımlar daha hızlı atılacaktır. Ancak YARIN, eğilimler arasındaki birliği böyle bir anlaşma sonrasına ertelememektedir. Birlik için daha gerçekçi ve geniş bir zemin sunmaktadır.

Azınlık olmak veya çoğunluk olmak hiç kimseye ilkelerle oynama hakkını vermez. Hiç kimse çoğunluk olmak için tek demokratik öğrenci gençlik örgütlenmesine, bu temel hedefe aykırı tutumlar almamalıdır. Demokratik öğrenci hareketi, birim dernekleri ve ulusal düzeyde bir takım yönetim mekanizmaları yaratmıştır. Zaten bu mekanizmalar olmadan örgütlü bir hareketten de söz edilemez. Azınlıkta olup olmamaya göre bu mekanizmaların tanınıp tanınmaması düşünülemez. İşte YARIN bu temel hedefi benimseyen ve kendi çıkarlarını bu hedefe bağımlı kılan bütün eğilimlerle birlikte olmak kararlılığındadır. Yine YARIN bu temel hedefi her ne nedenle olursa olsun engelleyenlerle de mücadele etmek kararlılığındadır.

Demokratik öğrenci hareketinin güçlenmesi için savunduğumuz ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi, yasal haklara sahip çıkmak, bu amaçla atılan bir mücadele vermek ve bu zeminı kaybetmemek gerekir. İkincisi, öğrenci derneklerini siyasal rekabet alanı olarak değil, öğrenci yığınlarının sorunlarının çözümü için mücadele veren demokratik kitle örgütleri olarak değerlendirmek ve buna uygun davranmak gerekir. Üçüncüsü, başarılı olmak isteyen bir örgüt özgür tartışma ortamı ile karar alma, alınan kararları uygulama arasındaki dengeyi kurmak zorundadır. Hiçkimse örgüt içi demokrasiyi kararların alınmasını olanaksız kılacak sonsuz bir tartışma süreci olarak görmemelidir. Böylesi bir durum örgütün çürümesi demektir. Yine demokratik merkeziyetçiliğin, merkeziyetçi yanını abartarak tartışmaların ve tabanın katılmasını engeller biçimde yetki kullanılmamak tutumun öndeliği tabandan kopartacağı bilinmelidir. Dördüncüsü, öğrenci hareketinin ulusal düzeyde merkezi örgütlenmesini güçlendirecek adımlar atmak gerekir. Ve son olarak öğrenci derneklerine üye olmayı hiçbir politik örgütlenmeye bağlamamak gerekir. Üyelik için öğrenci olmak ve üye olmayı yeterli koşuldur. Demek tüzüklerinde öğrencinin belirli siyasal tutumları benimsemiş olması gibi önşartlar yer almamalıdır. Çünkü demokratik öğrenci örgütleri en geri düzeydeki bilinç basamaklarında bulunan gençlik kesimlerine kadar açılabilen, politik konularla hiçbir ilgisi olmayan kesimleri de kapsayan örgütler olmadıkça işlevlerini yerine getiremezler. Kitle örgütü tabanını faşizme ve emperyalizme karşı uyarmalı, aydınlatmalıdır. Demokratik görevlere karşı canlı bir ilgi içinde olmalı, kongrelerinde ve toplantılarında bu görevlerini mücadele hedefleri biçimine dönüştürmelidir. Ancak bu konuları üyelik önşartı olarak getirmek sendikal nitelikteki yığınsal demokratik öğrenci örgütlenmesini daraltacaktır.

GÖRÜŞ □ Öğrenci Postası dergisinin oluşturulma süreci, anı ve kullanılma şekline, öğrenci dernekleri içinde itiraz eden eğilimler var. Bunlar bu konuda Yarın çevresini tepeden inmecilikle suçluyorlar. "Öğrenci Postası, dayatmacı bir anlayışın ürünüdür," diyorlar. Yine bu çevrelerin bir eleştirisi de Öğrenci Postası'nın, YARIN dergisinin "bir kardeş yayın organı" havasında çıkışı yolunda. Öğrenci Postası yöneticilerinin Ankara ve İstanbul'da gözaltına alınmasına paralel olarak da, yayın faaliyeti açısından uzun sayılabilecek bir süredir durdurma dönemi geçirildi. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

MUSTAFA OKAN ■ Biraz serinkanlı düşünelim. Öğrenci Postası'nın hangi koşullarda, hangi ihtiyaca yanıt olarak önerildiğini anımsayalım. Yüksek okullarda, fakültelerde ve değişik kentlerde öğrenci derneklerin oluşmaya başlamıştı. Kurulanlar ve kurulmakta olanlar esas olarak aynı genel sorunlarla karşı karşıyaydılar. Önlerine aynı türden yasal ve keyfi engeller çıkarılıyor, benzer baskılarla karşılaşılıyordu. Atılan her adım öğrenci hareketinin en küçük birimlerini bile siyasal iktidar ve merkezi üniversite yönetimiyle karşı karşıya getiriyordu. Bu sorunların üstesinden gelebilmek öğrenci hareketini ilk günden başlayarak ulusal bir güç yaratma sorunuyla karşı karşıya bıraktı. Öğrenci hareketi değişik birimlerle sınırlı bir hareket olmaktan hemen çıkartılıp, ülke çapında güçlü bir dayanışmaya sahip olan bir hareket durumuna yükseltilmeliydi. Bu problemi çözebilmek koşullara uygun bir aracı yaratmakla olanaklıydı. Bu yaratıcı bir yaklaşımı gerektiriyordu. Çünkü bilindiği gibi öğrenci derneklerinin bir federasyon çatısı altında birleşmesi yasalarla olağanüstü bir biçimde güçleştirilmişti. Bu koşullarda kurulu dernekler arasında koordinasyonu sağlayacak, yeni derneklerin kuruluşuna öncülük edecek, bilgi aktaracak, kamuoyunun desteğini almak için çaba gösterecek, derneklerin sesini daha geniş öğrenci kitlelerine ulaştıracak bir araç olarak Öğrenci Postası önerildi.

Bu öneriye, sorumuzda da tercüman olduğunuz türden karşı çıkışlar görüldü. Karşı çıkan arkadaşlar öğrenci hareketinin gelişme düzeyinin henüz böyle bir girişime elvermediğini, birim derneklerinin çok yeni ve güçsüz olduklarını, bir dönem bunların gelişmesini beklemek gerektiğini, bu aşamada derneklerden gelen temsilcilerin, temsil yeteneklerinin eksik olduğunu, temel sorunun kitleselleşme ve derneklerin geliştirilmesi olduğunu söylüyorlardı. Bu gerekçeler kolayca görüleceği gibi somut bir hat önermemekteydi. Yalnızca durumu tasvir etmekte, hatta bunu yaparken yiğit ve özverili çıkışları küçümseyen haksız yaklaşımlarda da bulunmakta, daha önemlisi hiç bir yön göstermemekteydi. Bu arkadaşların tutumu, dernekleri kendi birimlerine kapatmakta, dayım yerindeyse, onlara "kitleselleş de öyle gel" demekteydi. Derneklerin kitleselleşmesi ve kendi birimlerinde karşılaştıkları sorunların çözülebilmesi ülke çapında güçlü bir öğrenci hareketinin yaratılmasıyla olanaklıydı. Öğrenci Postası da işte bu nedenle önemliydi ve öneriliyordu.

Kanımızca bu eğilimlerin Öğrenci Postası'na karşı çıkışlarının gerçek nedenleri bunlar değildi. Eğer bunlar olsaydı, tartışma bu kadar sertleşmez, ortak bir nokta bulunabilirdi. Bizce karşı çıkışın ana nedeni, zannımca olmanın yarattığı bir psikolojiydi. Bu görüşümüzün çok açık kanıtları da vardır. Örneğin ODTÜ ve A.Ü. Hukuk Fakültesi Dernekleri'nin 1986 yılı-

demokratik, öğrenci örgütü."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

nın Şubat aylarında ulusal düzeyde bir öğrenci yayınının çıkartılmasına ilişkin kararları vardır. Daha sonra bu kararların altında imzaları olan kişiler ulusal platformda yukarıda saydığımız gerekçelerle birlikte, öneri sahiplerini dayatmacılık vb. sıfatlarla suçlayarak Öğrenci Postası'na karşı çıkmışlardır.

Öğrenci Postası önerisi derneklerde üç aydan fazla tartışıldı, mekanizmaları konuşuldu, iki kez ulusal platformda gündeme alındı. Sonuç olarak dernek yönetim kurullarının büyük çoğunluğunun karşınıyla Öğrenci Postası önerisi öğrenci hareketini geliştirici ve önündeki sorunlara yanıt verici bir çözüm olarak benimsendi. Ayrıca hatırlatmak isterim ki, karşıt eğilimlerin iddia ettiği ve sizin de sorunuzda yansıttığınız gibi bu kararı yalnızca bizler değil, kendilerini YARIN'cı olarak nitelemeyen kimi kesimler de desteklemiş, benimsemişler. Azınlıkta kalan arkadaşlar, bu gelişmelere rağmen çoğunluk kararını dayatmacılık ve tepeden inmecilikle eleştirdiler. Sizin de kabul edeceğiniz gibi bu kararın yukarıda anlattığımız süreç ve mekanizmalar dışında, daha demokratik biçimde alınması mümkün değildi. Bu demokratik işleyişe rağmen, azınlıkta kalan arkadaşlar, yalnızca kendi görüşlerini benimsetemediklerı için demokratik işleyişi parmak demokrasisi diye küçümsemeye kalkıştılar. Öğrenci hareketinin öndelerini ve ortaya çıkarttığı platformu gözden düşürücü, bu yönüyle bütün olarak hareketi zedeleyici bir üslup benimsediler. Tekrar etmek istiyorum ki, karşı çıkış azınlıkta olmanın bir sonucudur. Bu arkadaşlara göre Öğrenci Postası'nın çıkışı kendilerinin çoğunluğa geçmesinden sonra olmalıydı. Bu tutum da elbetteki, demokratik öğrenci hareketinin çıkarlarıyla bağdeşan bir tutum değildir.

Öğrenci Postası'nın ne çıkartıldığı günlerde ne de bugün en küçük dışlayıcı bir tutumun izine rastlanamaz. Dün, Öğrenci Postası'nı savunurken bütün eğilimleri bu sorumluluğu paylaşmaya çağırdık. Güçleri oranında her eğilimin yayın kurulunda yer almalarını önerdik. Bugün de, demokratik işleyiş, disiplinli tartışma ve karar üretme sürecini benimsemeleri durumunda başkaca hiç bir ön şart koymadan bütün eğilimlerin Öğrenci Postası yazı kurulunda yer almalarını desteklıyoruz ve yararlı buluyoruz. Ortak tartışma ve karar alma konusunda bir adım atmaları durumunda, yazı kurulunda değişik eğilimlere geniş olanaklar sağlanmasını da uygun görüyoruz. Bu durum önemli bir ağırlığa sahip olan eğilimler için bir fedakarlık olsa bile, bu fedakarlıkta bulunacaklarına inanıyoruz.

Öğrenci Postası'nın izlediği yayın çizgisi kapsayıcıdır. Yayın çizgisi şu veya bu eğilimin değil, demokratik öğrenci hareketinin sesi olma çizgisidir. Bunun tersine bir içerikte tek bir yazı bile gösterilemez. Eğer bugün bazı eğilimler yazı kurulunun dışındaysa bu kendi tercihlerinin sonucudur. Bu arkadaşların öğrenci hareketine ve kendilerine hiç bir yarar getirmeyen bu anlamsız dirençlerinden vazgeçmeleriyle Öğrenci Postası'nın etkinliği daha da artacaktır.

Öğrenci Postası'nın gericilikle dişe diş bir mücadele ve baskıyla karşı karşıya olduğunu sorunuzda siz de belirtiyorsunuz. Bu durum elbette ki, yayının düzenini önemli ölçüde etkiliyor. Ancak öğrenci liderleri baskıları yüzakıyla geri püskürtükleri gibi, yayını da düzene sokacaklardır, inanıyorum.

Öğrenci Postası'nın, YARIN dergisinin kardeş yayın organı havasında çıkması ise anlamsız bir söz. Eğer kastedilen yayıncılık biçimi ve tekniği ise YARIN dergisi, ulaştığı ileri nitelikler nedeniyle yalnızca Öğrenci Postası'nı değil, daha bir çok yayın organını etkiliyor. Yayın biçimi ve tekniği dışında YARIN dergisinin Öğrenci Postası'na herhangi bir etkisi sözkonusu olamaz. Öğrenci Postası seçilmiş yazı kuruluyla kendi alanında bir yayın yapmaktadır. YARIN dergisine ancak buru desteklemek düşer.

GÖRÜŞ □ Öğrenci derneklerinde, öğrenciler arasında belirgin farklı eğilimlerin taktik sorunlardaki ayrıklarını abartarak, derin bölünmelerin zeminini hazırlamak yerine, bütün dikkati öğrenci derneği örgütlenmesinin önündeki engellere yöneltmek gerçekten "başarma"nın bir yolu olarak doğru bir tavır olur mu?

MUSTAFA OKAN ■ Sorunuzu, ortaya koyduğunuz ikilemi düzelterek yanıtlamak istiyorum. Çünkü, değişik eğilimler arasındaki taktik sorunlardaki farklılıklar öğrenci derneği örgütlenmesinin önündeki engellerin nasıl aşılacağı noktasından kaynaklanmaktadır. Yani taktik ayrıkları bir yana bırakalım, öğrenci örgütlenmesinin önündeki engellere yönelelim demek taktik ayrıkların nereden kaynaklandığını anlamamak demektir. Burada önemli olan taktik ayrıkların varlığından rahatsız olmamak, üzerlerini örtmeye çalışmamaktır. Farklı eğilimlerin kendi dünya görüşlerinden esinlenerek farklı taktikler üretmesi kadar doğal ve kaçınılmaz bir durum olamaz. Önemli olan farklı taktiklerin en geniş özgürlük içinde öğrenci tabanının görüşlerine sunulması tartışılması ve bir sonuca ulaşılmasıdır. Eğer bu süreç başarıyla uygulanırsa farklı taktikler bölünmelere, parçalanmalara veya lastiyelere neden olmaz. Hatta görüş çokluğu tartışmalara zenginlik ve dinamizm kazandıracaktır. Yine farklı taktikler üzerindeki tartışma eğer aynı hedefe yönelmiş dostlar arasındaki tartışma olarak görülürse öğrenci hareketinin aleyhine bir durum ortaya çıkmayacaktır.

YARIN diğer eğilimleri, birlikte aynı yöne yürüdüğü güçler olarak görmektedir. Onların bugün için YARIN'a karşı subjektif tutumları ne olursa olsun YARIN'ın dostlarıdır. Bu nedenle derin bölünmelere engel olacak olan, taktik ayrıklıkların üstünün örtülmesi değil -ki bu olanaksızdır- yukarıda tanımladığımız süreç ve karşılıklı bilincinin gelişmesidir.

Kanımızca sorunuzda sormak istediğiniz konu, öğrenci hareketi içinde var olan eğilimlerin aralarındaki tartışmayı öğrenci hareketinin önündeki somut sorunlardan koparlarak genel politik programların veya dünya görüşlerinin tartışılmasına dönüştürmemektir. İşte bu durum derin bölünmelerin kaynağını oluşturur. Bir başka deyişle, kimin daha "devrimci" olduğu tartışmasının demokratik öğrenci hareketine en küçük bir katkısı yoktur.

GÖRÜŞ □ Öğrenci derneklerinin her adımda önüne çıkan engellemeleri şu andaki verili durumda aşmanın yöntemi, geniş öğrenci kitlelerini kendi yönetıcilerine ve derneklerine sahip çıkabilecek eylem tarzlarıyla olayların içine çekip alyasallaştırmak mı, yoksa önce yöneticilerin militan güçlerine başvurmak mı?

MUSTAFA OKAN ■ Elbette ki öğrenci derneklerinin demokrasi mücadelesinde etkin bir güç olabilmeleri, öğrenci kitlesiyle olan bağlarının gelişkinliğiyle doğru orantılıdır. Bu nedenle öğrenci derneklerinin eylemleri, varolan sorunlara şu anda mücadelede yer alan kesimlerin tepkisi biçiminde değil, kitlelerle yakınlaşmayı ve bütünleşmeyi hedef alan biçimlerde olmalıdır.

Bugün kitlelerin örgütlenmesi ve mücadeleye çekilmesinin önündeki temel engel şiddetin yarattığı korku ve güvensizliktir. Demokratik öğrenci hareketinin yöneticileri kitlelerin ruh halini ifade eden bu duygulan nasıl aşacaklarını ve yok edeceklerini planlamalıdırlar. O halde derneklerin eylem çizgisi, kitleselleşmek için bu duruma denk düşen her türlü araç ve yöntemleri kapsamak durumundadır. Eylem biçimleri çerçevesinde yapılan tartışmayı genişletmek gerekir. Eğer bir eylem biçimi demokratik öğrenci hareketinin ayağını bastığı meşru zemini kullanmak çizgisiyle çelişmiyorsa yararlıdır ve kullanılabilir. Kitlelerdeki olumsuz ruh halini gidermeye etvenşli, öğrenci derneklerinin öğrenciler üzerindeki otoritesini ve saygınlığını artıracak eylemler, koşullara bağlı olarak az sayıda gencin katılmasıyla da gerçekleştirilebilir. Nitekim koşullara uygun yaratıcı eylem biçimlerinin bulunduğunu, uygulandığını ve kitleler üzerinde olumlu etkiler yaptığını görüyoruz.

Bu noktada demokratik öğrenci hareketinin bir eylemi planlarken dikkate alması gereken ölçüleri belirtmek istiyorum. Elbetteki öğrenci dernekleri esas olarak kontrol ettikleri tabana dayanarak eylemlerini planlarlar. Ancak eylemin düzeyini, bu tabanın cesareti, fedakarlığı kısacası hazır olduğu mücadele biçimi belirlememelidir. Esas hedef bu güce dayanarak daha geniş kesimleri olumlu yönde etkilemektir. Öğrenci hareketkendini ilerici öğrencilerin örgütlenmesiyle sınırlamamalıdır. Bugün yaratmamız gereken örgüt gençliğin bütününü kapsamayı amaçlayan, bir başka deyişle gençlik içindeki bütün eğilimleri, apolitik kesimleri içinde barındıracak olan, onbinlerde, yüzbinlerde ifadesini bulan kitlesel bir örgütlür. Ancak böyle bir örgütlenmeyle gençlik ilerıden yana demokrasi savaşımına etkin bir güç olarak katılabilir. Gericiliğin etkisinden bütün gençlik kesimleri korunabilir.

Öğrenci hareketi, aynı zamanda genel demokratik hareketin bir parçasıdır. Bu nedenle parçanın bütüne tabi olması gibi, öğrenci hareketinin eylem çizgisi de genel demokratik hareketin eylem çizgisine ve mücadele hedeflerine uyumlu bir nitelikte olmalıdır. Yakın tarihimiz bu kopukluğun yarattığı acı deneylerle doludur.

Dolayısıyla öğrenci hareketinde eylem biçimleri tercih edilirken yalnızca öğrenci yığınlarının bilincini ve dinamizmini esas alan bir yaklaşım yeterli olmaz. Aynı zamanda genel kamuoyunun içinde bulunduğu ideolojik-politik etkiler düşünülmelidir. Kamuoyunun desteğini kazanmak, öğrenci hareketinin hedefleri konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve etkilemek öğrenci hareketinin başarısı açısından son derece önemlidir.

Dost Görüş dergisine yayın yaşamında başarılar dilerim. Teşekkür ederim. ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Demokratik Öğrenci Hareketinin Birliği ve İlkeleri

Zekeriya Yılmaz

Demokratik öğrenci hareketi gelişim sürecini çeşitli tartışmalar yaşayarak sürdürüyor. Başlangıçta öğrenci derneklerinin kurulmasını savunanlarla karşı olanlar arasında bir ayrım belirdi. Öğrenci dernekleri eliyle öğrenci yığınlarının örgütlenmesi gerektiği görüşünün belirginlik kazanması ile kimi görüşler kendisine ve yığınların gücüne güvensizlikten, eylemsizliğin getirdiği uyuşukluktan ve baskı ortamının yarattığı yılgınlık havasından etkilenmiş bulunuyordu. Bunun sonucu olarak derneklerin kurulmasına karşı ilgisiz kalmış, yaşamasını olanaklı görmemiş ve hatta "uzmançılık" olarak nitelendirmekten kaçınmamıştı.

Yine aynı dönemde öğrenci derneklerini, öğrenci yığınlarının örgütlenme ve savaşım aracı olarak değerlendirme yerine, demir atmak için sakin bir liman gibi görenlerin "taban demokrasisi", "yeni tür Demokrasi" benzeri kavramlarla öğrenci derneklerini "bireyin kendini gerçekleştirme mekanı"na indirgemelerine ve bugün kendilerinden pek de bir iz kalmayan anlayışlara tanık olmuştuk.

Öğrenci hareketinin belirli bir gelişme sağladığı, ileri doğru ilk kitlesel çıkışın yaşandığı 44.madde eyleminin başarıyla sonuçlanmasının ardından ortaya çıkan tartışmalar, demokratik kitle örgütlerine çeşitli görüşlerin nasıl baktığını netleştirmesi açısından da önemli idi. Sendikal savaşımda ulaşılmak istenen hedefin önüne dikilen duvardan, öncelikle en zayıf noktalardan tuğlaları sökmenin gerekliliğini ve kitlelerin kazanılması için yürütülmesi zorunlu çalışmayı es geçen bir anlayışın varlığı, bu tartışmanın yaşanmasının nedenini oluşturuyordu. Öğrenci hareketinin gelişme döneminde kitlelerle kucaklaşılması, toplumsal meşruluğun kazanılması ve somut hedeflere yönelinmesi yerine, kimilerinin en keskin sloganı en devrimci tutum olarak algıladıkları götürüldü.

Bu süreçle birlikte, dernekler platformunun işlevi ve tarihi konuları yeniden gündeme geldi. Artık aşılmış olması gereken tartışmanın balen canlılığını korumasının ardında, kitlesel sendikal öğrenci hareketi için örgütlü birleşik gücün yaratılamadığı gerçeği yatmaktadır. Bu eğilim öğrenci hareketinin acil gereksinimi olan birlik yerine, dar çıkarlarını ön plana sürmektedir. Bunu yaparken de, hareketin gelişmesinde doğru ilkelerin yerleştirilmesi için yoğun çaba harcayan dernek yöneticisi öğrencilerin suçlanmasına gidilmektedir. Birbir güçlükle dernekleri kuran öğrencilere "Abdurrahman çelebiler", "Hoyrat ebeler", "Dernekçi hempalar" (Çözüm dergisi, sy. 2, syf23) türü küfürleri tam bir külhanbeyi uslubuyla savuran bu çevre kendi eksiklik ve hatalarını bu yolla örtmeye unuttturmaya çalışmaktadır.

Öğrenci derneklerinin ülke düzeyinde hızla yaygınlaştığı dönemde, dernekler birimlerinde yalıtılmasının, sıkıştırılmanın tehlikesini görüp düzenli bir ilişki ve hareketle eşgüdüm sağlamak üzere Ulusal Platformu oluşturdular. Hem öğrenci hareketinin yaygınlaşmasını sağlayacak kitlelere ulaşım aracı, hem de kendi aralarındaki ilişkiye bir biçim verecek sendikal öğrenci yayınını çıkartmayı başardılar. Böylelikle demokratik öğrenci hareketinin bir sıçrama yapması sağlandı.

Bu süreç, sağlıklı gelişim ile körükörüne bir karşı çıkış ve yan çizme anlayışları arasında geçen bir tartışmanın sonucu oldu. Demokratik kitle örgütlerinde demokratik-merkeziyetçilik ilkesini savunduklarını iddia edenler, bu ilkenin temel bir parçası olan azınlığın çoğunluğa tabiliği ilkesine pratikte karşı çıktılar. Ulusal Platformun çoğunluğunun kararı ile çıkan öğrenci yayınını "gayri meşru" ilan etmekten çekinmediler. Böylelikle demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin kendisini değil, lafını savundukları ortaya çıktı. Bunun sonucu ulusal platformda alınan kararları yaşama geçirmek için çalışan yine çoğunluk oldu.

Sorun yalnızca, Öğrenci Postası'nın savunulması, satışının yapılması ya da engellenmesi biçiminde ortaya çıkmadı. Gerek Ulusal Platformda azınlıkta kalmayı hazmedememek, gerekse varolan koşullarda kendini yeniden tanımlama gayreti içindeki eğilimler, kitle örgütü platformunu örgütün amaçlarına uygun tartışmaların yapıldığı, hareketin önünü açıcı yeni öneriler ve kararların alındığı bir biçimde kullanmak yerine siyasi hesaplaşma gayretinin bir arenası olarak gördüler. 1980 öncesi, kitle örgütlerinden siyasi örgütler çıkarma anlayışının bir devamı, varolan koşullarda ortaya çıkışı olan bu eğilimler, azınlıkta olmanın hazımsızlığı ile birlikte, işlevlerin karıştırılmasına yönelik çaba sarfettiler.

Sendikal bir öğrenci yayınının çıkışına uzun süre karşı çıkan ve bunu sadece bu öneriyi getirenlerle bir hesaplaşma konusu olarak gören eğilimler ortak bir yazı kurulunun oluşturulmasını engellediler. Ya hep ya hiç mantığıyla güçler oranında temsile dayanan bir yazı kurulu önerisini reddettiler. Sendikal savaşımda hareketin ortak çıkarlarını savunumak ve geliştirmek temelinde, ilke ve hedeflerde birliği sağlayarak, sorumluluklar ve sorunları birlikte omuzlamak yerine kendilerini yazı kurulu dışında bırakan bir anlayış sergilediler. Şimdi geçmişe bakarak ortak yazı kurulunun oluşturulamamasının sorumluluğu yazı kuruluna yüklenmeye çalışılıyor. Bu gelişmeler sağlıklı bir doğum yaptırmak için uğraşan ebenin ayaklarına dolaşan, kıskanç küçük kardeş rolünün bir sonucu oldu.

Ortak bir yazı kurulu içinde çalışma önerisini kabul etmeyen arkadaşlara sormak gerekiyor, sadece kendilerinden oluşamıyor diye katılmadıkları yazı kuruluna hiç bir üye seçilmese miydi? ya da yine kendileri öneriye katılmadılar diye 80 sonrasının en önemli öğrenci eylemi olan 44.maddeye karşı yürütülen kampanya kararı alınmasa mıydı? Arkadaşların geçmişi değerlendirirken gerçekçi olmaya davet etmek gerekiyor. Ulusal platformun çoğunluğunun kararı ve görevlendirmesiyle oluşturulan yazı kurulu azınlığın hiç ilgi göstermediği, maddi ve teknik zorlukları göğüsleyerek Öğrenci Postası'nı çıkartmıştır. Öğrenci hareketinin ilk ülke çapındaki eyleminin eşgüdümünü sağlamış ve başarıya ulaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Demokratik öğrenci hareketinin birliği için çaba harcamış, çalışmaların hesabını sorumlu olduğu ulusal platformu vermekten kaçınmamıştır. Tüm bunlar ortada dururken kendi isteklerini aşan çalışmayı "elitist" olarak suçlamak her halde ülkemize özgü "yeni" bir durum. Evet burada da karşımıza çıkan iş yapanların insafsızca suçlanmasından başka bir şey değil. Hırçınlık sadece doğumda değil, gelişme döneminde de sürmekte.

Bugün Ulusal Platforma yönelik saldırıların yoğunlaşması, öğrenci hareketinin ülke çapındaki birliği tehditler altında olduğu dönemde hareketin sendikal birliğinin korunması daha da önemli olmaktadır. Hareketin yukarda sayılan özellikleri üzerinde bir anlayış birliğine ve uyumlu bir çalışmaya kavuşturulmasını sağlamak öğrenci hareketinin önündeki en önemli görevdir. Demokratik öğrenci hareketinin, yerlere zamanlara takılarak, buralardan suni ayrımlar yaratarak birliğin engellenmesine tahammülü yoktur. Herkes yaşanılan anın sorumluluklarını bir kez daha değerlendirmelidir.

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİNDE İLKELER VE BİRLİK SORUNU

Demokratik kitle örgütlerinde üzerinde birleşilen zemin ortak politik istemler değil, akademik-demokratik-sendikal temellerde ortak çıkarlar için savaşımdır. Bu saptama bize özgü değil. Demokratik Kitle Örgütlerinin (DKÖ) evrensel ilkeleridir. Bu türden örgütlere yanlış misyonlar yüklemek DKÖ'lerin kitle örgütü olma özelliklerini kaybetmesine, daralmasına ve içinin boşaltılmasına yolaçacaktır.

Demokratik kitle örgütleri farklı politik görüşlerden kişileri ve grupları bir araya getiren, doğrudan iktidarı hedeflemeyen ancak iktidar üzerinde üyelerin ortak çıkarları doğrultusunda baskı gücü oluşturmayı amaçlayan örgütlerdir. Üyelerinde si-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yası bilinç fakı törü aramazlar. En temel haklarını savunmak için, örgütlenme gereksiniminin bilincine erişenlere kapılarını açarlar.

Birer DKÖ olan öğrenci dernekleri içinde ayrı ilkeler geçerlidir. Öğrenci derneklerinin birliği sözkonusu olduğunda üzerinde anlaşılacak zemin öğrenci derneklerinin ilkelerinden, işlevlerinden, geleceklerinden kopuk düşünülemez. Tüm öğrencileri bünyesinde toplamayı hedefleyen öğrenci dernekleri, birliğin temelini yalnızca bugün varolan grupların politik özelliklerine göre değil, tüm öğrencileri kapsayabilecek bir zemin üzerine atmalıdırlar. Ancak bu zemin üzerinde demokratik öğrenci hareketinin sağlıklı yükselişi olanaklı olacaktır. Aksi halde, öğrenci hareketi bugün ulaştığı kitlesellik düzeyiyle yetinmek zorunda kalacaktır.

Bu görüşleri mizi yinelememizin nedeni, geçmişin olumsuz mirası olarak DKÖ'nden politik örgüt yaratma hatasının yenilenmek istenmesi, yanlış bir zeminde birlik önerilmesidir. Çözüm dergisi sağlıklı bir birlik temelinin oluşturabilmesinin yolunu, "Anti-faşist, anti-emperyalist olmak birlikte hareket etmek için gerek ve yeter şart sayılmalıdır" (sayı, 1, sayfa, 16) biçiminde tanımlamaktadır. Bugün gençliğin politik olgunluk düzeyini, ezici bir çoğunluğunun depolitize olduğunu düşünmek zahmetine bile katlanmayan bu çevre, dernekleri anti-faşist, anti-emperyalist mücadelesinin zorunluluğunu kavramı, bir avuç politik gençle sınırlamakta bir sakınca görmemektedir. Anlaşılan o ki, öğrenci birliği ile cephe birliği, DKÖ ile politik örgütler arasında herhangi bir işlev ayrımı gözetilmemektedir. Öğrenci hareketine "ilkeli birlik" adı altında sunulan da bu ayrımlarının gözetilmemesinden başka bir şey değildir.

En geniş öğrenci yığınlarını somut sorunların çözümü doğrultusunda örgütleyerek öğrenci hareketinin sendikal birliğinin yaratılması yerine "anti" ilkeleri birinci sıraya yükseltmek, ister istemez önerilen ve gerçekleştirilen eylemlerle doğrudan bu hedefe yönelecektir. Böylece geçmişte örneklerini sıkça gördüğümüz gibi, hak arama mücadelesini küçümseme, hatta bu mücadeleye reformist damgasının vurulması eğilimi güçlenecektir. Sonuç aşikar! Yinelemek gerekirse, kitleyi gözeten davranışlar yerini iradi davranışlara bırakacak, şu anda varolan kitle dahi türbülmelere çekilecek ve sahnede kalan "profesyonel eylemcilerin" seyretmeye başlayacaktır. Söz konusu öneri "ilerici öğrenciler birliği ya da derneği" gibi bir yapıya sunulsaydı, bu ilkeler etrafında birleşmenin bir değeri ve anlamı olurdu kuşkusuz. Ancak bugünkü koşullarda bu öneriyi öğrenci dernekleri platformuna sunmanın, en keskin sloganla, en devrimci görüntüyü yakalayarak politikleşmeye açık gençlerin duygularını okşamaktan başka bir anlam ifade etmediği ortadadır. Gençliğe güvendikleri için bu öneriyi getirdiklerini ileri sürenler gençliğin kendilerine güvenip güvenmediğini merak ediyorlar mı?

Öğrenci hareketinin birliğinin sağlanabilmesi için sırf birlik özleminin yeterli olduğunu düşünmek çocuksu bir saflıktır. Birliğin sağlanması, ikili bir mücadele sürecini gerektirmektedir. Bir yanda bu birliğin sağlanmasını engellemek için tüm çabasını harcama kararlılığını gösteren gericilikle, öte yandan demokratik kitle örgütlerini evrensel ilkelerinden uzaklaştıran, bu örgütlere yanlış misyonlar yükleyen, içini boşaltacak olan ve birlik zeminini kaydıran sekter yaklaşımlarla mücadele zorunludur.

Bugün öğrenci derneklerinin birliğini sağlamada en acil sorun ortak disiplinin yaratılması konusudur. DKÖ'lerde farklı politik eğilimler ortak bir disiplin içersinde bulunurlar. Ortak disiplinin bozulması hatası gerekçeye dayanırsa dayansın, hareketin bölünmesine neden olur. DKÖ'lerde işleyiş demokratik merkeziyetçilik ilkesi doğrultusunda yürütülür, çoğunluğun kararlarına ve alınış biçimine saygı duymayı gerektirir. Mücadeleci örgütlenmelerin disiplinli mücadeleyi gerektirdiği unutulmamalıdır. Dernekler platformunda tartışma-eleştiri-ikna ve karar alma süreçlerine katılan ancak istediği doğrultuda karar çıkmadığında hareketin birliğine "parmak demokrasisi" biçiminde saldıran sekter eğilimler bugün için ortak disiplin ilkesini benimsemeseler de birlik mücadelesi, öğrenci hareketinin güçlenmesi bu yanlış tutumların düzeltilmesini beraberinde getirecektir.

Sonuç olarak öğrenci hareketinin sorunlarına gündemini oluşturan konularda biri ilkesel, diğeri savaşım hedefleri olmak üzere ortaya çıkan farklı görüşlerin örneklerinde ve önerilerinde görüldüğü gibi birinci yön günün görevlerini doğru anlamamak, anlayamamaktan kaynaklı görüş ve önerilerdir. Doğru zeminde öğrenci birliğinin sağlanması için sekter ve edilgen yaklaşımlarla mücadele eden ikinci yönün gelişmesi doğru ilkelerin ve tutarlı görüşlerin yaşama geçirilmesi, olumsuzlukların aşılması ile mümkün olmuştur. Demokratik öğrenci hareketi gericilikle ve yanlışlarla mücadele ederek doğru ilke ve hedeflerini sağlamlaştırmakta, geleceğin yolunu aydınlatmaktadır.

ÖĞRENCİ

Dernek yayın organlarına konan sansürleri, sorumsuzluğun ve keyfiliğin kanıtı davaları, engellenen dernek genel kurullarını, kapanmaya varan baskıları, YÖK'ün ne denli köşeye sıkıştığının kanıtı olarak görmek gerekir.

Bu durumdaki YÖK yöneticileri, demokrat (!) yüzlerini Bilkent'de sakala-bıyığa izin vererek, öğrenci konseyi'ni gündeme getirerek göstermeye çalışmaktadırlar.

Aralık ayı içerisinde Bilkent Üniversitesi'nde kurulan Öğrenci Konseyi ile YÖK mantığının gerçek yüzü bir kez daha ortaya çıktı. Devlet üniversitelerindeki öğrenci dernekleri idarenin hesapsız, sorumsuzca davranışlarına tabi tutulurken, genel kurullar engellenirken, dernek yönetici ve üyeleri işkence tezgahlarından geçirilmek istenirken, Bilkent'in Öğrenci Konseyi çeşitli olanaklar ile donatıldı. Demokrasi mücadelesinde kararlı olduğunu attığı somut adımlar ile kanıtlayan, bütün anti-demokratik engelleme çabalarını aşmayı bilen derneklere, Doğramacı, gündeme getirdiği Konsey ile adeta demokrasi dersleri vermeye kalkıştı.

Doğramacı, Konsey'in öğrenci derneklerinden daha demokratik olduğunu iddia ederken, bunun nedeni olarak da Konsey'in doğal üyeliği, derneklerin ise gönüllü üyeliği temel aldığını bildirdi. YÖK Başkanı, toplumsal meşruiyetini 44 madde kampanyası ile kanıtlayan öğrenci derneklerinin meşruiyet ölçütünü de doğal üyelik şartı ile sınırlamaktan geri durmadı.

Doğal üyelik (Üniversiteye kaydolan her öğrencinin derneğe de otomatik üye olması) ile iktidarın ve Doğramacı'nın kafasında ne tür demokratik (!) hesaplar olduğunu, konuyu tartıştığımızda daha iyi ortaya koyacağız. Ancak öncelikle Konsey'in yapısına kısa bir gözatmak gerekiyor.

Hazırlanan yönetmelikden, Rektörlük ile sıkı bağlar kurularak çalışacak Konsey için geniş olanakların ayrıldığı anlaşılıyor. Konsey ve Öğrenci Yönetim Kurulları başkanları, fakülte ve Üniversite Yönetim Kurulu toplantılarına katılabiliyorlar ancak oy hakları yok. Konsey'e yıllık ayrılan ödenek 10 milyon lira; ayrıca ek gelirler sözkonusu. Amaçlar, Bilkent Üniversitesi'nin hazırladığı yönetmelikte şöyle belirleniyor: a) ... Kültürel, sosyal, sportif faaliyetler başta olmak üzere, öğrencilerle ilgili faaliyetlerde bulunmak, b) ... Rektörlük'le yakın ilişki kurulmasında, sorunların iletilmesinde ve çözümünde yardımcı olmak, c) ... Üniversite'nin çağdaş bir üniversite olarak sürekli gelişmesine katkıda bulunmak, d) Üniversiteler arasında sportif ve kültürel faaliyetlerde ve yarışmalarda Üniversite'yi temsil etmektir.

Doğramacı, öğrenci derneklerini karşısına almaya, seçmek olarak Konsey'i sunmaya neden gereksinim duymuştur? Bilkent içerisindeki devlet üniversitelerine görece daha demokratik görüntünün kaynağı nedir? YÖK'ü, Bilkent'i, Doğramacı'yı gelecekte neler beklemektedir? Nelerin önü alınmaya çalışılmaktadır? Bu sorulara yanıtını YÖK-Bilkent genel yapısını inceleyerek aramaya başlayalım.

Anti-demokratik yöntemlerle üniversite yönetimlerine atanan bugünkü dekanların, rektörlerin, YÖK yöneticilerinin varlığı, aynı zamanda üniversite özerkliğinin de en büyük engeli, düşmanı olmuştur. YÖK öncesi girdikleri dekanlık-rektörlük seçimlerinde ancak birkaç oy alabilen kişiler, YÖK sonrasında adeta arasına bulunmuş, haketmedikleri, istenmedikleri bu makamlara atanmış, bu kişiler eliyle daha da güçlendirilen sağ kadrolaşma, bilimi üniversiteden kovmanın en iyi araçlarından biri olmuştur. Bu politikanın dayanağı şudur: "Türkiye'ye uluslararası alanlarda ve malum ittifaklar içerisinde biçilen role, öngörülen yeryuvuğun insangücü yetiştirmek. Kısacası, bu role, bu işbölümüne uyacak nitelikte, yani araştırmacı değil, uygulamacı, teknoloji üretmeye değil, teknoloji aktarmaya yönelik beyin işgücünün yetiştirilmesi" (1).

Bu politiku, yeni bir öğrenci tipinin de yaratılmasına gereksinim duymuştur. Bu öğrenci'nin üniversitedeki bilimsel gelişmeye katkısı sıfır olmalıdır. Sorgulamamalı, araştırmamalı, üretmemeli; YÖK'ün kendisine sunduğunu ezberlemelidir. Temel haklarını kullanabilme yeteneği dahi köreltilmelidir.

Bilkent ile de, geleceğe yönelik düşünülen sermayenin tamamen gözlemunde olacak üniversiteler için, yeni bir adım atılmıştır. Örneğin, geçtiğimiz yıl Sabancı'nın "Harvard gibi" bir üniversite kuracağını, ancak rektörü YÖK'ün atamasının hoşuna git-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

KONSEYİ: YÖK'ün Çifte Standardı

Öner Özkan

HAKAN EKEN

mediğini bildirmesi üzerine Doğramacı derhal harekete geçmiş ve "özel üniversitelerin içişlerine karışmayacaklarını, rektörlerini kendilerinin atayabileceğini" beyan etmiştir. Sabancı'nın endişesi yersizdir; devlet üniversitelerini dahi kendisinin de dahil olduğu iç ve dış sermaye çevreleri güdümlerken, kendi mülkü olan bir özel üniversiteye kim, neden karışsın?

Ancak böylesi bir YÖK-Bilkent yapısını oturtmak oldukça sancılı olmuş ve YÖK, rejimin en çok yıpranan kurumlarından olmaktan kurtulamamıştır. Doğramacı ve onun gibi YÖK yöneticileri de bu tartışmadan paylarını almışlardır.

Bu noktada toplumun tüm demokrasi güçlerinin ışığında öğretim üyesi öğrenci ve üniversite çalışanlarının verecekleri özerk-demokratik üniversite mücadelesi önem kazanmıştır.

Öğrencilerin bu hedefe yönelik oluşturdukları öz örgütlenmeleri öğrenci derneklerinin mücadele sürecinde daha da güçlenmesine ise iktidarın sempati ile yaklaşmayacağı açıktır. Dernek yayın organlarına konan sansürleri, üst üste gelen, ardarda kazanılan, sorumsuzluğun ve keyfiliğin katıldığı davaları, engellenen dernek genel kurullarını, işkenceye varan şaşkınlaşmış baskıları, YÖK'ün ne denli köşeye sıkıştığının kanıtı olarak görmek gerekir.

Bu durumdaki YÖK yöneticileri, demokrat yüzlerini, Bikent'te sakala-bıyığa izin vererek, konsey'i gündeme getirerek göstermeye çalışmışlardır.

Ancak bu hesapların da tutmayacağı konusunda önemli ipuçları sözkonusudur. Özet olarak Öğrenci Konseyi'ne baktığımızda, bu oluşumun geleceğe yönelik ciddi belirsizlikler taşıdığını görüyoruz.

Birincisi, Konsey yönetiminin özerk mi, güdümlü mü, olacağı noktasındadır. Konsey için hazırlanan yönetmelikte, Rektörlük ile güçlü bağlar kurulmuştur. Genel kurullar, rektörlüğün denetiminde yapılmaktadır. Konsey için 10 milyon ödenek ayrılmıştır, ancak katı bir mali denetim sözkonusudur. Mali denetim, Konsey özerkliğini önemli ölçüde sınırlayacaktır. Kaldı ki, kendilerine yılda 1.5 milyon lira harç ödeyen bu öğrenciler, yine de Rektörlüğün hoşuna gitmeyecek bilimsel özerklik türünden önerilerle karşılarına çıktıklarında tavır ne olacaktır?

Doğramacı ayrıca Konsey'i devlet üniversitelerine önermektedir. Kabul edildiğini [illegible] bu üniversitelerdeki konseylerin, Bilkent konseyi ile paralel öneriler sunması durumunda, Bilkent dışındaki öğrencilere yine işkence mi reva görülecektir? Bilkent Konseyinin 10 milyonluk bütçesine karşın diğer konsey bütçelerinin binli rakamlarda kalması biraz "huzuru bozmayacak", "kışkırtıcı" olmayacak mıdır?

Eğer, özerk öğrenci derneklerinin yerine güdümlü konsey getirilmek isteniyorsa, bu durumda da YÖK yetkilileri şu gerçeği bilmelidirler. Öğrenci derneklerini her tür güdümleme çabasına büyük bir dirençle, kararlılıkla karşı koyan öğrenciler, böylesi bir Konsey yapısında da özerklik mücadelesi vereceklerdir. 12 Eylül öncesinde ODTÜ'de var olan Konsey benzeri ÖTK'nın kısa sürede ulaştığı özerklik, iyi bir örnektir.

Öğrenci dernekleri şimdilik belirsiz olan, demokratik bir görüntü sergileyerek öğrenci derneklerine seçenek olarak gösterilmeye çalışılan Konsey konusunda duyarlı olmalıdırlar. Öğrencilerin denetimine yönelik bir program olduğu konusunda önemli ipuçları barındıran Konsey konusunda gerçek niyetlerin açığa çıkması beklenmelidir. Öğrenciler, Doğramacı'nın konsey önerisine yukarıdaki belirsizlikler giderilmeden itiliat [illegible]

Doğramacı'nın önerisinde yer alan doğal üyelik, bu konudaki fikirlerimizin netleşmesine önemli katkı sağlıyor. Doğal üyelik, mutlaka karşı çıkılması gerekken bir noktadır. Gönüllü üyelik ile bugünkü mücadele aşılmasına erişen öğrenci derneklerinin edindiği deneyim, etkin bir derneğin tek tek üyelere sorumluluk aşılanabildiğinde ortaya çıktığını kanıtlamıştır. Yeterli duyarlılığı göstermemiş, üretken olmamış kişilerin genel kurul benzeri zeminlerde birden ortaya çıkıp oy kullanmaları ve hakketmedikleri oranda belirleyici olmaları, yetenekli öğrencilerin önünü tıkayacak, örgütlenmenin üretkenliğini, dinamizmini engelleyecektir. Yeteneklerine, çalışmalarına bağlı olarak dernek organlarında yükselmeleri gereken öğrencilerin önü tıkanmamalıdır.

Ayrıca, çalışmaları baltalamak isteyen gerici grupların sadece oylama zeminlerine gelerek belirleyici olmayacaklarını kimse garanti edemez. "Örgütlenme, üniversite yaşamına katılım ve kendi sorunları için birlikte çaba harcama bilincine dayanmalıdır. Bu ise doğal üyeliği değil, gönüllü üyeliği gerektirir.

"Öte yandan doğal üyelik sistemi, öğrenci birlikleri deneyinde görülmüştür ki, örgütler üzerinde iktidarın ayak oyunlarına elverişli bir sistemdir. Sahteciliğe, örgütü çift başlı hale getirecek kongre oyunlarına olanak sağlayabilir" (2).

Sonuç olarak iktidarın, öğrenci derneklerinin gücünü kırmak için Dernekler Yasası'ndadeğişiklik yapılacağı tehdidini zaman zaman savurduğu unutulmamalıdır. Böylesi bir ortamda içi boş, zayıf, güdümlü bir öğrenci örgütlenmesini ortaya çıkaracak doğal üyeliğin Doğramacı tarafından önerilmesi dikkat çekmiştir. Hem de öneri, daha demokratik olduğu savı ile gündeme getirilmiştir.

İhsan Bey'e, yapacağı en demokratik çıkışın öğrenci dernekleri önüne bugün çıkarılan yasa dışı, antidemokratik tüm engelleri kırmak için elinden gelen çabayı göstermesi olacağını duyuruyoruz. Ya da gölge etme başka "İhsan" istemez diyoruz.

(1) G.Gönenç, YÖK'ün Amaçları, Düşün, Kasım 1986.
(2) S.Can, Öğrenci Dernekleri, Yanı Yayınları.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nergis Algün

nedenleri, sonuçları ve öğrettikleriyle 12 Mart

12 Mart muhtırasının verilmesinin üzerinden 16 yıl geçti. Türkiye, bu 16 yıl içinde sınıf mücadelesinin ulaştığı boyutlar, siyasal güçler dengesi ve nihayet rejimin nitel değişiminden birbirinden farklı özellikler gösteren dönemler yaşadı. Kuşkusuz, birbirinden mekanik biçimde, kesin sınırlamalarla ayrılamayacak bu dönemlerin ilki 12 Mart'ın adını aldığı ve 1973 seçimlerine kadar süren baskı-şiddet dolu süreçti. Sonuncusu ise, halen içinde yaşadığımız döneme, yani 12 Eylül'ün belirlediği anti-demokratik düzene karşı toplumsal muhalefetin her kesimde güçlenmeye başladığı, giderek gelişen bir demokrasi mücadelesinin verildiği bu günlere kurşunlu geliyor. Demokratikleşmeden yana olan sol ve sosyalist güçlerin, gerek güncele ilişkin saptama ve tepkilerinde, gerekse -ve daha önemlisi- önlerine koydukları uzun erimli programın gerçevelendirilmesinde, Türkiye'nin en az son 20-25 yıllık geçmişinin değerlendirilmesi önem taşıyor. Bu değerlendirmenin içinde 12 Mart olayı da ayrıcalıklı bir yere sahip. Çünkü, 12 Mart müdahelesi, her ne kadar, uygulama alanının genişliği, boyutları, baskının ağırlığı ve "başarı" anlamında 12 Eylül'den farklıysa da, 12 Eylül'le önemli bir ortak paydayı taşıyor. Her iki müdahalenin de temel özelliği, ordunun siyasete el atması, siyasi kararların alınmasında aktif rol üstlenmesidir. 1982 Anayasasının, ordunun siyasete karışmasını "gerektiğinde" olanaklı kılan bir anayasa olduğu düşünülürse, buortak paydanın geleceğe yönelik olasılıklar içindeki yeri de önem kazanmaktadır. Böylesi bir ortamda, irtica inmişmasından, dış politikaya ilişkin kararlara, ekonomik düzenlemelere hatta YÖK'e kadar her alanda yönetimin ve siyasi iktidarın uygulamalarının, neyi hedeflediği, neyi meşrulaştırmak, kalıcılaştırmak istediği ya da neyi hazırladığını kavrayabilmek açısından, 12 Eylül öncesinin değerlendirilmesi içinde, 12 Mart'a gelişin ve bu dönemin Türkiye politikasındaki yeriyle öğrettiklerinin üzerinde durulması da önem taşıyor.

Geçen yıllar, 12 Mart olayını iki ayrı etkene bağlı olarak incelemenin en gerçekçi yol olduğunu gösterdi. Bu etkenlerden birincisi, emperyalizmle ilişkiler halindeki burjuvazinin demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlama-yoketme, yükselen toplumsal muhalefeti, özellikle de işçi sınıfının politik ve sendikal örgütlü mücadelesini bastırma, bunu da uluslararası tekellerin istek ve çıkarları doğrultusunda biçimlendirilecek anayasal ve ekonomik düzenlemelerle kalıcılaştırma amacıdır. 12 Mart, öncelikle bu amaç çerçevesinde, baskı ve şiddetin araç olarak kullanılmasıyla yapılmış bir müdahaledir. Büyük burjuvazinin ve emperyalizmin içine düştüğü bunalım da bunda etkili olmuştur. Türkiye'de sanayileşmenin 1965'ten sonra hızlı seyrini kaybetmeye başlaması, "ithal ikameci sanayileşme"nin bir tıkanma noktasına gelmesi, ihracatın artırılamaması, ödemeler dengesinin giderek bozulması, dış borçların artması, ekonomik krizin derinleşmesi, işsizliğin artması, 1970'lerin başında ekonomik bunalımın siyasal bunalıma dönüşmesinde

SORUŞTURMA

Gündeme getiriliş ve yapılış biçimi ve nedenleri, anayasal sistem ve Türkiye politikasına etkileri ve sonuçlarıyla 12 Mart neydi? Kısaca değerlendirir misiniz?

12 MART için ne diyorlar?

SADUN AREN

12 Mart olayını anlayabilmek için, ona öngelen dönemdeki kapitalist ekonomik gelişmenin çelişkili niteliğine bakmak, olayları bu açıdan değerlendirmek gerekmektedir. Bilindiği gibi kapitalist ekonomik gelişme, küçük esnaf ve zanaatkar ve küçük köylü gibi büyük emekçi kitlelerini geleneksel geçim olanaklarından koparıp büyük kentlerin etrafında gece kondularda yığılmalarına neden olur. Bunların içine savruldukları bu yeni dünyada muntazam bir iş bulup uyum sağlamaları kolay olmaz. Hele devlet bu insanları kaderleriyle başbaşa bırakırsa, bu durum toplum için devamlı bir huzursuzluk kaynağı olur. Aynı kapitalist gelişme, toplumun geleneksel yönetici kadrolarının, kasaba ve köy eşrafının, memur ve askerlerin ve aydınların durumlarını da sarsar ve bozar. Bu kesimdeki hoşnutsuzluk ta toplumsal huzuru bozucu diğer bir kaynak oluşturur.

Biliyoruz ki, Türkiye 1950 yılından beri hızlı sayılacak bir kapitalist kalkınma süreci yaşamaktadır. Bu nedenle yukarıda sözünü ettiğim bu huzursuzluklar ülkemizde de oluşmuştur. 27 Mayıs hareketi aydın kesimindeki huzursuzluğun bir dışa vurumu (tezahürü) olarak değerlendirilebilir. Bu niteliğinden, yani kapitalist gelişmeye bir tepki olmasından ötürü, 27 Mayıs Harekatı esas olarak, özgürlükçü bir tavır sergilemiştir. 1961 Anayasasının özgürlükçü olmasının nedeni de budur. Çünkü açıktır ki, eğer kapitalist gelişme sürecekse, hiç değilse bundan zarar görenlerin huzursuzluklarını ortaya dökmeleri ve bunlara bir çare aranmasını isteme özgürlükleri olmalıdır. Kapitalist gelişmeye ancak bu takdirde tahammül edilebilir.

Oysa 12 Mart bunun tam tersi doğrultuda bir harekettir. Bu hareketi yapanlar kapitalist gelişmenin önündeki engelleri temizlemeyi amaçlamışlardır. Bu nedenle toplumsal huzursuzlukları çözmeye değil, tersine hakim ahına almaya yönelmişlerdir. Nitekim 12 Mart'ın icratı, TİP'i ve TÖS'ü yargılayıp kapatmak ve Anayasada da özgürlükleri kısıtlayıcı değişiklikler yapmak olmuştur.

ABD'nin 12 Mart'ı desteklemesinin nedeni biraz farklıdır. Bu neden Demirel hükümetinin gerek ekonomik kalkınma konusunda gerekse dış politikada görece olarak bağımsız bir çizgi izlemesidir. Çünkü ABD'nin gözünde, müttefiki saydığı bir ülkenin işleyebileceği en büyük suç bağımsız davranmasıdır.

HALİT ÇELENK

12 Mart dönemi: dışa bağımlı az gelişmiş finans kapitalin, iç ve dış destekli, gerici ve şoven bir diktе rejimi olarak nitelenebilir. Bu dönemin ekonomik ve siyasal nedenleri üzerinde günümüze kadar yeterli bir araştırma ve incelemenin yapıldığını söylemek güçtür. Ancak yer yer inceleme yazıları biçiminde de olsa konuya eğilinmiş ve kimi sonuçlara ulaşılmıştır. Üzerinde birleşilmekte olan sonuca göre, az gelişmiş Türkiye kapitalizmi, özellikle 1970-71 yıllarına doğru ağır bir ekonomik, sosyal ve siyasal bunalım içine girmiştir. Burjuvazinin sürdürmekte olduğu sömürü sistemi kimi güçlüklerle karşılaşmıştır. Burjuvazi, önündeki önemli sorunları, kendi yapısı gereği, çözme olanağı bulunamıştır. İşçi sınıfının gittikçe bilinçlenmesi, artan talepleri ve nitel yönden gelişerek siyasal yaşantımızda ağırlığını duyurmaya başlaması, 16 Haziran 1970 eylemlerine girişerek haklarına sahip çıkması, bunun yanısıra öteki emekçi sınıf ve tabakaların da uyanarak haklarını elde etmek için mücadeleye girmeleri, ekonomik alanda çıkmaza giren burjuvaziyi büsbütün tedirgin etmiştir. Emperyalizmin işbirlikçisi büyük burjuvazinin temsilcileri bu bunalımı görmüşler, giriften çıkmazdan kurtulmanın yollarını aramışlar, kapitalist sistemin doğasından kaynaklanan bu bunalımdan kurtulmanın yolunu bulamamışlardır. Uyanan işçi ve emekçi sınıfların artan taleplerinin sömürü sisteminde doğurduğu güçlükler ve ekonomik bunalım, işbirlikçi sermaye çevrelerini 12 Mart faşizmine, sıkıyönetime, Anayasa ve yasa değişikliklerine itmiştir.

"Sanayiin büyüme hızı, 1969 yılında yüzde 9,4 iken, 1970 yılında yüzde 2,5'e gerilemiştir. Gerçek işçi ücreti 1969 yılında yüzde 8,3 oranında çoğalırken, 1970 yılında ücretler yerinde saymıştır.

"Çok çeşitli teşvik tedbirlerine karşın tüketim mallarının tüketim sanayiine yatırım oranı 1969'da yüzde 29 iken, bu oran 1970 ve 1971'de yüzde 18 ve yüzde 20'dir.

"Bu koşullar işverenlerin hoşnutsuzluğu büyürken, işçi kesiminin tepkileri çoğalmıştır. Çok sayıda sert grevler görülmüş ve 16 Haziran 1970 olaylarıyla işçi tepkisi doruğa ulaşmıştır.

"Tarım kesiminde ise, 1968-1970 kötü yıllar dönemi olmuştur. Tarımsal büyüme, 1968 yılında yüzde 1,9, 1970 yılında yüzde 1,4'tür. 1969 yılında ise, büyüme yok, gerilime vardır... Geç kalmış ve geç kaldığı için de oranı yüksek tutulmuş olan Ağustos 1970 devalüasyonu, toplumsal huzursuzluğu daha da artırmıştır.

"Demirel'e yakın gazeteciler, temasta oldukları büyük işadamlarının o günlerde **Yunanistan tipi bir rejim** özlemi içinde bulunduklarını tekrar tekrar yazmışlardır. 26 Aralık 1971 tarihli Yankı dergisinin belirttiği üzere,

"Sanayiin büyüme hızı, 1969 yılında yüzde 9,4 iken, 1970 yılında yüzde 2,5'e gerilemiştir. Gerçek işçi ücreti 1969 yılında yüzde 8,3 oranında çoğalırken, 1970 yılında ücretler yerinde saymıştır.

"Çok çeşitli teşvik tedbirlerine karşın tüketim mallarının tüketim sanayiine yatırım oranı 1969'da yüzde 29 iken, bu oran 1970 ve 1971'de yüzde 18 ve yüzde 20'dir.

"Bu koşullar işverenlerin hoşnutsuzluğu büyürken, işçi kesiminin tepkileri çoğalmıştır. Çok sayıda sert grevler görülmüş ve 16 Haziran 1970 olaylarıyla işçi tepkisi doruğa ulaşmıştır.

"Tarım kesiminde ise, 1968-1970 kötü yıllar dönemi olmuştur. Tarımsal büyüme, 1968 yılında yüzde 1,9, 1970 yılında yüzde 1,4'tür. 1969 yılında ise, büyüme yok, gerilime vardır... Geç kalmış ve geç kaldığı için de oranı yüksek tutulmuş olan Ağustos 1970 devalüasyonu, toplumsal huzursuzluğu daha da artırmıştır.

"Demirel'e yakın gazeteciler, temasta oldukları büyük işadamlarının o günlerde **Yunanistan tipi bir rejim** özlemi içinde bulunduklarını tekrar tekrar yazmışlardır. 26 Aralık 1971 tarihli Yankı dergisinin belirttiği üzere,

"1969 ve 1970 yılları, toplumun bütün kesimleri için bir bunalım dönemi olmuştur. Sanayi, ham madde sağlama güçlüklerinin yanısıra önemli bir pazar sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Üçüncü Beş yıllık kalkınma planında belirtildiği üzere, imalat sanayiinde kapasite kullanım oranında büyük düşüşler görülmüştür. Tüketim malı sanayilerinde kapasite kullanım oranı 1967 yılının ikinci yarısında yüzde yetmişe kadar gerilemiş, hafif bir toparlanmadan sonra 1970 yılında yüzde seksenin altına düşmüştür. Özellikle dokuma ve giyim eşyası sanayii, satış güçlükleri içindedir. Ara malı sanayilerinde de aynı eğilim izlenmiştir. Yatırım malları sanayiinde ise, 1968'in ilk yarısından itibaren hızlı bir düşüş başlamış, 1970'in ilk yarısında kapasite kullanma oranı yüzde 65'e inmiştir.

bir kısım sermayedarlar, dünya iş âleminde ünlü The Financial Times gazetesi ile "Economist Intelligence Unit"in Türkiye'deki iş çevreleri muhabiri olan Norman Crowey'e "Olmuyor. Bu rejimle olmuyor. Ancak bir askeri yönetim gelirse, işler yoluna girer." diyerek özlemlerini açıkça dile getirmişlerdir.

"Fakat 12 Mart olayı yalnızca iç nedenlerle açıklanamaz. Dış nedenler de iç nedenler kadar önemlidir..." (1)

Amerikan emperyalizminin Uzak Doğudan kovulması, Ortadoğu'yu bir odak noktası olarak seçmesi, afyon sorunu, Türkiye'deki öğrenci hareketleri, Amerikan aleyhtarı gösteriler, Kıbrıs'ın Nato'ya bağlanması planları, 12 Mart'ın tezgahlanmasında önemli rol oynamıştır.

Burada 1966 temmuz ayında, Cumhuriyet Senatosunda sayın Haydar Tunçkanat tarafından açıklanan Jimfu Dickson raporunu da anımsamakta yarar vardır. Bir CIA görevlisi tarafından hazırlanan raporun üçüncü maddesinde şöyle denilmiştir:

"27 Mayıs'ın getirdiği Anayasanın bazı maddeleri, tabii senatörlük müessesesi ve benzeri diğer problemler gibi, kanuni sistemin bazı hukuki ayrıklıklarının düzeltilmesi usul ve imkanları da, rejimin gelecekteki emni-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yetini garanti edecek bir tedbir olarak düşünülmektedir."

Bu ve benzeri girişim ve faaliyetler, emperyalizmin kendine bağlı kurum ve odaklar aracılığı ile 12 Mart'ın planlanmasında rol oynadığını göstermektedir.

Anayasa ve yasalar

12 Martın nedenleri ile Anayasa ve yasa değişiklikleri arasında sıkı bir bağ vardır. Bu açıdan yapılan anayasa değişikliği istek ve önerilerinin nereden kaynaklandığını, hangi güçler tarafından hangi amaçlarla ve hangi sınıfların yararına gerçekleştirilmek istendiğini açıklamak 12 Mart'ın hazırlamış biçim ve nedenlerine de ışık tutacaktır. Bu açıdan biraz gerilere doğru baktığımız zaman şunları görüyoruz:

A- Bilindiği gibi, Adalet Partisi, kurulduğu günlerden başlayarak, 1961 Anayasasına karşı çıkmış ve değiştirilmesini istemiştir. Adalet Partisi bu tutumunu, 1961 Anayasası halkoyuna sunulurken Anadolu'ya yaydığı "Hayırda hayır vardır" sloganı ile ortaya koymuştu. Büyük burjuvazinin temsilcisi olan bu parti, 1965 seçimlerinde Anayasa değişikliğini önde gelen bir slogan olarak kullanmıştır.

B- Doç. Dr. P. Bilgen, 1967 yılında yayınladığı "1961 Anayasasına göre Sıkıyönetim" konulu tezinde şunları söylüyor:

"Bu satırların yazarı, o tarihte Milli Savunma Bakanlığı Hukuk müşavirliğinde müşavir yardımcısı olarak askerliğini yapıyordu. Anayasa değişikliklerinin bir kısmı, genel kurmay adli müşavirliğinde tasarlanıyor, hatta kaleme anmıyordu. Özellikle, başbakan Erim'in kamuoyuna açıkladığı ikinci önerisinde, birçok madde için iki teklif vardır. Teksir edilmiş metnin sonuna eklenmişti. Sonra eklenenler Genelkurmayda kaleme alınanlardır." (Tez- 1961 Anayasasına göre Sıkıyönetim, 1967, İstanbul)

Anayasa değişikliği isteklerinin bazı komutanlarca da benimsendiği, daha sonra da Erim Hükümeti tarafından ele alınarak gerçekleştirildiği görülmektedir:

a- 1971 yılı sonlarında Org. Memduh Tağmaç, Milli Güvenlik Kurulunda şunları söylemiştir:

"Sosyal uyanmanın ekonomik gelişme hızına uydurulması için, Anayasa değişiklikleri yapılmalıdır." (Yankı Dergisi, Sayı: 113)

b- Yine Org. Memduh Tağmaç, 3 Mart 1971 gününde yani 12 Marttan 9 gün önce, Hava Kuvvetleri Komutanlığı sinema salonunda Ankara'daki bazı subaylara "Ülkemizin içinde bulunduğu sorunlar ve çözümü" konusunda bir konferans vermiş ve bu konferansta şunları söylemiştir:

"Sosyal olayların temelinde ekonomik nedenler aramak, komünistlerin uydurmasıdır. Tüm olaylar Anayasanın özgürlükçü özümlen çıkmaktadır. Bu Anayasa ve özgürlüğe açık yasalar değiştirilmeden olayların üstesinden gelinemez."

Sayın Tağmaç, çözüm yolunu ve bunu kimin uygulayacağını da şöyle açıklıyor:

"Ne yapılacaksa, bir yapacağız, tedbirliyiz, geç kalmayacağız."

c- Bundan başka, 14 Mart 1971 günlü gazeteler, (Hürriyet ve Yeni Gazete) Anayasalarda ve yasalarda değişiklik isteyen ikinci bir muhtıranın komutanlarca Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a verildiğini bildiriyorlar.

d- Ortam Dergisinin bir haberine göre: Genel Kurmayda Org. Muzaffer Heper başkanlığında bir Anayasa komisyonu çalışmalarını bitirmiş ve Anayasa değişiklikleri konusundaki raporunu Genel Kurmay başkanına vermiştir. (S.6)

e- Haziran 1971 başlarında Başbakan Nihat Erim, gazetecilere şunları söylüyor:

"Eğer komutanların üzerinde bir baskısı söz konusu ise, bu sadece Anayasa değişikliklerinin bir an evvel yapılması, yeni kanun tasarılarının bir an evvel hazırlanması içindir."

İşte bütün bu gelişmeler sonunda Başbakan Nihat Erim, Anayasayı

FERRUH DOĞAN

halkımız için "Lüks" ilan edecek ve değiştirilmesini isteyecektir.

Yukarıda açıklanan bu belgeler, 12 Mart faşizminin, emperyalizmin desteğinde, işbirlikçi büyük burjuvazi tarafından hazırlandığını ve kimi komutanlarca da desteklendiğini açıkça göstermektedir. ●

MUZAFFER İLHAN ERDOST

12 Mart, iki dünya savaşı arasında denenmiş bir rejime, ülkemizde, yeni bir biçim vermenin önçalışması gibidir. Kapitalizmin birbirinden farklı iki büyümesi vardır: biri, özerk, bağımsız büyüme; öteki, "bağımlı" büyüme. 1950'li yıllarda emperyalist sisteme altbasamaklarından bağlanmaya başlayan Türkiye'de kapitalizmin büyümesi, kapitalizmin özerk olarak gelişip serpildiği ülkelerden farklı bir yapılanma ve farklı bir sınıflaşma sürecine neden oldu: Kırsal alanda yığınsal yoksullaşmanın kentlere itiği yığınlar ve bu yığınları soğurma kapasitesinden yoksun sanayileşme; üretim araçlarının değil, tüketim nesnelerinin (montaj) üretiminin belirleyici olmaya başladığı bir sanayileşme; gelenekselleşmiş yaşam biçimlerinin altüst oluşu ve yerine modern yaşam biçimlerinin konamaması; toplumsal sorunların, yeni boyutlar kazanması ve kabarması; toplumsal sorunların yeni ve farklı bir siyasal "baskı" biçimini de birlikte getirdi.

Bu dönemde, siyasal savaşım, ulusalcı ve bağımsızlıkçı kemalist gelenek yanlılarıyla, emperyalist sisteme bağlanan ve bağlandığı ölçüde ulusalcı ve bağımsızlıkçı kemalist gelenekten sapan kesimler arasındaki savaşıma dönüştü. Temelde ise, bu savaşım, kır ve kent küçük-burjuvazisi ve orta (ulusal) burjuvazi ile tekelleşmekte olan işbirlikçi burjuvazi ve (topraksal ve dinsel) feodal güçler arasındaki bir savaşımdı.

27 Mayıs, içersinde aykırı unsurlar taşımakla birlikte- kemalist ulusalcı ve bağımsızlıkçı geleneğin temsilcilerinin siyasal iktidara egemen olarak da niteleyebiliriz. Ne var ki, geleneksel anlamıyla, ulusalcı ve bağımsızlıkçı bir siyasadan yana olmalıdır. Ekonomik bakımdan emperyalist sistemle ilişkilerin geliştirildiği, buna karşılık, burjuva demokratik özgürlüklerin anayasayla güvence altına alındığı, yeni bir dönem başladı. Kapitalizmin gelişmesine koşut olarak, işçi sınıfının giderek nitel ve nicel bakımdan gelişip güçlenmesi, sınıfsal savaşımın niteliğini değiştirdi. Anayasal özgürlükler, modern işçi sınıfının meslek (sendika), sınıf (konfederasyon) ve ideolojik (siyasal parti) örgütlerinin oluşturulmasına siyasal olanak sağladı.

1950'li yıllarda küçük ve orta burjuvazi ile tekelleşmekte olan işbirlikçi burjuvazi ve feodal güçler arasındaki savaşım, 1960'lı yıllarda, ana çizgileriyle işçi sınıfı ve kır yoksulları ile tekelleşen işbirlikçi burjuvazi ve feodal güçler arasındaki savaşıma dönüştü. Bu dönem, aynı zamanda, kent ve kır küçük-burjuvazisinin bilinç bakımından gelişmiş öğelerinin işçi sınıfıyla bağlaşmaya başladığı bir dönem de oldu.

Yıllardır baskı altına alınmış devrimci ideolojinin hızla öğrenilmesi ve benimsenmesi; sınıfsallaşmanın haşdöndürücü bir devinim kazanması; devrimci devinimi kendi kabı içersinde tutmak isteyen parti ile partinin dışına taşan ve taştığı ölçüde bölünen örgütlenmeler; devrimci devinimin yönlendirici merkezinin, işçi sınıfının kendisinden öğrenci gençliğe doğru kayması -bu dönemin belirleyici çizgilerini oluştururlar. Devrimci dalganın kabarışı, egemen güçlerin karşı- girişimlerine yolaçar.

Tekelci burjuvazi, 1961 Anayasasıyla sağlanan demokratik yöntemlerle, hem iktidar olmasının, hem de ülkeyi yönetmesinin zorlaştığını görmüştür. Çıkışı, ekonomik iktidarını korumak için, demokratik yöntemlere son vermekte arayacaktı. Bunu, keskin biçimiyle ve bir hamlede gerçekleştirebilmesinin toplumsal koşulları yoktu. Yaraskeri müdahale

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ile, devrimci devinim bir yandan baskı altına alında ve bu baskı altında, Anayasanın demokratik hak ve özgürlüklere ilişkin maddelerine "yama"lar eklendi. Özü bakımından demokratik özgürlükleri benimsemiş bir anayasanın maddelerine eklenen yamalar, devrimci devinimlere sınırlamalar koyan, faşist nitelikli yamalardı. Demokratik özgürlükler, sistemin gerektirdiği ölçüde kalmalı, ama bu, devrimci devinimler açısından sınırlandırılmayıdı. Öz dinamik, yamalar gericiydi. Ve anayasa, bu iki karşıt içeriğiyle yaşama bir bütün olarak geçirilemezdi, ancak, siyasal iktidarın niteliğine göre, ya özün ya da yamaların içeriğine ağırlık verilebilirdi.

Şu var ki, işçi sınıfının partisinden yoksun olduğu bir dönemde sol sosyal-demokrat siyasanın, devrimci sınıf ve katmanların bağlaşıklığında (ittifakında) sağladığı seçim başarısı, bu 'yama'ların fiilen kadük olduğunu toplumsal olarak dayattı. Ne var ki, sol sosyal-demokrasi, seçim başarısının kendi öz gücünden kaynaklandığı gibi bir yanılsamaya yöneldi, devrimci sınıf ve katmanlara 'diyet' b rcu olmadığını açıklayarak, kendi'ni, kendi solundan yalıtmaya koyuldu. Kendi sağı ilesolu arasında bir 'denge' sağlamaya yönelmesi, sağa kaymasının başlangıcı oldu. Devrimcilere yönelik işkencecileri, işkence kurumlarını yokumsayarak, bağışladı. Solundan kendini yalıtması, sağın daha da azgınlaşmasına, sol sosyal-demokrasiyi de içersine alan saldırılarını artırmasına ortam sağlamış oldu. Tırmanan faşist saldırılar karşısında giderek insiyatifini yitirdi ve sol sosyal-demokrasi, iktidarsız bir iktidar dönemi yaşadı. Sol sosyal-demokrasinin kendini kendi solundan yalıtmasının "bedel"ini, kendi solu pek pahalı ödeyecektir; ama kendisi de yarım yüzyıllık parisinin ve mal varlığının elinden alınmasını, ancak boyun bükecektir.

İşçi sınıfının kendini toparlaması ve tek bir ve otoriter örgütünü oluşturması, bir zaman ve deneyimi işidir. Böyle tek bir örgütü oluşturacak kadroların oluması gerekir. Bu da yetmez. Kadroların, birbiriyle bütünleşeceği değil, sağlıklı olarak ideoloji üretebileceği bir yetkinliğe ulaşması da gerekir. Devrimci devinimin örgütlenme deneyimi o denli "çocuk" yaştadır ve çocukluk hastalıklarıyla o denli içiçedir ki, tek bir otoriter örgüt yerine, herbiri kendi'ni devrimci sınıfın oluşlayıcısı kabul eden sayısız örgüt oluşturuldu ve bu örgütler, birbirleri arasında ve kendi içlerinde kavgayı yeğinleştirdi ve daha da bölündü. Devrimci devinim gücünü dağıtmakla kalmadı, kendini, birbirine karşı görüşlerin çarpıştığı bir kaos içersinde buldu. 12 Mart'la gelişmesinin önündeki engellerin kaldırıldığı faşist devinimin, kapalı ya da açık, sistemli ve örgütlü saldırıları karşısında, kendini, herbiri ötekinden farklı ve sürekli değişen yöntemlerle, ayrı ayrı korumak durumunda kaldı.

Sonrası? 12 Eylülün koşulları bu ortamda oluşturulacaktır. ●

CÜNEYT ARCAYÜREK

1960 ihtilalinden sonra, Türkiye'de devletin yönetilmesiyle ilgili içerik kavgaları giderek boyutlandı. Uzun ve ayrıntılı açıklamaları bir yana bırakıyoruz. Özellikle ekonomik kökende sola yatkın anlayışla, sağda birikken uygulamalar arasında ayrımlı çizgiler belirdi.

Devleti hangi anlayışın yönetmeceğine yönelik kavram tartışması hemen her düzeyde biçimsel biçimde sürdürülüyordu. Örneğin, 1960'dan beri üzerinde durulan bir toprak reformu konusunda iki düşünüş biçiminin kesişmemesi görünür bir neden gibi gösterilebilir. Elbette bu örnekleri dar gerçeçeli bir açıklamanın sınırları içinde çoğaltabilmek olanaksız.

12 Mart, asal askeri kesimde değişik tutumların sergilenmesiyle gerçekleşti. Kuşku yok, komutanlardan bazılarının ülke yönetiminde gördükleri aksaklıklar, 1969'dan başlayarak, yurt düzeyinde görülen anarşik olaylar, müdahale fikrini özellikle 1969'dan sonra aşama aşama tırmandırdı. Ancak ordu düzeyindeki tartışmalarda bu müdahalenin biçiminden çok, özü üzerinde yoğun tartışmalar, yaklaşımlar yapılıyordu.

Bir bölümüne göre, eğer ordu yönetime müdahale edecekse, reformist anlayışın bütünüyle egemen olacağı bir anayasal düzen getirilmeliydi. İlk başlarda bu eğilimin üst kademelerde de tartışılır, hatta kabul edilebilir olduğunu gördük. Ne var ki, zaman geçip müdahale fikrinde ortak görüş ortaya çıktıktan sonra ordu üst düzeyinde, elbette bunlara bağlı kimi kademelerde ciddi ayrımlar ortaya çıktı.

Sonuçta müdahalenin bir hükümeti iş başından götürmek, bu arada bazı reformların yapılan Meclis'le çözmek eğilimi kazandı. Daha çok genç subaylarla generallerin savunduğu "daha etkili bir müdahale" fikri, giderek somut amaçlar taşımayan dar çerçeveli bir çerçeveye oturtuldu.

Tabii, 1960'dan beri tartışılan gelen anayasa sorunu ortaya çıktı. Askerlerin desteğinde yapılan 1961 anayasası hiçildi. Türkiye 1960'da kavuştuğu uygar demokrasi yapıtırımlarından uzaklaşmaya böyle başladı. Yetinilmedi, 1980'de bu anayasa tümüyle rafa kaldırıldı, işte bugünkü hemen pek çok maddesiyle delik deşik bir anayasaya kadar bu eğilimler uzandı.

12 Mart sonuçlarıyla -bana kalırsa- hiçbir şey değildi. Hiçbir şey değişmedi, ne müdahaleyle götürülen iktidardakiler, ne de siyasal anlayışımızdaki önemli birikimler.

Bugün, 12 Mart'ın ülkeye somut ne kazandırdığını anlatacaklar çıkabileceğini sanmıyorum. Tabii, müdahaleyi yapan, muhtıranın altına imza koyanlar dışında.

Onlar duş köşelerinde, 12 Mart ise renkli günleriyle tarih sayfalarında. ●

Bursa Günleri Şiir Notları

53. yanyana ölmek kadar güzel ağzın
trafalgar meydanındaki işsizlerin isyanı mı
aradığım martı çığlığı kıyılar ve esmer kadın

kent denince bir anlamı olmalı yığınların
çocuklar niye sır saklar kendi aralarında
hüzünlere savrulan aşkların
anlattığı bir şeyler olmalı konuşmayışına
ve sıtmalanmış tanrısız bir yüzün
ta kendisi olduğunda yorgun ağzın
bir anlamı olmalı yaşlandığının...

54. anlamam artık konuşmayışın hangi dil
nedir böyle gül kıyısında kanayan
hangi kıtada çöllleşti ağzın
bir ben değil tarih eksilir sensiz
ayağa kalktın gülgülüş neşesiz
susmanın ömrünü hangi menzile dağıttın

55. ne kadar varsa suları yunusları
katıp yanıma aradım o denizkızı ağzını
sordum iklimine kırlangıçların

ağzını soruyorum yangınına çöllerin
serin bir vahaydı diyorlar, hep kervanlı
henüz geçip gitmişim kıyısından
soruyorum ağzını işkencelere ve çarmıha
anlıyorum ki bazen ölümüne susmalı insan

Mehmet Çetin

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

12 Mart muhtırasının verilmesi, sağ ve sol partiler, kuruluşlar, basın ve yorumcular tarafından değişik tepkilerle karşılanmıştı. Birçok sağ ve hatta sol çevre, muhtırayı ilk anda olumlamış, ancak aradan geçen zaman bu görüşün değişmesine neden olmuştu. Aralarındaki birçok farka karşın, önemli benzerlikler de taşıyan 12 Mart ve 12 Eylül müdahalelerinin nasıl bir siyasi ortamda yapıldığını toplumsal güçlerin nabzının hangi frekansta attığını anlamanın yollarından biri de hiç kuşkusuz, o günlerin gazetelerine, belgelerine dönüp bakmak olacaktır. 16. yıldönümünde 12 Mart'ın yapıldığı ortamın daha iyi anlaşılabilmesine yardımcı olacağı düşüncesiyle, 12 Mart öncesinde, muhtıranın verilmesinden hemen sonra, daha ilerki yıllarda ve nihayet bugün, 1971 deneyimini yaşamış örgüt, kuruluş ve kişilerin görüşlerine yer veriyoruz.

12 MART için ne demişlerdi

12 MART ÖNCESİNDE NE DEMİŞLERDİ?

DOĞAN AVCIOĞLU: Uğur Mumcu ile aynı tarihte, gene devrim gazetesinde "Bekleyiş" adlı bir başka makale yazan Avcıoğlu, Demirel hükümetine olan güvensizliğini belirtmekle kalmıyor, siyasi partilere ve siyasetçilere de güvenilemiyeceğini öne sürüyordu. Avcıoğlu'nun makalesinin bir bölümü şöyleydi:

"Politikacılardan umut kesilmiş durumda 'Bir şeyler' bekleniyor. Fakat bu, coşkun ve iyimser bir bekleyiş değil. Hatta bir kısım ilerici aydın çevreler, yürürlükteki rezil Selefyan düzeninden öğrendikleri halde, 'Ya daha kötüsü olursa' kuşkusu içindeler. Türkiye'de sınıfsal açıdan bugünkünden kötü bir şeyin olabileceğine inananlardan değiliz. Faşizme teşne, Anayasadan şikayetçi en geri ve işbirlikçi sınıflar iktidardadırlar ve güçleri elverdiği ölçüde faşizmin en koyusuna doğru yol almaktadırlar. **Sınıfsal açıdan bundan daha kötüsü Türkiye koşullarında düşünülemez.** Fakat ülkemizin davası kötülerden en az kötüyü seçme davası değildir. **Mazlum ülkeler arasında ilk kurtuluş savaşını veren Türkiye'miz, en geri ve aydın ülkeler sınıfına sürüklenmenin aşılmasını sağlayabilmek için kurtuluş yolunda, 1919 yıllarında olduğu gibi bir sıçrama yapmak zorundadır."**

UĞUR MUMCU: 2 Mart 1971 tarihli Devrim gazetesinde "Cumhuriyeti Savunmak" başlıklı bir makale yazan Mumcu, Demirel hükümetinin "ulusal devletin kemalist hükümetine karşı uluslararası sermayenin çıkarlarını savunduğunu" vurguluyor ve şu çağrıda bulunuyordu:

"Türkiye Cumhuriyeti, ulusçu, halkçı, Kemalist olmak zorundadır. Ve olacaktır. Bugünkü düzen, uluslararası sermaye ve toprak ağalarına dayalıdır. Demirel'in savunduğu düzen, Anayasanın demokratik, sosyal, hukuk devletinin "milli" Cumhuriyeti değildir. Biz Kemalist devletin Cumhuriyetini savunuyoruz. Cumhuriyet öncesi Damat Ferit yönetimi neyse, bugünkü Demirel yönetimi de odur. Devrimcilerin ilk ulusal görevleri bu Kemalist cumhuriyeti korumaktır. **Mustafa Kemal cumhuriyetçileri görev başına!"**

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ: 12 Mart öncesinde, askeri bir müdahale olasılığına ilişkin bir dizi açıklama yaparak uyarılarda bulunan TİP, 8 Ocak 1971 tarihinde bir "Faşizme Hayır" kampanyası başlatmıştı. Aşağıda bu kampanyanın başlatıldığı basın toplantısında, Genel Başkan Behice Boran tarafından yapılan konuşmanın bir bölümünü yayımlıyoruz.

"Biz Türkiye İşçi Partililer, sosyalistler. Anayasal hak ve özgürlükleri kısıtlayacak, demokratik ortamı daha da daraltıp yokedecek parlamenter kisveye büründürülmüş veya üniforma giydirilmiş otoriter -açık deyimle faşist- yönetime karşıyız. Bizim ve tüm ilerici yurtsever güçlerin ve örgütlerin görevi, bu faşizm tehdidine karşı bütün demokratik özgürlüklerimizi ve bütün gücümüzü kullanarak direnmek. "Hayır" diyen sesimizi duyurmak, halkoyunu aydınlatıp harekete geçirmektir. Anayasaya sahip çıkıp demokratik hak ve özgürlüklerimizi sonuna kadar savunmak günü gelmiştir. Egemen sınıflar, onların Partileri ve iktidar heveslisi çevreleri tarafından çeşitli şekillerde tezgahlanan açık terör yönelik faşizm mutlaka önlenmelidir.

Türkiye İşçi Partisi, faşizme karşı demokrasi için mücadele kampanyası açmaktadır. Bütün ilerici, yurtsever güçleri kendi alanlarında kendi güçleriyle "Faşizme Dur!" deme mücadelesine çağırıyoruz. Partimiz öteden beri emperyalizme ve faşizme karşı güçbirliğinin, cephe birliğinin somut hedefler etrafından oluşabileceğini ilkeleri sürmüştür. **Bugün çok somut bir hedef belirmiştir: açıkça faşist bir yönetimi gerçekleştirme çabaları. Faşizm mutlaka önlenmelidir.** Bu, biz sosyalistler ve tüm ilerici, yurtsever güç ve örgütlerin tarihsel görevi, sorumluluğudur. Faşizme karşı mücadele, aynı zamanda onun destekleyicisi emperyalizme karşı da mücadeledir."

12 MART SONRASINDA NE DEDİLER?

İLK TEPKİLER...

TÜRKİYE MİLLİ GENÇLİK TEŞKİLATI (TMGT): Bu örgüt, 12 Mart'ın hemen sonrasında İstanbul'da bir bildiri yayımlayarak, komutanların muhtırasını olumlu karşıladığını belirtmişti. Başkan B. Nuhoğlu'nun imzasıyla 14 Mart'ta yayımlanan bildirinin özeti şöyle:

"Türk Silahlı Kuvvetleri Yüksek Komuta Heyeti'nin, Cumhurbaşkanı ve Meclis Başkanlarına verdiği muhtırayı, Cumhuriyetimizin ve halkımızın geleceği açısından **olumlu karşılıyoruz.** Senelerden beri Amerikan emperyalizmi ve onun işbirlikçi iktidarlarına karşı verdiğimiz Bağımsızlık ve Demokrasi kavgasını her zaman olduğu gibi bir kere daha benimseyen **ordumuzun tutumunu kuvvetle karşılarız.** Gazi Mustafa Kemal'in kişiliğinde belirlenen tam bağımsız ve laik Cumhuriyet prensiplerini tümü ile savunan devrimci gençlikle onun çelikleşmiş gücü **devrimci ordumuzun bu müdahalesini Cumhuriyetimizin ve halkımızın geleceği bakımından tam bir teminat sayarız."**

15 KURULUŞUN ORTAK AÇIKLAMASI: 13 Mart 1971 tarihinde, aralarında sendika, dernek ve meslek odalarının bulunduğu 15 kuruluş ortak bir açıklama yaparak Demirel hükümetinin istifasına ilişkin görüşlerini açıklamış ve bütün devrimci girişimlerin örgütleri tarafından sonuna kadar desteklenceğim bildirmiştir. TÖS, Devrimci Avukatlar Derneği, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, Teknik Personel Sendikası, Üniversite Asistanları Sendikası, Mimarlar Odası, Türk Hukuk Kurumu, Elektrik Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası ODTÜ Mezunları Cemiyeti, DEV-GENÇ, Maden Mühendisleri Odası, Türkiye Orman Yüksek Mühendisleri Sendikası, Orman Mühendisleri Odası tarafından yayımlanan bildirininson bölümü şöyleydi:

"Biz, bu bildiriye imza koyan devrimci örgütler çeyrek yüzyıllık bir yıkımının yaranı canlı unsurlarıyla ülkemizin sorunlarına çözüm getirileceğine inanmıyoruz. Ülkemizin kurtuluşu, emperyalizmle herhangi bir bağ-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lantısı olmayan Atatürkçü tam bağımsız bir dış politikanın gerçekleştirilmesi, emekçi halkımızın ağırlığı ve etkinliği altında temel reformların yapılması ve insanın insana kul olmadığı yeni bir toplumsal düzenin kurulmasıyla mümkündür. İleride yeniden emperyalizmin kucağına düşmemek için her devrimci adımda dayanağımızın emekçi halkımız olduğu hiçbir zaman gözden uzak tutulmamalıdır. Onun bilinçlenmesi ve örgütlenmesi yolundaki bütün anti-demokratik engeller kaldırılmalı, devrimci gençlik, devrimci meslek örgütleri ve devrimci sendikaların varlığı büyük güvence olarak kabul edilmelidir. Bu yoldaki bütün devrimci girişimler halkımızın temel isteklerini gerçekleştirilmesi için şimdiye kadar verdiğimiz mücadelenin doğal bir uzantısı olarak desteklenecek, korunacak ve sürdürülecektir."

DİSK: 16 Mart 1971'de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, 12 Mart muhtırası hakkındaki görüşünü Devrim Gazetesi'ne şöyle açıklamıştı:

"Türk Silahlı Kuvvetlerinin çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak, Atatürk devrimlerini hakim kılmak ve Anayasanın öngördüğü reformları gerçekleştirmek özellikle Anayasanın temel ilkelerine yürekten bağlı kalmak yolunda görev başında olduğunun radyolardan ilanı **tamamen aldatılan aydınlığa kavuşturmuştur.**"

DOKTOR HİKMET KIVILCIMLI: Vatan Partisi'nin kurucularından Dr. Hikmet Kıvılcımlı, 1970'li yıllarda görüşlerini yazdığı Sosyalist Gazetesi'nde 12 Mart'a ilişkin olarak "Silahlı kuvvetlerimizin her türlü siyaset yasakçılığına rağmen, ansızın politikanın en büyüğüne el koyduğu gün, aydınlanması ve halk çocukları olarak bilinçlendirilmesi en ileri görevlerdendir" diyordu. Dr. Kıvılcımlı'nın 16 Mart 1971 tarihli makalesinin bir bölümü şöyle:

"Muhtıra şöyle diyor: 'Partilerüstü bir anlayışla meclislerimiz demokratik hükümeti kurmalı'. 'Meclislerimiz' kimdir? Partiler kendi kendilerinin üstüne çıkabilirler mi? Biz umuyoruz. Ordu umuyor mu? Muhtıranın 1. Maddesi şöyle diyor:

1- PARLAMENTO ve Hükümet süregelen görüş tutum ve icrasıyla anarşi, kardeş dövgüsü, sosyal ve ekonomik buhransızlık içine sokmuş, geleceği ağır bir tehlike içine düşürmüştür

Bu suçu yalnız hükümet işlememiş, başta "parlamento" işlemiş gösteriliyor. Frenkçe 'parlamento' sözcüğüne türkçede 'meclisler' deniyor. Öyleyse aynı parlamento yahut 'Meclislerimizin de kendi kendini denetlemesi mi bekleniyor? Besbelli ki ordu onu sanmıyor. Onun için süratle idareyi üzerine alacaktır.

Muhtıradan başka anlam çıkmıyor. Haydi hayırlısı."

İLHAMİ SOYSAL: 20 Mart 1971 tarihli Akşam'da "Görünüş" köşesinde yazdığı makalede Soysal, 12 Mart'ı şöyle değerlendirmişti:

"Nihat Erim ne kadar iyiniyetle çırpınırsa çırpınsın hükümeti bir uyutma hükümeti olacaktır. Birazdaha zaman kazanılmak istenecektir. Politikacılar atraksiyonlarına bir süre daha devam edeceklerdir. Sonra zaten demokrasi olmayan göstermelik cici demokrasinin, daima gayri-demokratik ve gayri-meşru olmakla suçlanacak hükümetinin yerinde, 12 Mart muhtırasını veren komutanların bir kısmının başı yenecektir. Hem de öylesine ustalıkla yenecektir ki, bunların ardlarında bir kişi bile olmayacaktır. Nihat Erim ise Mareşal Paşa'lerin ortalıkta dirlik attığı bir dönemde maalesef harcamp gidecektir. Başkaca olacak hiç ama hiçbir şey yoktur. Biz şimdiden söylüyor ve yazıyoruz. Yapılmak istenen olmayacak bir duaya amin dedirtme çabasından öteye bir şey değil."

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ: 12 Mart Muhtırası radyolardan okunur okunmaz tepki gösteren ve bunu "anayasal rejime askeri bir müdahale" olarak niteleyip mevcut kısıtlı demokratik hak ve özgürlüklerin bile tehlikeye girdiğini saptayan TİP olmuştu. Genel Başkan Behice Boran, 12 Mart günü yaptığı açıklamada, ilerici güçler üzerindeki dolaylı ve dolaysız baskılara son verilmesi ve seçim kanununda halkın eğilimlerini yansıtacak ve oyların gerçek oranlarda parlamentoda temsili sağlayacak değişikliklerin yapılarak genel seçimlere gidilmesi çağrısında bulundu. 15 Mart 1971'de TİP MYK tarafından yapılan bir başka açıklamada ise şöyle deniliyordu:

"Anayasanın 'klasik demokratik hak ve özgürlükler' diye bilinen özgürlüklere ilişkin hükümleri daha kısıtlanmış, uygulamaya geçirilmemiştir. Gericiliğin örgütlenmiş ve silahlanmış bir şekilde memleketi baştan başa baskı altına almasına, defalarca yer yer kıyım hareketleri yapmasına göz yumulmuştur. Gençliğin emperyalizme, bozuk sosyal düzene ve eğitim düzenine karşı haklı infiali ajanlar, kışkırtmalar ve tertiplerle anarşik hareketlere itilenmiş ve gençlik katliamına yolaçmıştır. Cevdet Sunay, 15 Mart 1971 mesajında 'bütün vatandaşlar ve sorumlu kuruluşlar arasında inanç ayrılığına, tutum ve davranış ayrılığına ve bunların sürdürülmesine bundan böyle asla müsamaha ve tahammül edilmeyecek' demekle bir kalemde Anayasa'yı ortadan kaldırmış, en açık ve kesin şekliyle bir faşist yönetimin savunucusu olduğuna şüpheye yer bırakmayacak surette [illegible]

kü böyle bir beyan Anayasanın siyasi partilere, fikir, görüş, inanç özgürlüklerine ilişkin hükümlerine taban tabana aykırıdır. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın bu açıklaması TİP kesinlikle karşıdır. Sınıflı toplumlarda demokrasinin kaçınılmaz gereği, bütün sınıflar gibi işçi ve emekçi sınıflarının da serbestçe örgütlenip faaliyette bulunmasıdır. Hangi kılıf altında ve hangi sözlerle süslenerek ileri sürülürse sürülsün, bu sosyolojik gerçeğe karşı yapılan düzenlemeler faşizm adını taşır ve tarihin gelişimi doğrultusunda yerle bir olur. Çünkü mesele demokrasinin 'gerçek demokrasi' olabilmesine ve bunun da işçi ve emekçi sınıflarının gücünün yönetime hergün biraz daha fazla yerleşmesine bağlıdır. Türkiye İşçi Partisi şimdiye kadar olduğu gibi bu yoldaki mücadelesini azimle sürdürecektir. Türkiye İşçi Partisi işçi ve emekçi sınıflarının politik gücüne karşı çıkan hiçbir çözüm yolunu benimsemez ve benimsemeyecektir..."

MİLLİ NİZAM PARTİSİ: MNP, Akşam gazetesinde yayımlanan 16 Mart 1971 tarihli açıklamasında şu görüşlere yer vermişti:

"Milli irade üzerinde, hiçbir beşerî idare ve kuvvet hakimiyetinin tanınmaması, milletin reyine gidilmesi, manevi sahada milli ahlaki nizamın kurulması, dertlaler ken seçimlere gidilmesi ve o vakte kadar geçici bir Milli Koalisyon kurulması gerekmektedir."

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ: MHP'nin 16 Mart tarihli açıklaması ise şöyle:

"Türk silahlı kuvvetlerinin milletle birlik ve beraberliğinin sağlam tutulması ve kendi içinde de bütünlüğünün korunmasının sağlanması, her Türk'ün herşeyin üstünde gözönünde tutması gerekli kutsal bir vazifedir."

AYDINLIK SOSYALİST DERGİ: Bir bölümü Türkiye Emekçi Partisi çevresinde toplanan Aydınlık Sosyalist Dergi yazarlarının 12 Mart muhtırasına ilişkin görüşleri, Mart-Nisan 1971 sayısında yeralıyordu.

"Biz Türkiye işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün özlemlerinin temsilcisi olarak, 12 Mart 1971 tarihli muhtırayı, kurtuluş savaşımızdan doğmuş olan ve herşeye rağmen Mustafa Kemal'in millici ve ilerici geleneğini geniş ölçüde sürdürebilen Türk Ordusu'nun faşizmi tezgahlama çabası içinde bulunan, devrimci kanı dökmüş, cana kıymış olan ve üstelik "şahibeli" ünvanını kazanmış bulunan işbirlikçi Demirel iktidarına karşı ve ona hükümet etme yetkisi vermiş olan işbirlikçi sermayenin ve feodal mütegallibenin hakim bulunduğu bir parlamentoya karşı tepkisinin ifadesi sayıyoruz.

Meydana gelen yeni şartlarda, muhtırada sözü edilen demokratik reformların şehir ve köy emekçilerinin aktif olarak katılacakları ve bizzat gerçekleştireceklerinde gerçek reformlar olması için, emekçiler şimdiden bilinçli ve örgütlü olarak bu reformlara sahip çıkmalıdırlar."

ASD'nin aynı sayısında, Nihat Erim hükümetine ilişkin bir yazı da yeralmıştı. 12 Mart'a ilişkin görüşlerin olumluluğu Erim hükümeti konusundaki düşüncelere de yansıyordu.

"Böylelikle, Filipin demokrasiciliği denen anti-demokratik düzen şartlarında işbirlikçi sermayenin ve feodal mütegallibenin tutsağı duru-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

YALÇIN ÇETİN

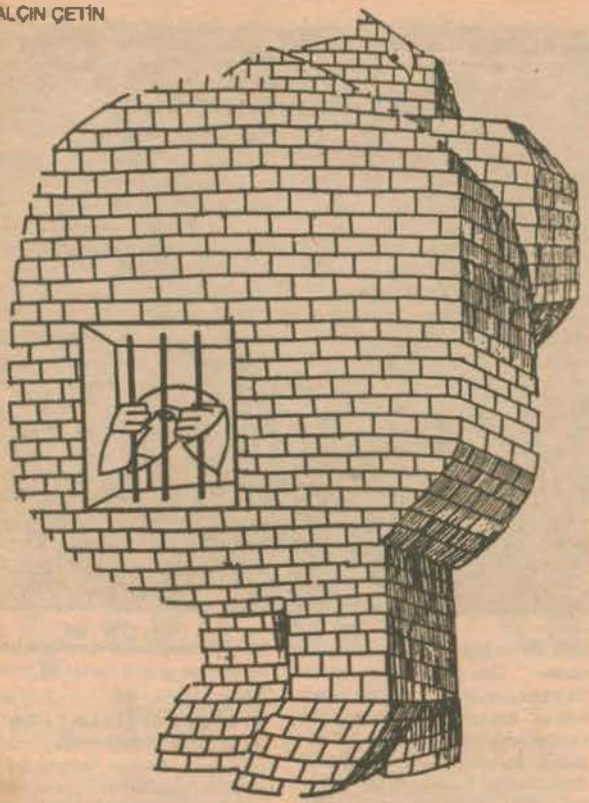

mundaki seçmen yağmalarının oy çokluğuyla iktidara gelen bir hükümet, küçük-burjuva radikal eğilimlerin ağır bastığı bir ordunun zoruyla iktidarı teslim etmiştir. Erim lehine söylenebilecek tek şey aldatmacalara sapmayarak tutarlı bir statükocu çizgiyi resmen izlemiş olmasıdır. Erim, böyle bir siyasi kariyer ile elbette ki bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'yi özleyen ve onun uğrunda mücadele eden ilerici güçlerin temsilcisi olamaz. Ama herşeye rağmen, durum, 'gitti bir Gülsün, geldi bir Gülsüm' durumu değildir. Filipin parlamentocusuğa için sonun başlangıcı olan ordunun müdahalesi, ne de olsa, küçük-burjuva radikalizmi bakımından Demirel'e kıyasla, daha muhtemel saydedilecek bir siyasiyi başbakanlık görevine getirmiştir. Haksızlık etmemek için belirtmek gerekir ki, Erim'in geçmişinde bir Morrison şirketi temsilciliği, kendisini ve kardeşlerini yüz milyonluk bir servetin sahibi kılan, şaibeli işler, camilere bomba koyarak yobaz saldırılarının tertipçiliği, siyasi cinayetler kışkırtıcılığı pek yoktur. Olaylar, ordunun her müdahalesinin mutlaka faşizme varacağı ve Filipin demokrasi düşkünlüğünün bu şartlarda ebedi şer olduğu yolundaki pek 'demokratik' yorumlara yol açmıştır. 12 Mart'tan öncekine kıyasla, hiç değilse şimdilik daha kötü bir durum meydana getirmemiştir. Evet, 12 Mart muhtırası sonucu meydana gelen durum eskisinden daha kötü sayılamaz."

YILLAR SONRA...

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL: 12 Mart öncesinde, Demirel hükümetinin Dışişleri Bakanlığı'nı yapan Çağlayangil, 7 Şubat 1974 tarihinde İsmail Cem ile yaptığı bir görüşmede, 12 Mart'ın dış nedenlerine ilişkin açıklamalarda bulunmuştu. Görüşmeden kısa bölümleri aktarıyoruz:

"12 Mart'tan bir süre önceydi. Böyle bir hareketin olacağı bana ihsas edilmişti Amerikan Sefiri tarafından. (...) Sefir, genel bir değerlendirme yaparken, 'Sayın Çağlayangil', dedi, 'biz devlet olarak (Türkiye'deki gelişmelere) sabredeceğiz ama, devlet dışında olanlar devleti bile dinlemeyenler sabredemeyebilir', dedi... Bundan açık bir şey olamaz: 12 Mart'ta CIA vardır. Büyük ölçüde vardır. 12 Mart'ta haşhaş vardır. CIA, Papadopulos'ta vardır. CIA Cezayir'de vardır. CIA'nın nasıl hareket edeceği tahmin edilemez. (...) Türkiye kendi istihbarat gücünü kuvvetlendirmek için, İsrail istihbaratı ile, Amerikan istihbaratı ile, İran istihbaratı ile daimi ve organik münasebetler içindedir. Bunlar, gizli gizli her sene kendi şefleriyle toplanırlar. Washington'da, Tahran'da, Telaviv'de istihbarat mübadelesi yaparlar. Organik bağları bulunmayan fakat inandıkları başka istihbarat örgütlerinden de istisnai mütalaa alırlar. Şimdi istihbaratçılar Amerikalılarla organik münasebetler içinde olduğuna göre, Amerikalı 'şu adam benim adamım, şunu yerleştirelim solcuların arasına' diye rahatça işbirliği yapabilir. İstihbaratçılık alanında bu iş rahat yapılabilir. (...) Şimdi sorunuza dönelim. Şimdi nasıl yapar CIA? CIA yapar, organik bağlarıyla yapar. benim istihbarat şefim, kendisi farkında bile olmadan CIA benim adımı oyar. Elinde imkan var adamın. Girmiş, enlitre benim içimde... Onun için hiç şaşmam, aramam da, bulamam ki. Nasıl yapıp, bulamam. (...) Bakınız, Amerika şunu aldırmaz: Bir memlekette demokratik idare olmuş, şoven idare olmuş, faşist idare olmuş, ona hiç bakmaz. Amerika, o memlekette kendisine ne ölçüde tabi olduğuna, kendi politikasına ne derecede kadar mutlak (uydu) haline geldiğine bakar. Amerika, bir Albaylar Cuntası ile Yunanistan'da istediğini yaptırabiliyorsa, Albaylar Cuntası Yunanistan için biçilmiş kaftandır. Amerika eğer bir Nihat Erim hükümeti ile haşhaşı men ettirebilecekse, Türkiye'nin layık olduğu idare tarzı Nihat Erim hükümetidir..."

TURHAN FEYZİOĞLU: Cumhuriyetçi Güven Partisi Genel Başkanı Feyzioğlu, 12 Mart'ın beşinci yıldönümü nedeniyle Akşam gazetesine yapığı açıklamada 12 Mart'a gelişin nedenini tek cümlede özetlemişti:

"Türkiye'yi 12 Mart'a getiren bir yandan aşırı sofun kışkırtmaları, bir yandan iktidarın acizi, gevşekliğidir."

MAHİR KAYNAK: 12 Mart öncesinde ordu içinde Madanoğlu grubu olarak bilinen "reformist cuntacı grup" içine sızan MİT ajanı Mahir Kaynak, 8 Nisan 1986 tarihli Tercüman gazetesinde Nazlı Ilıcak'a böylesi bir görevi üstlenmesinin nedenini şöyle açıklayacaktı:

"Türkiye'de cunta olayları esas itibariyle bir iç mescle olarak konuşulur. Yani Türkiye'de ordunun bir kısmı iktidardan şikayet eder, devrimcilik adına, Atatürkçülük adına şikayet eder. Sonra da ihtilal yapılır. Ben bu konuda biç böyle düşünmüyorum. Türkiye'deki siyasi olaylarda büyük ölçüde dış müdahaleler görüyorum, askeri müdahalelerin bir dış boyutu olduğuna inanıyorum. Tabii, bu sözlerimin de çok iyi anlaşılması lazım. Yani, kimseyi düşmanın kuklası telakki etmiyorum. Ama olmasında dışarıda hazırlandığına, problemin temelinde Türkiye'nin dış mescleleri olduğuna inanıyorum. Onun için, 1971 olayını da böyle mütalaa ediyorum. O da dıştan Türkiye'ye bir müdahale idi. Ortam dışarısı taralından hazırlanmıştı. Benim bu olaylara girişimde bir tek neden vardır. Türkiye'de, Türk başbakanlarını Türkler' intiyatip edip, Türkler'in ezdirmesini savunuyorum. Bu bir bağımsızlık meselesidir."

TÜRKİYE SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ: 1974 Haziran'ında kurulan TSİP, 12 Mart müdahalesi'nin üzerinden beş yıl geçtikten sonra, 1976'da Vatan gazetesinin yaptığı bir soruşturmada görüşlerini şöyle açıklamıştı:

"Emperyalizme bağımlı egemen tekelci burjuvazi, öncelikle işçi sınıfının giderek büyüyen ve yetkinleşen ekonomik demokratik mücadelesini boğmak, işçi sınıfının politik örgütlenmesini ve siyasi bakımdan örgütlenmesini yavaşlatmak ve geciktirmek, objektif olarak işçi sınıfının yanısıra olası diğer halk güçlerinin de sosyal muhalefetini ve mücadelesini zor yoluyla bastırmak, ayrıca kendi ortağı olan diğer egemen sömürücü zümreler üzerindeki otoritesini ve gücünü arttırmak, kısaal kesimdeki sömürücü paylarını kısıtlayıp, tarımdan sanayiye fon aktarmak, sermayenin tekelleşmesini hızlandırıp, tekelcilerin ekonomik ve siyasi nüfuzunu, gücünü çoğaltmak için 12 Mart faşizmine başvurdu..."

15 KURULUŞUN BASIN TOPLANTISI: 12 Mart'ın beşinci yıldönümünde 15 kuruluş ortak bir basın toplantısı düzenleyerek muhtıranın verilmesiyle başlayan döneme ilişkin görüşlerini açıklamışlardı. TÖB-DER, TÜM-DER, TMMOB, TÜ-TED, Ankara Tabip Odası, AKD, Çağdaş Hukukçular Derneği, Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu, Halkevleri, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, İGD, İKD, Parlamento Muhabirleri Derneği, TÜMAS ve TÖS-DER'in katıldığı basın toplantısında konuşan Halkevleri Genel Başkanı Tabii Senatör Ahmet Yıldız 15 kuruluşun ortak değerlendirmesini şöyle açıklamıştı:

"Emperyalizmle bütünleşmiş egemen güçler, artan bunalımlarını gidermek, yükselen sosyal muhalefeti bastırmak üzere 6 yıl önce bugün ortaya çıkan 12Mart faşizmi sermayenin en soyguncu, en şoven, en kan dökücü kanadına açık terörist diktatörlüğüdür. 12 Mart muhtırası, bu olguyu gerçekleştirme yoluna gitmiş ancak demokratik güçlerin etkin direnci ile geriletilmiştir."

SON HAVADİS: 12 Mart'ın üzerinden iki yıl geçmişti. Son Havadis gazetesinin 12 Mart 1974 tarihli sayısında İhsan Yurdoğlu imzalı yorum yazısının bir bölümü şöyleydi:

"12 Mart muhtırası Cumhuriyet ordusunun sorumlu vazifeli otoritelerı tarafından verilmiştir. Silahlı Kuvvetlerin ast kademelerine sızmış olan komünizmin ezilmesi, gemi azıya almış anarşistlerin tenkili, fikir suçları diye adlandırılan tahripkar kışkırtıcılığın ve teşvikçiliğin sindirilmesi 12 Mart'ın memleket ve rejime yaptığı büyük hizmeti ispata kafidir."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

12 Mart müdahalesinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin oynadığı rol uzun süre gizlenemedi. Müdahalenin, gerçekte iyi hazırlanmış, ayrıntılarıyla düşünülmüş bir planın sonucu olduğu ve bu planın uygulamaya geçirilmesinin, 1960'lı yılların son döneminde meydana gelen birçok olayla bağlantısı, çeşitli açıklamalarla, yorumlarla ve belgelerle kamuoyunun gözleri önüne serildi. Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü CIA'in müdahaledeki parmağını, gerek ABD, gerek Türkiye hükümetlerinin en yetkili kişileri, organları da kabul etti. Özellikle 12 Mart öncesinde hazırlanmış öylesi kitaplar, raporlar, çalışmalar vardı ki, bunlar müdahalenin neden, nasıl, kimler eliyle yapıldığını gözler önüne seriyordu. Bu belgelere dönüp gözatmak, 12 Mart çerçevesini aşan genellikte ve kalıcılıkta derslerin çıkarılabilmesine de yardımcı oluyordu. Aşağıda bu belgelerden birkaçından bölümler aktarıyoruz:

12 MART VE CIA
bir tezgahın belgeleri

DICKSON RAPORU: 7 Temmuz 1976 günü Tabii Senatör Haydar Tunçkanat, TBMM'de 27 Mayıs sonrasının en önemli açıklamasını yaptı. İlki 28 Aralık 1965 tarihini taşıyan ve ABD'nin Ankara Büyükelçiliği görevlilerinden Albay Dickson'a hitaben hazırlanmış bir dizi rapordu Tunçkanat'ın açıkladığı. Raporlar, daha sonraları Sadi Koçaş'ın belirteceği üzere bir AP'li yetkili tarafından hazırlanmıştır. Albay Dickson ise üst düzeyli bir CIA görevlisidir. Raporun bazı bölümlerini birlikte okuyalım:

"Seçimlerden sonra ortaya çıkan ve sizi ilgilendiren bazı güçlükler aşağıdaki şartların sonucudur:

1- Diğer bazı hususlarla birlikte 27 Mayıs hükümet darbesi, ekonomik problemler, iç ve dış politikada muhalefetle olan ciddi görüş ayrılığımız büyük güçlüklere sebep olmaktadır. Meşhur af ve seçim kanununun değiştirilmesi ile ilgili sorunlar bize karşı bir birleşmenin mümkün olduğunun belirtileridir. (...) Bu sebeple, herkes mütefikttir ki, bu tehlike muhalefetin tedricî şekilde parçalanması ve bütün unsurlarının sonuçları ile birlikte, sol ve sol eğilimlilerin benzeri bir birlik yaratmasını önlemek üzere boğulmasını tahrik eder. hatta bizi buna zorlar. Diğer taraftan çok müessir, tarafsızlaştırma çalışmalarının daha büyük ölçüde uygulanmasının müşterek gayretlerle sağlanması gerekli görülmektedir. İlişik listenin bu maksatla yardımcı olacağı kabul edilmektedir. (Burada, aralarında Turhan Feyzioğlu, Orhan Öztrak, Bülent Ecevit, Feridun Cemal Erkin, Hasan Işık, Coşkun Kırca, Rafet Ülgenalp, Cemal Tural, Mucip Ataklı, Ahmet Yıldız, Alpaslan Türkeş, Burhan Apaydın, Cihat Baban, Erol Sımavi, Prof. Bahri Savcı, Türkkaya Ataöv gibi adların da bulunduğu 50 kişilik bir liste yer almıyor. - Y.N.)

2- Münakaşa edilemez bir gerçektir ki; memleketin politik hayatında ordu her zaman rejimin istikrarını tayin eden birinci derecede önemli bir faktör olmuştur. Hükümet darbesinden sonra binlerce subayın ordudan çıkarılması bizim askeri çevreler içindeki nüfuzumuzu ciddi surette etkilemiştir. Halihazır subayların büyük çoğunluğunun reform psikozunun nüfuzu altında, İnönü'nün körükörüne hayranları ve AP'ye düşman oluşları rejim için potansiyel birtehlike arz eder. Aynı zamanda bütün devlet cihazı maalesef muhalefete bağlı kimselerin elindedir. (...) Bu durumdan kurtulmak için takip edilecek politikanın; emir ve kumandanın tekrar tesisi, Devlet mekanizmasının muhalefet taraftarı elemanlardan temizlenmesi ve NRP'nin elleri olan bazı basın kuruluşlarına zararsız hale getirilmesi olduğuna herkes inanmıştır. Buna bağlı olarak, bazı Hükümet tedbirlerinin hazırlanmasına ve uygulanmasına paralel olarak, rejime sadık olmayan devlet memurları ve suhalılardan en tehlikelileri bir program dahilinde tasfiye edilmek üzere tespit edilmektedir. Şimdiye kadar yapılmışolan değişikliklere karşı gösterilen reaksiyon muhalefetin zayıflığının bir tezahürü olarak değerlendirilmektedir. Şüphesiz sizin de malumunuzdur ki, bu politika ve yukarıda zikredilen tasarruflar çok önce Mr. M.P tarafından teklif edilen güvenlik tedbirleri ile intibak halindedir

3- 27 Mayıs'ın getirdiği Anayasa'nın bazı maddeleri, Tabii Senatörlük Müessesesi ve benzeri diğer problemler gibi, kanuni sistemin bazı hukuki ayrılıklarının düzeltilmesi usul ve imkanları da, rejimin gelecekteki emniyetini garanti edecek birtedbir olarak düşünülmektedir. (...)

4- Cumhurbaşkanı'nın bozulan sıhhatinin yeni problemlere sebep olacağı aşikardır. (...) Eğer durum yeni Cumhurbaşkanı seçilmesini zaruri kılarsa, genel kanaate göre bugünkü şartlar altında en uygun olan bay Ürgüplü'dür. Gerçi ordu komutanlığı bizim, memleketteki gerçek nüfuzumuzu kabule başlamıştır ama, askerler adına bazı müdahalelerde bulunulması gözden uzak tutulmamalıdır. (Raporun birinci bölümü burada bitiyor. Üzerinde "çok gizli" yazılı ve 5 Ocak 1966 tarihli ikinci raporla ilişik not şöyle:)

Sayın Albay Dickson, Bu raporun önemi, yalnız kaynakça (ki, kompetan görünüyor) tahlil ve değerlendirmeleri ihtiva etmesinden değil, aynı zamanda hükümet ve AP'nin yenmek zorunda olduğu güçlüklere de ışık tutmasındandır. Teşkilatımızdaki arkadaşlarımızın görevlerini ve durumdaki en son gelişmeleri dikkate alınca, kanaatimce; biz çalışma metodlarımızı geliştirmeli ve muhalefetle münasebetlerimizde daha temkinli ve hoşlanacakları bir davranış göstermeliyiz. Hele subaylara karşı bu hususta daha hassas olmalıyız. Bu notta belirttiğim görüşlerin ilgili makamların dikkatlerine ulaştırılacağını ümid eder ve bu konudaki fikirlerinizi bana bildirirseniz müteşekkir olacağım Saygılarımla. E.M."

GALULA'NIN AYAKLANMA KURAMI: David Galula, bir CIA görevlisidir. Yazdığı "Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri-teori ve tatbikatı" adlı kitap Türkçeye çevrilmiş ve 1965 yılında basılarak (Genel Kurmay Basımevi'nde) silahlı kuvvetlere 1750 adet dağıtılmıştır. Aşağıda bu kitapta yeralan ayaklanma kavramı ve ayaklanmaları bastırma yöntemlerine ilişkin bölümlerden bazıları yeralıyor:

(...) Müdahaleden evvel geçen zaman: İhtilal harplerinin sulhtan harbe geçişleri gayet yavaş olduğu için, silahlı kuvvetlerin müdahalesi normal harplerde olduğu kadar çabuk olmayacaktır. Bu gecikme, ihtilal harplerinin başka bir özelliğidir. Bu gecikmeyi kısaltmak, bir memleketin liderlerinin politik mesuliyetidir.

Durum ve şartlar ne olursa olsun, esas mesele mücadeleye iştirak eden halkı teşkilatlandırmaya başlamaktır. Bu da mahalli liderleri mesuliyetli makamlara ve idare mevkilerine getirerek yapılır.

Yeni liderlerin mahalli halk üzerindeki otoriteleri en fazla idari bir görünüme sahiptir. Liderliğin politik alana da uzanması isteniyorsa, bu ancak bir parti vasıtasıyla olabilir.

Ayaklanmayı bastırmakla görevli olan kuvvetlerin bu liderleri bulduğu gibi, bunlar da halk arasından muhalif kimseleri bulmalıdırlar. Bulunacak muhalif kimseleri bir arada tutabilmek için, bu liderlerin yardıma, desteğe ve bir siyasi partinin rehberliğine ihtiyaç vardır.

Halk arasından seçilmiş savaşçı kişiler bir parti içinde gruplaşmalı mıdır? Savaşçı liderlerin bir parti içindeki gruplaşmaları, koalisyon, partinin prestijine, partinin liderliğine ve partinin siyasi programına bağlıdır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın siyasi partisi kendi mensuplarını da çok daha dikkatle seçmelidir. üyelerinin çokluğundan ziyade kalitesine güvenmelidir.

KOMANDO VE ÖZEL HARP MUHTIRASI: Eğridir Dağ ve Komando okulunda hazırlanan "Komando ve Özel Harp Muhtırası" adlı kitabın hangi yıl basıldığı bilinmiyor. Bu belge incelendiğinde, Galula'nın ayaklanma kuramının uygulama örneklerinden oluştuğu görülüyor. Kitabın üçüncü bölümünden kimi başlıklar şöyle:

Ayaklanmaya Karşı Koyma Kuvvetlerinin Eğitimi: 1) Fiziki hazırlık, 2) Psikolojik hazırlık, 3) Sivil yardım hareketlerine verdiği önemle belli olur. a) Fiziki hazırlık; itimadı artırır ve taarruz ruhunu verir. Bundan başka ayaklanmaya karşı koyma kuvveti düşmandan yani gerilladan daha süratli ve daha uzun mesafelere hareket edebilmelidir. b) Psikolojik hazırlık. 1) Tek eri, kendi memleketinin vatandaşlarına karşı savaşmaya hazırlar. 2) Gerillaların idealleri için şempati kazanmasına engel olur. 3) Tek erin muhakemesiyle yalnızlık hissini yenmeğe hazırlanmasını sağlar. 4) Arazi hedeflerinin elde edilmesinin gerilla kuvvetinin imhasından daha önemli olmadığı düşünülmelidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hazırlayan:
Nergis Algün

türkiye'deki amerika

III. Bölüm 1965 - 1970

12 MART'A GELİŞTE, TOPLUMSAL MUHALEFET, DIŞ POLİTİKA VE CIA

12 Mart müdahalesinin altında CIA'sıyle, kontr-gerilla örgütüyle, uzmanları, ajanları ve adamlarıyla, başbaşıyla, üsleri ve casus uçaklarıyla Amerikan emperyalizmi'nin olduğu bugün artık yadsınmayan, tartışına konusu bile yapılmayan bir gerçek. Amerikan yayınlarından, müdahalenin yapıldığı sırada Demirel hükümetini'n dışişleri bakanı olan İhsan Sabri Çağlayangil'in açıklamalarına kadar birçok önemli belgede, 12 Mart ve CIA sözcükleri yanyana kullanılıyor. Bu sayımızda, 12 Mart'a ilişkin değerlendirmeler, belgeler ve yorumlar geniş biçimde yerahyor. Biz burada, 12 Mart'a gelişin ve müdahalenin yapılışının Amerikan emperyalizminin çıkarlarıyla nasıl örtüştüğü sorusuna yanıt olabilecek bazı önemli gelişmeler üzerinde duracağız.

12 Mart'a nasıl gelindiği araştırılırken, 1960'lı yılların kimi iç ve dış olaylarını gözden kaçırmamak gerek. ABD Başkanı Johnson'un İnönü'ye yazdığı ünlü mektup, İnönü'nün Başbakan olduğu azınlık hükümetinin yıkılışı, ABD iş çevrelerinin çok yakından tanıdığı Süleyman Demirel'in Başbakan oluşu... Ve tüm bu gelişmelere birleşen kimi önemli belgeler: Amerikalı Albay Dickson'a yazılan 1966 yılında Senatör Haydar Tunçkanat tarafından TBMM kürsüsünden okunacak olan rapor, yönetimdeki Adalet Partisi ile ABD emperyalizminin ortak çıkarlarını özetlemesi ve "Anayasa değişikliği", "sol eğilimlerin birlik yaratmasını önlemek üzere boğulması", "rejime sadık olmayan subay ve devlet memurlarından en tehlikelilerinin tasfiyesi" biçiminde üç ana amacı belirlentesi açısından ilginçtir. Bu üç amaç da, 12 Mart'ın uygulamalarıyla gerçekleştirilmiş, müdahalenin temel işlevini oluşturmuştur.

Gerek Johnson Doktrini'ne, gerekse Türkiye'de de yayımlanacak ve kontr-gerilla, özel harp stratejilerine temel oluşturacak Ayaklanma Kuramları'nı kaynaklık etmesi nedeniyle üzerinde durulması gereken bir belge de Rockefeller Grubu Raporu. Bu rapor, ABD Dışişleri Bakanlığı için 1956'da hazırlanmışsa da, 15 yıl sonrasının Türkiye'sini yakından ilgilendirmektedir. "Bizim güvenliğimizi sadece açık saldırılar tehdit etmiyor. Bu açık saldırılar yanında, ondan daha tehlikeli, fakat saldırı görünüşünde olmayan başka türlü tehditlerde vardır. Bu tehditler, içerden yapılmak istenen değiştirme ve dönüşümlerdir. Bu meseleli saldırılar, bazen iç harp şeklinde, bazen ihtilalci hareket şeklinde, bazen demokratik akımlar ve reform hareketi biçimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda Yunanistan bize birinci örneği, Vietnam ikinci örneği ve nihayet Ortadoğu olayları üçüncü örneği verdi. Bizim amacımız, bu ve buna benzer akımları önlemek olmalıdır. Bu akımlar dikkatleri üzerine çekecek dereceye geldiklerinde bizim izlememiz gereken iki yol vardır. Gerek bizim, gerekse komünist olmayan diğer dünya devletlerinin güvenliğini sağlamak için; mahalli kuvvetler ve akımlar tarafından sıkıştık durumda bırakılmış olan dost hükümet ve rejimleri önlemleri çağrıştırdığı bir gerçek. Nitekim, Başkan Johnson Güney Vietnam Devlet Başkanı'nı 1966 yılında Honolulu'da karşılarken, gene Vietnam-Yunanistan-Türkiye adlarını bir arada sarfedecekti: "Eğer komünist müteceviz Vietnam'da kazanırlarsa, Kurtuluş Savaşı dedikleri müdahale yoluyla, Kore'de açık tecavüz, Filipinler, Yunanistan ve Malezya'da ayaklanmalar, Türkiye'de tecavüz tehdidi veya dünyanın herhangi bir yerinde seçimlerle elde edemedikleri, yapabilecekleri inancına saplanacaklardır."

Evet, Amerika Birleşik Devletleri 1960'lı yılların sonlarına yaklaşılırken, Türkiye'yi kaygıyla izlemekteydi. Çünkü sol güçleniyordu, toplumsal muhalefet geniş kesimleri kucaklıyor, işçi sınıfı hareketi örgütlü gücü ile sendikal ve siyasal düzlemde ilk kez önemli bir yaptırım uasurına dönüşüyor, anti-emperyalizm kitlelerin ortak politikası halini alıyordu. 1965 yılında Demirel'in iktidara getirilmesi sorunları çözmemiş, işçi hareketi 15-16 Haziran direnişini gerçekleştirecek bir olgunluğa doğru gelişirken, gençlik hareketi Altıncı Filo'yu yüksek sesle protesto etmesini bilmiş, toplumsal dönüşüm istekleri aydın hareketini de içine alan geniş bir kesime farklı görüşlerde, farklı biçimler alarak da olsa - yayılmıştı.

Bu gelişmelerin yanısıra, 1965-70 döneminde Türkiye'nin izlemeye başladığı dış politika, 1950'lerde ABD'nin alışığı çizgi'den biraz çıkmış ve ekonomik büyümeyi iktidarının temel hedefi yapan Demirel hükümeti, temsil ettiği sınıf ve zümrelerin yararlarını dış politikaya da yansıtmıştı. Demirel-Çağlayangil dış politikası, kuşkusuz "anti-emperyalist" amaçlarla değil, ancak pragmatik bir yaklaşımla iç dinamikleri öne çıkararak oluşturulmuştu. Bu politikanın, üslerin kullanılmasının sınırlandırılması, Ortadoğu'da İsrail'e karşı Arapların yanında belirgin bir tavır alınması, haşhaş ekimi, Sovyetler Birliği ile ekonomik ve siyasal ilişkilerin geliştirilmesi gibi uçları vardı ki, özellikle Ortadoğu'nun son derece kritik bir konjonktürde olduğu o günlerde, ABD tarafından pek de hoş karşılanmıyordu.

Türkiye'nin üç stratejik yatırımı, SSCB yardımı ve kredisiyle uygulanmaya konuldu. Toplam değeri yarım milyar dolar olan Aliağa Petrol Rafinerisi İskenderun Demir-Çelik Kompleksi ve Seydişehir Alüminyum İşletmelerinin Sovyet teknik yardımı ve kredisiyle, Demirel döneminde başlatılması iki ülkeyi yakınlaştırırken, üçüncü ülkeyi düşündürüyordu.

Öte yandan, ABD yönetiminin "bütün Türk-Amerikan ilişkilerini etkileyecek ve yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılacak kadar önemli" gördüğü İncirlik Üssü hasta olmak üzere, Amerikan askeri üs ve tesislerinin kullanımına da önemli sınırlamalar getirilmişti. ABD üsleri ancak NATO'yu doğrudan ilgilendiren bir durumda ve NATO çerçevesinde kullanılabilecekti. 1970 yılındaki Ürdün-Lübnan olayları sırasında, Başbakan Demirel bu yeni politikayı şu sözlerde vurguluyordu: "... Ortadoğu'ya asker taşıyacak hiçbir yabancı uçak Türkiye'den havalanmayacaktır".

1960'lı yılların sonunda, Türkiye'nin dış politikasındaki önemli bir değişme de, Arap-İslam dünyasıyla yakınlaşma eğilimiydi. Bu eğilim, Arap-İsrail savaşında, İsrail'in karşısındaki açık tutumda da sergilenmiş-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ü. Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in BM Genel Kurulu'nun 22/VI/1967 tarihli konuşmasından birkaç tümce aktaralım: "Şimdi biz Arap uluslarına olan derin sempati ve dostluğumuzu tekrarlıyoruz ve tarihlerinin bu ağır ve zor dönemini kısa sürede geride bırakacaklarını göreceğimiz şeklindeki içten umudumuzu belirtiyoruz.(...) Türkiye hükümeti bu ülkelerin ışığında güç kullanarak toprak ele geçirmeyi onaylamayacağını derhal açıklamıştır.(...) Şimdi İsrail hükümeti ağır bir sorumluluk altındadır. Barış koşullarına dönüşü daha zorlaştıracak başka girişimlerden sakınmalıdır. Özellikle Kudüs konusunda dünyayı bir oldu-bitti karşısında bırakmamalıdır."

Türk dış politikasının bu yeni tercihleri, Amerikan yönetiminde tartışmalara konu olurken, ABD'nin Türkiye'ye ne kadar karşı çıkabildiğini, Türkiye'den nasıl yararlanabildiğini dünya kamuoyunun gözleri önüne seren iki gelişme, yeni bir anlaşmazlık doğurmuştu. Bunlardan biri, Türkiye'deki üslerden havalanarak, SSCB üzerinde gözlem uçuşları yapan U-2 Casus uçaklarıydı. Bu uçaklardan birinin Sovyet topraklarına zorunlu iniş yapması, olayı ortaya çıkarmış, ABD ile imzalanmış olan anlaşma yalnızca "bilimsel ve meteorolojik araştırma yapan uçakların Türkiye'deki üslerden havalanmasını" öngördüğünden hükümeti olaya tepki göstermişti. Bu tepki, gene anti-emperyalist bir bilinçten değil, iç dinamiklere yönelik pazarlıklardan doğuyordu. Nitekim, Çağlayangil, daha sonra Amerikalı yetkililere U-2'ler konusunda yaptığı teklifi şöyle açıklayacaktır: "Ya beraber bir mukavele yapalım, sen açıkça söylersin. Türkiye'ye tecavüz Amerika'ya tecavüzdür, bunu yapmaya kalkışanı ben Amerika olarak mahvederim, dersin. Rusya'nın muhtemel tecavüzüne karşı beni her çeşit imkanla, silahla, güvenlikle müdafaa edersin. Ama başka türlüsü olmaz. Amerika olarak, 'sen üslerini aç, ama benim hesabıma karışma' dersen olmaz. Sen Amerika olarak hesabım değiştir, güvenliğin hepsini sağla, ben de üslerimi kullanmaya açıyorum."

Haşhaş ekimi sorununa gelince... Bu konu, ABD'nin iç politikasına ilişkin çıkarlarında Türkiye'yi nasıl kullanmak isteğinin somut bir örneği olmasının yanısıra, Çağlayangil'in "12 Mart'ta CIA vardır, haşhaş vardır" sözleriyle, kullanımın izleyeceği yöntem açısından da ilginçlik kazanmıştır. 1968'de işbaşına gelen ABD Başkanı Richard Nixon'un Watergate skandalının patlak vermesi öncesinde, 1972 yılında yeniden seçilebilme planlarının bir parçasıdır haşhaş konusu. ABD gençliğinin önemli bir sorunu haline gelmiş olan uyuşturucu alışkanlığına yönelik çözümler getirmek, milyonlarca oy anlamına gelecektir. Bu hesap, Nixon'un önce "Amerika'ya girecek afyonu üretmekte olan ülkelere sert tedbirler uygulanması" çağrısında karşılığını bulacak, daha sonra 21 Temmuz 1970'de Senato Alt Komite Toplantısında Adalet Bakanı John Mitchell'in ağzından "Türkiye'nin uyuşturucu maddelerin kaçakçılığının önlenmesi amacıyla ekim sahasının kısıtlanması kararını almaması halinde, bu ülkenin cezalandırılmasını destekleyeceğim"e varacaktır. Birkaç ay sonra, "cezalandırma biçimi" de somutlanır. Mitchell şöyle der bu kez: "Ülkemize kaçak gelen eroinin yüzde 80'i Türkiye'den gelmektedir. Bu kaynağı ülkenin menfaati açısından iptal edebilmek için alınabilecek tedbirler vardır. Ticari ambargo bunlardan biridir." Aynı günlerde, Şili'den Ortadoğu'ya ülkelerin kaderinde oynadığı rol ile önlenmeye aday bir kişilik, Henry A. Kissinger, bir Kabine toplantısında şu direktifi verir: "Hükümetleri değiştirme pahasına, eroin akımını durdurun..."

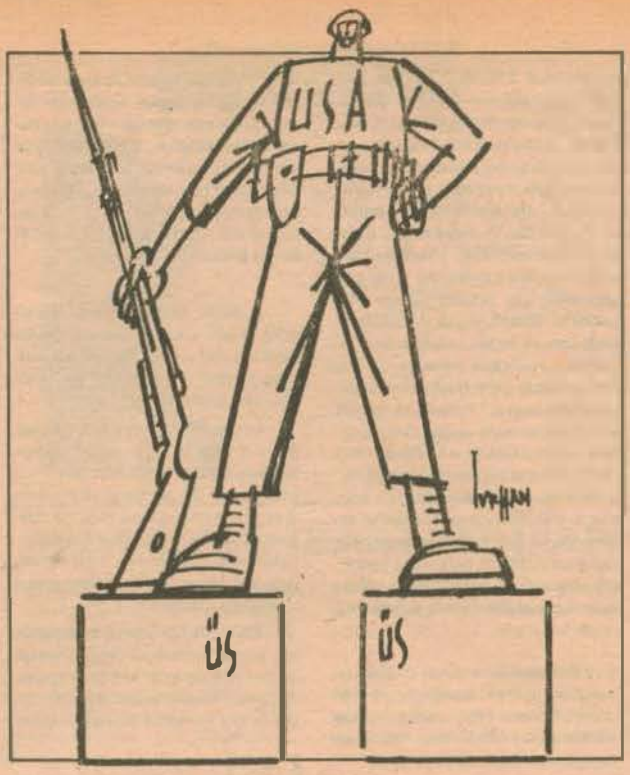

Evet, 65-70 dönemi, gerek içteki siyasal gelişmeleriyle, gerekse dış politikadaki çıkışlarıyla, ABD'nin Türkiye'den pek de hoşnut olmadığı yılları kapsıyordu. CIA emrinde çalıştığı bilinen Büyükelçi Commer'in göreve atandıktan 11 ay sonra istifa etmek zorunda kalması, Vietnam'da ABD eliyle gerçekleştirilen insan kıyımına duyulan tepkiyle de birleşince anti-emperyalist hareketin ulaştığı boyutu gösteriyordu. 1 Aralık 1968'de 40 üniversite öğretim üyesi, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a çektikleri telgrafta "Vietnam pasifikasyon hareketinin ünlü lideri, Robert W. Commer'in yüksek katınıza sunacağı itimadnamesinin reddedilmesini uluslararası sömürü açısından yararlı görürüz, diyorlardı." Anti-emperyalist mücadelenin böylesine geniş bir çevreyi içine katmış olması, Washington'un kaygısının geleceğe dönük olasılıkların neler olabileceğini tartma düzeyine ulaşmasına dayolaçmıştı. Öyle ki, Türkiye'de üç yıl görev yapan Amerikalı diplomat Robert M. Fresco, ülkesine döndükten sonra 14 Eylül 1970 tarihli "Nation" dergisine verdiği demeçte, "Demirel Amerikan aleyhtarı solcuların üzerine fazla gidemez. Her yandan gittikçe artan muhalefet karşısında. Demirel fazla dayanamaz. Şayet değişecekse yerini ya ordu, ya da muhalefetteki CHP alabilir" diyebiliyordu.

Öte yandan, CIA patentli kontrgerilla harekatı uygulanmaya başlanmış, başta Türkiye İşçi Partisi yöneticileri ve binaları olmak üzere, pekçok demokrat kişi ve kurum, saldırılara hedef olmaya başlamıştı. Özellikle bir "sağ-sol çatışması" olarak gösterilmek istenen ve kamuoyunun tepkisini demokratik öğrenci hareketinin üzerine çekmeyi amaçlayan bir plan çerçevesinde Gençlik Kafilesi başlatılmıştı. Gafula'nın uyaklanma kuramında, "meşru müdafaa" olarak adlandırılan eylem biçimi, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş tarafından Ülkü Ocakları'nın etkinliklerinin adı olarak konulmuş, Ülkü Ocakları Genel Başkanı da "bizim istihbarat örgütümüz, devletin örgütünden güçlüdür" biçimindeki açıklamalarıyla etkinliklerinin çerçevesini dile getirmişti. Gençlik üzerindeki silahlı baskı öğrenci yurtlarının basılması ile kitlesel boyutunu da geliştirilmiş, 1968'in Kanlı Gece'si pekçok yurttaşı yitirilmiş olmuştu. Bu olaylar, artık neyin yaklaşmakta olduğunu elevermekteydi. Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Yurdu'na polis ve sağcı komandolar tarafından yapılan baskın üzerine TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın 25 Ocak 1971 tarihinde verdiği demeçten bazı bölümleri birlikte okuyalım:

"SBF öğrenci yurdunda geçen hunhar, kanlı olaylar bir defa daha şüpheye mahal bırakmayacak şekilde göstermiştir ki, toplum polisi ve genellikle güvenlik kuvvetleri iktidar tarafından devletin tarafsız asayişgücü olarak değil, açıkça taraf tutan bir zulüm vasıtası olarak kullanılmaktadır.(...) Bu olayda da sağcı komandoların polisle birlikte tedhiş hareketine katılması ve bunun önlenmemesi dikkat çekicidir. Öyle anlaşılıyor ki, Milli Güvenlik Kurulu'nun bildirisi sağcı faşist teröre cesaret verm ştir. Gittikçe vahimleşen bu durumda bütün ilerici güçlerin faşist uygulamalar karşısında birleşmesi zorunludur. Aradaki ayrılıklar ne olursa olsun, bugün, Anayasa çizgisinde birleşilmesi ve bu çizginin savunulması zorunluluğu vardır."

Burada ister istemez, Dickson Raporu'nda temel amaçlardan biri olarak belirtenen "sol eğilimlerin birlik yaratmasını önlemek üzere boğulması" hedefi aklınıza geliyor. Bu hedefin Amerikan emperyalizmi ve onun işbirlikçileri eliyle, sürekli gündemde tutulması sürecinin sonunda yapılmıştır 12 Mart. ABD 1971 yılının başında kararını vermiştir. O günlerde, Amerikan Büyükelçisi Çağlayangil'e telefon eder, "evinize bir viski içmeye geleyim" der. Viskiler içilirken konuşur Büyükelçi: "Sayın Çağlayangil, biz devlet olarak Türkiye'deki gelişmelere sabrederiz ama, devlet dışında olanlar, devleti bile dinlemeyenler, sabredemeyebilirler..." 12 Mart'a ilişkin ipuçları Çağlayangil'e yalnızca Büyükelçi tarafından da ulaştırılmayacaktır; Bangladeş yolculuğu sırasında Tahran'a uğrayan Dışişleri Bakanı, orada Şah Rıza Pehlevi ile görüşür. "Endişe duyuyor musun? Bir işçıkacak sizden, askerlerden bir şeyler çıkacak. Türk-İran dostluğu tarihten gelmiş, Türk-İran dostluğu bana babamdan miras kalmış. Bunların hepsi güzel. Türk-İran dostluğunu muhafaza etmek için endişe ediyorum. Ama siyasettir bu, daha fazlası olmayabilir, üzülme. Siyaset bu, herşeyin sırası gelir, zaten sen de böyle düşünürsün. Asker bir şey çıkaracak..." Şah'ın sözleridir bunlar

KIBRIS SORUNU VE AMBARGOYA GİDEN YOL

Doğu Akdeniz'in en büyük ve konumu nedeniyle stratejik öneme sahip adası Kıbrıs, başından beri NATO'nun ve ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik ilgisinin odak noktalarından bi-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

rini oluşturmuştu. Adayı uzun yıllar denetiminde tutan İngiliz emperyalizminin yerini alan ABD ilgisi, 1960'lı yılların başından itibaren, Türkiye'nin dış politikasındaki çıkmazlarından bitini oluşturmuş, bu çıkmazın nedeni de, ABD'nin yönlendiriciliğinin Kıbrıs konusundaki tutumlarda belirleyiciliğini uzun süre korumasından kaynaklanmıştır. İngilizlerin Süveyş'i boşaltmak zorunda kalışları ile başgösteren sorun, daha ilk aşamada bir Rum-Türk çatışması şekline dönüştürülmüş ve adada yüzyıllarca barış içinde yaşayan bu iki halkın nasıl olup da soykırımlara varacak bir kan dökümü içinde kendilerini bulduklarını pek tartışılmamıştır. Oysa Kıbrıs'ta üs edinme gayretleriyle bu çatışmaların başlaması arasındaki eş zamanlama, gözden kaçabilecek bir rastlantı değildir. Daha doğrusu, rastlantı değildir. İki halkın birbirine karşı kışkırtılması planı ustalıkla uygulanmış, bu da yabancıların "barışı korumak" için adada üslenmelerinin zeminini hazırlamıştır.

Türk-Amerikan ilişkilerinde Kıbrıs sorunu, 1960'lı yılların başında ağırlık kazanmış ve Amerikan politikası ülkenin askeri çıkarları çerçevesinde ırkçı-şoven akım ve eğilimleri desteklemek yönünde gelişmiştir. 60'ların ilk yarısında açıkça Enosis yanlısı olan ABD'nin Başkanı Johnson Türkiye'ye yaptığı ziyaretler sırasında İsmet İnönü'ye, Kıbrıs'ın Yunanistan'a verilmesini, Kıbrıs'lı türklerden adayı terkedenlere önemli yardımlar yapılmasını, adada kalacakların güvenliğinin sağlanmasının da kurulacak NATO üslerine bırakılmasını teklif etmiştir. Yani Enosis teklif edilmiştir. Ancak öte yandan, Johnson Zürich ve Londra Anlaşmaları'nın geçerli olduğunu vurgulayarak Yunan hükümetinin tepkisini de çekmiş, adada ABD'nin denetimini sağlayabilecek tüm formüllerin Washington'ca desteklenebileceğini her iki tarafa da hissettirme yolunu seçmiştir. ABD için önemli olan Kıbrıs'ın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmamasıdır.

Nitekim, bu olasılığın önlendiği her an Kıbrıs sorununun "sorun" olarak kalmasının, ABD'nin işine yaradığı 1967-68 yıllarında somut olarak gözlemlenebildi. Yunanistan'da Albaylar Cuntası'nın işbaşına gelmesiyle birlikte, ABD Kıbrıs sorununu, hem Albaylar Cuntası'nın Yunan halkı açısından prestij'ini arttırmak, hem Türkiye'de sürekli bir tedirginlik yaratmak ve özellikle de SSCB'nin Kıbrıs konusundaki tavrını Türk halkına karşı anti-sovyet bir propaganda unsuruna dönüştürmek, hem de Ortadoğu'daki tansiyonu istediği düzeyde tutarak, her an "anahtar" devlet rolünü oynamak amacıyla kullanmaya başladı. 1 Kasım 1967'deadaya girmesi Makarios'ça yasaklanan Rauf Denktaş'ın tutuklanması ile başlayan bir süreçte, bu politika tüm boyutlarıyla yaşama geçirildi. Türk köyleri basıldı, kan döküldü. Bu günlerde, ABD yönetiminin konuyla ilgilenmekle görevlendirdiği bir kişi, Cyrus Vance, Atina-Ankara arasında mekik dokudu ve bir bilmeceden esinlenilerek Türk basınında kendisinden "süpürge" diye bahsedilmeye başlandı. Bir yanden Yunanistan'daki faşist yönetimin, kendisine yönelen tepkiyi başka yöne kaydırması planı gerçekleşiyor, öte yandan Türkiye Makarios'la, dolaylı olarak da SSCB ile karşı karşıya bırakılmak isteniyordu. Sovyet büyükelçisi Smirnov 23 Kasım tarihinde Türk Başbakanıyla görüştükten sonra, "Yunanlı monarşist ve faşistlerin suçlu politik davranışları ve masum Türklerin kaybına sebep olan Cuntanın hareketleri hakkında" konuştuklarını açıklayacaktı. Aynı gün, Cyrus Vance gene Türkiye'ye geliyor, ancak Esenboğa Havaalanında toplanan ve büyük bölümünü gençlerin oluşturduğu protestocular nedeniyle uçağı Mürted'e iniş yapmak zorunda kalıyordu.

Bunalım uzun sürmedi. Nitekim bunalım yoktan varedilmek isteniyordu. Önemli bir çatışmaya dönüşmeden de söndürülüverdi. Ancak sorun gündemden kalkmayacaktı.

15 Temmuz 1974'e gelindiğinde yeni bir noktadan patlak verecekti. Başpiskopos Makarios'a karşı düzenlenen CIA patentli Sampson darbesi, bir anda ortalığı karıştıracak; Başbakan Ecevit, Kıbrıs Çıkartması'na dek varacak düşüncelerini o gün şöyle açıklayacaktır: "Bu darbe, Yunan cuntası tarafından düzenlenmiş ve ileride açıkça Enosis'i hedef alan bir harekettir. Durum son derece ciddidir ve hafife alındığı takdirde Türkiye bundan çok zararlı çıkar. Ben Türk ordusunun yeteneklerine inanıyorum. Derhal gerekli hazırlıklara başlamamız, hem de vakit kaybetmeden yürütmemiz şarttır."

Gerisi gelecekti. 1974 çıkartması ve sonrasında olan gelişmeler, Kıbrıs'ın bugününü belirleyiciliği açısından bir bütünlük taşıdığı için, bu konunun ayrıntılı ele alınmasını önümüzdeki bölümlere bırakıyoruz. Ancak burada tek bir noktayı anımsatmakta yarar var. O da, ABD'nin çıkartma konusundaki tutumu ile Ecevit hükümetinin bu tutuma karşı olumsuz tepkileridir. İngiltere'de çıkartma öncesi yaptığı görüşmeler sırasında ABD'nin garantörlüğünü reddeden Ecevit, daha sonra Amerikan temsilcileriyle birçok kez birarada gelmişti. Henry Kissinger'in ilettiği ilk mesaj "Amerika yapılan darbeden dolayı, Türkiye'nin müdahalesine karşıdır" diyordu. Daha sonraki görüşmelerde de bu tutum genel çerçevesiyle sürecekti.

Öyle ki, Kıbrıs sorunu, bu kez de 1973 seçimleriyle işbaşına gelen Ecevit hükümetinin diğer uygulamalarıyla birleştirilerek, ABD'nin Türkiye'ye yönelik yeni bir önlemine gerekçe oluşturulacaktı. Ecevit'in işbaşına gelmesini, "kuşku ile karşıladığım" Dışişleri Bakan Yardımcısı Joseph Sisco'nun ağzından ilk anda duyuran Washington, CHP hükümetinin haşhaş ekimine izin vermesine büyük tepki duydu. Kıbrıs çıkartmasının sonuçlanış biçimiyle de bileşince, Aralık 1974'de Kongre'nin aldığı kararı Başkan Ford onayladı.

5 Şubat 1975 tarihinde Türkiye'ye yapılan Amerikan yardımının kesildiği ilan edildi. Yardım kurumu "nimetlerini", "tehdit"diyle" geçici bir süre için de olsa sonluyordu.

Geriye kimi sorular kaldı. Örneğin, Ecevit'in 15 Temmuz'da Afyon'a haşhaş ekimini denetlemek üzere yapacağı gezi ile Sampson darbesinin aynı gün gerçekleşmesi nasıl bir rastlantıydı acaba? 12 Mart'ın kurumsallaştırılması çabalarında nasıl bir başarısızlığı simgeliyordu, 1973 seçimleri ve sonrası dönem?

Bu arada, 70'li yılların ilk yarısının tamamlanmasıyla birlikte, toplumsal muhalefet bir kez daha susmayacağını kitleselleşerek varlığını sürdüreceğini en somut biçimde hissettiriyordu. Gelecek yıllar çok önemliydi...

Kaynaklar: (birinci bölümde yazılara ek olarak)

1 Cüneyt Arcayürek, **Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi 1965-1971**, Bilgi Yayınevi, Ocak 1985

2. İsmail Cem, **Tarih Açısından 12 Mart**, Cem Yayınevi, İkinci Basım (3'lü cilt biraradı) 1978.

3. Uğur Mumcu, **Saçlılar ve Göçükler**, Tekin Yayınevi, Beşinci Basım, Şubat 1976

4. Ergin Eroğlu, **12 Mart devam ediyor mu**, Soyut Yayınları, Kasım 1974

5. Süleyman Demirel, **1971 Muhtırası ve Aydınlığa Doğru**, 1973.

6. Harun Karadeniz, **Ölçüsü Yıllar ve Gençlik**, May Yayınları, İkinci Basım, Ağustos 1975.

7. Rasih Nuri İleri, **Millet Bekli Olayı**, Anadolu Yayınları, III Cilt, Eylül-Kasım 1976.

8. Ali Gevgilili, **Türkiye'de 1971 reflasi**, İstanbul 1973.

9 Bakanlıklararası Kurul, **Beyaz Kitap: Türkiye Gerçekleri ve Terörizm**, Başbakanlık Basımevi, 1973.

10 Nusret Kirişçioğlu, **12 Mart İnönü-Ecevit ve Tahkikat Encümeni Raporu**, Baha Matbaası, 1973.

11 1971, 72, 73, 74, 75 yılları **Akşam, Vatan, Cumhuriyet** gazeteleri.

12 1970 **ANT** dergileri

13. Yalçın Küçük, **Türkiye Üzerine Tezler**, III.Cilt, Tekin Yayınevi Ocak, 1987.

amerikan yardımının nimetleri...

Özellikle çocuklar arasında, bir dönemde çok yaygın bir söz, espri vardı. Bir çocuk arkadaşına, "yardım" adı altında ama zaman yaramızdan çok daha fazla olan bir şey yapılığı zaman, buna "Amerikan Yardımı" derdi. 12 Mart'ı, haşhaş ekimi konusunu, Kıbrıs sorununu belki de hiç bilmeyen yedi-sekiz yaşındaki çocuklar, dalda, güde, denizde oynamaya mi gitsinler, soğuk suya bir türlü alışamayan arkadaşlarına ısrar.., sonra da "buna Amerikan yardımı deriz" diye kaş göz gösterdiler. Amerikan "yardımının" yükünü, tehdidini Türkiye gibi çok iyi bilen bir ülkenin çocuklarının bu oyunu, belki de, konu üzerine yapılan en anlamlı yorumlardan biriydi. Konu üzerine yapılan başka yorumlar, açıklamalar da vara. Aşağıda farklı yıllarda, ABD'de bu konuda söylenen, yazılan görüşlerden birkaç örnek sunuyoruz.

BAŞKAN TRUMAN: "Yabancı devletlere yapılacak yardımlar, onların ülkesel ve siyasal güvenliklerini sağlamakla beraber, aslında Amerika'nın güvenliği uğruna yapılmış yardımlar olarak düşünülmektedir. Amerika'nın bu güvenliğinin arttırılması için yabancı devletlerin askeri güçlerini artırmak yönünden çaba göstermelerini istememiz gerekliydi." (1947)

MC NAMARA (1967 yılında Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesi'nde yaptığı bir konuşmadan): "Askeri yardımlarımızın amacı, az gelişmiş ülke askerlerini ABD ideolojisine göre yetiştirmek ve onlardan, gelecekte, gerektiğinde o ülke yönetiminde yararlanmaktır."

Daha kesin olarak belirtmek gerekirse, Latin Amerika'ya yapılan yardımlarda gütttüğümüz temel amaç, gerekli olduğu yerlerde, polis ve diğer güvenlik kuvvetleriyle birlikte, gerekirlerse iç güvenliği sağlayacak yetenekte yerli askeri ve yan-askeri güçlerin yetiştirilmesine yardımcı olmaktır."

ABD TEMSİLCİLER MECLİSİ DIŞİŞLERİ KOMİTESİ BAŞKANI: "Dış yardımları eleştiren herkesin karşısında, Brezilya gibi halk kuvvetlerinin Goulart hükümetini devirdiği ve bu güçlerin demokrasi ilkeleri ve ABD tarafından olma yönünde koşullandırılmasında, ABD askeri yardımının temel öge olduğu gerçeği dikkatinizdedir. Bu subaylardan bir çoğu AID programı çerçevesinde Birleşik Devletler'de eğitilmişlerdi." (1968)

AMERİKAN KONGRESİ ARŞİV SERVİSİ(Servis'in Senato Dışişleri Komitesi için hazırladığı rapordan): "Birleşik Devletlerin savunulmasında doğrudan doğruya kullanılabilecek bir ülkeyi savunmaları ya da stratejik bir konuma sahip olmaları... bir çok ülkeye yapılmış askeri yardımların asıl sebebi bunlar değildir. Asıl siyasi sebep, general ve amirallerin iktidarı devralmak üzere yetiştirilmeleridir. 1) ABD'nin savunulmasına doğrudan doğruya katkıda bulunan ülkelere, 2) Stratejik konumu yardım edilmesini gerektiren ülkelere yardım yapılmaktadır."

TERESA HAYTER (Yazarın "Emperyalizmin Yardımı" kitabından): "Yardım sözcüğünün insanoğlu anlamı arasında gizlenen, belirli bir siyasanın yerine getirilmesi çabası, belirli bir ekonomik sistemin yürürlükte kalması gayesidir. Bu amaca ulaşmak için krediler, ülkelerin genel siyasal güçlerini yerleştirmek için dağıtılır. Gerekli görüldüğünde iç politikalarına karışır, hükümet darbeleri düzenlenir ve ne olursa olsun sömürü çarkı dönsün istenir. Yardım Kurumu bir hükümetle anlaşmazlığa ve hükümetin politikasından da hoşnut değilse, yardım vermemeye ve vermekte olduğu yardımı kesmeye ya da azaltmaya karar verir."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

portreler

türk dostu bir helikopter

JACQUES CHİRAC

29 Kasım 1932'de Fransız radyolarından meteorolojinin hava raporu sunuluyordu: "Önce bir kuzey rüzgarı, sonra batıdan hafif, ılımlı bir rüzgar." Bu sırada Banker Chirac'ın eviade yoğun bir doğum telaşı yaşanmaktadır. Doğan çocuğun yaşam yönetmeninin meteoroloji raporundaki gibi akacağını kim hilebilirdi? Chirac'ın yaşamı ilkin kuzeyden gelen bir esinti, sonra batıdan gelen bir anaforla akıp gitti

Chirac'ın ilk gençlik yıllarına ilişkin yorumların özü, biraz dağınık ve hülyalı bir genç olduğu üzerinedir. Bulug çağını aştıktan sonra en önemli konu kadınlarının gizemidir. Gizemin çözümünü İngiliz hemşirelerinin kollarında arar. Derslerde aklı İngiliz hemşirelerine kaydığından parlak bir öğrencilik yapamaz. Arkadaşları bu hülyalı dağınık, eller ayakları kocaman çocuğa 'helikopter' adını takarlar.

Helikopter lise öğrencisiyken siyasetle tanışır. FKP'nin başlattığı nükleer silahsızlanmaya karşı kampanyada bir militandır. Aralık 1949'da imzaya açılan Stockholm bildirisini sokaklarda insanlara sunar. Nöbetçi polisler Chirac'a kendilerinden istediği imzayı karakolda vermeyi önerirler. Chirac karakolda tutuklanır, fişlenir. Chirac usanmaz, bu kez de lise kapısında Komünist Parti gazetesi L' Humanite satarken görülür.

Lise bitiminde Siyasal Bilgiler'de okumaya karar veren Chirac'ın en yakın arkadaşı sosyalist Rocard'dır. (Rocard 1988 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, Mitterand aday olmazsa Chirac'ın en büyük rakibi olacaktır.)

Derken meteoroloji raporunun benzerinin günü gelir. Chirac'ın fikir yaşamında değişimler başlar. O sıralar Siyasal Bilgiler'de, Amerika'ya gidip Harvard yaz okulunda okuma modası başlamıştır. Chirac, ABD elçiliğine vize almak için başvurur. Ne ki elçiliğin koridorlarında Mc Carty dehşetinin soluğu dolaşmaktadır. Stockholm bildirisine imza atmış ve toplamış, tutuklanmış, fişlenmiş, solculara sıkı fıkı ilişkilerde bulunmuş öğrenci Chirac'ın vize isteği geri çevrilir. Seçkinler mahallesinde oturan Chirac hatırlı dostları ve etkili tanıdıklarını araya sokarak vize peşinde koşar. Chirac çabalarına kısa bir süre de yanıt alır. Anti-Amerikan Etkinlikler Komisyonunun önüne çıkar. Komisyon üyeleri, Chirac'taki gizli teşebbüs ruhunu kavramakta gecikmez, Amerika'nın kapıları Chirac'a açılır

Chirac Harvard yaz okulunda Ünlü Henry Kissinger'in öğrencisi olur. Chirac geçimini sağlamak için bulaşıkçılık, zengin kızlara cankurtaranlık, Güncyli dul kadınlara şoförlük yapar. (Derslerde neler öğrendiği tarihin yapılışında ortaya çıkacaktır.) Chirac, Güney Carolina'lı milyarder bir pamuk tüccarının kızıyla nişanlanır. Gerçi yüreği Paris'te şatoları olan soylu kızı Bernadette de Courcel'de kalmıştır. Ama Amerika'da aşksız ve aşksız yaşanmamaktadır. Okul Chirac'ın gereksinimlerini karşılama yolları gösterse bile düşler daha büyüktür.

Chirac yaz okulu ile birlikte nişanı da bitirir. Paris'teki en önemli işi Barnadette'yi tavlamak olur. Kütüphanede, kitap sırasında gördüğü Bernadette'ye yaklaşır. "Matmazel dört, beş öğrenciden oluşacak bir çalışma grubu kuracağım. Benim çalışma grubumda katılır mısınız?" der. Bernadette, Bayan Chirac olmaya giden yola ilk adımını atar.

Siyasal Bilgileri bitiren Chirac, bürokrat yetiştiren 'Ulusal Yönetim Okulu'na girer. Hayranı olduğu De Gaulle'nin partisinin üyesi olmayı da unutmaz.

1962 yılında Başbakanın özel kalem müdürlüğü ile başlayan yükselişi 1974 yılında başbakanlık koltuğuna oturana dek sürer. 1974'te rüşvet yemekle ünlü Cumhurbaşkanı Valery Giscard d' Estaing görüş ayrılığına düşer ve başbakanlıktan çeker. 1976'da kendi partisini kurar. Amacı De Gaulle'cü geleneği sürdürmektir. 1977 yılında Paris Belediye başkanı olur. 1981 yılında cumhurbaşkanlığı seçimini Mitterand'a kaptırır.

Seçim sonuçlarına Chirac'la birlikte Sam Amca da üzülür. Fransa uzmanı İrwing Brown çalışmaya başlar. Brown 1936 da iktidarda olan sosyalist Leon Blum'un yakın arkadaşıdır. Birlikte işçi ve emekçi sınıflarla burjuvazi arasına yumuşak yastık döşemeye çalışmışlardır. Brown, komünistlerin işçi sınıfı içinde yayılmasını önlemeye çabalamaktadır. Yıllardır süren çabalarının ürünlerini almak için Brown yeniden aktif olarak Fransa masasının başına geçer.

Teflon başkan Reagan gerekli açıklamayı yapar: "Dünyanın dört bir tarafındaki özgürlük savaşçılarına yardım etmek, ABD yönetiminin başlıca görevlerinden biridir" diye buyurur.

Sam Amca totaliter ve olağanüstü dönemlerle kesintiye uğrayan ülkelerdeki demokrasi için savaşan örgütlere ve sendikalara destek verecektir. Avrupa Parlamentosu'nun da yardımı ile "Demokrasi İçin Ulusal Fon" oluşturulur.

Sam Amca'nın gözünde sosyalist başbakan Fabius'un sosyalist hükümeti diktatörlüktür. 'İşçi Gücü Sendikası' ve 'Ulusal Öğrenci Birliği' Fabius'a karşı yoğun bir kampanya başlatır. 'Demokrasi İçin Ulusal Fon' özerk bir kuruluş olarak çalışacaktır. Ama dünya büyüktür, bir danışmanlık kurumuna şiddetli gereksinim duyulabilir. ABD Dışişleri bakanlığı 'D.I.U.F'ye gönüllü danışmanlık yapma inceliğini gösterir. Örgüt ve sendikalara yapılacak yardımları dağıtma görevini, ABD'nin en güçlü sendikalarından birinin kolu 'Özgür Sendikalar Kurumu' üzerine alır. İrwingBrown bu sendikanın Uluslararası İşler temsilcisidir. İrwing bir Fransız siyasetçisi rahatlığında amacını açıklar: "İşçi Gücü'nü niye mi destekliyoruz. Çünkü CGT Fransayı mahvetmek üzere hazır bekliyor. Biz her şeyi açık açık yapıyoruz, ama CGT'nin nereden yardım gördüğünü kimse kanıtlayamıyor. İşte demokrasi ve diktatörlük arasındaki fark." Yavaşça da fısıldar. Fransız işçilerini CGT'nin elinden kurtarmalıyız der. Fon başkanı, 1.5 milyon dolar verdikleri 'İşçi Gücü Sendikası'nın anti-demokratik kuruluş CGT ile rekabet edebilmesi için maddi yardıma gereksinimi olduğunu açıklar.

Chirac'ta Fransa'yı anti-demokrasiden kurtarmak için seçimlere girer. Yeni Liberalizm programı ile sağ cephenin başbakanı olur. Programını meclise sunar. Yangından mal kaçırır gibi yasalar çıkarır. 65 kamu kuruluşunu özel sektöre ve yabancı sermayeye satacağını açıklar. Fransız kamuoyu ayaklanır. Ulusal değerlerimiz satışa çıkarıldı görüşü yaygınlaşır. O sıralar Fransa'da konuk olan başbakanımız, Chirac'ı teselli etmeye çalışmaktadır:

Özal: Programınızda özel sektöre devir var mı?

Chirac: Evet. Özellikle rekabete dayalı her şeyi özel sektöre devredeceğiz. Ancak banka sektörü vakit alacak 5-10 yıl gerektirebilecek. Fransa bugün Batı dünyasının en devletçi ülkesi haline geldi. Devletleştirilen fabrikalar ihracaat yapmak için zararına mal satıyorlar.

Özal: Millileştirmek kolay, tersi çok zordur. Biz de çeşitli dallarda tekelleri kaldırıyoruz.

Chirac kamu sektörünü özel ve yabancı sermayeye satarak, Alman faşistleriyle işbirliği yaptığı için herşeyi kamulaştırılan burjuvazinin suçlarını unutturma çabasına girmektedir. Büyük sermayeye vergi indirimi, sosyal yardımların azaltılması, sigorta primlerinin yükseltilmesi ile tekelci burjuvazi ve finans kolaylıkları yaratmayı amaçlar. TFI TV kanalının satılması ile iletişim kanallarının karanlıkta kalmasına yol anak ister. Toplumun her kesimine çantasından bir armağan çıkarır. Seçim yasası çıkarılır. Toplumda bir sessizlik egemendir. Fransız toplumu bir depolitizasyon sürecini yaşamaktadır. Cezayir savaş kahramanı Chirac, yabancılar yasasını da meclisten geçirir. Gözaltı süresinin uzatılması, kimlik kontrollerinin artması, olası terör karşı timler kurulması, Chirac'ın yaşamın kıskacına alma çabalarıdır

Topluma egemen olan sessizliği öğrenciler bozar. Üniversitelere ilişkin yasa tasarısının ortaya çıkmasıyla öğrenciler başkaldırır. 23 Kasım- 8 Aralık arasına yayılan öğrenci gösterileri, Chirac'ın ilkin şiddetle bastırmak amacına yönelmesi, sonrada tasarıyı geri çekmesi ile sonuçlanır. Siyasal sorunlara duyarsızlaştırılan öğrenciler ülke düzeyinde komiteler ve koordinasyon birlikleriyle haklarını ararlar. Öğrencilerin ardından işçiler son 40 yılın en büyük grevine başlarlar. Demiryollarında başlıyan grev, kamu sektörü ve çeşitli sanayi dallarına yayılır.

Fransız halkı Chirac'ın armağan paketinden payına düşenleri aldıktan sonra sorar: "Bu adam hiç sakin durmaz mı? Neden durmadan huzursuzluk çıkarır?".

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

8 MART VE kadın hareketinin dön

Tarihsel gelişim içinde toplum tarafından ikincil konuma düşürülen kadının, toplumsal ve siyasal mücadelelere aktif katılımları ancak devrimler, ayaklanmalar gibi önemli toplumsal olaylarla olabildi. Kadınların yoğun biçimde katıldıktan ilk kitle hareketiyle tarih sahnesine çıkmaları ise 1789 Fransız devrimiyle oldu. 1789 devrimini izleyen yıllarda, toplumsal mücadele ile kadın hakları mücadelesi iç içe bir gelişme göstermekteydi.

Fransa'da kadınlar 1789 devrimiyle birlikte "siteye" dahil olma, yurttaş kabul edilme mücadelesine giriyorlardı. Kadının kendi adına söz sahibi olmasını, siyasal hak eşitliği isteyen burjuva feministleri de tarih sahnesine bu dönemde çıkıyorlardı. Tarihin ilk kadın feministi Olympe de Gouge, "tüm kadınlara oy hakkı tanınmasını" istemekteydi. Siyasal hak eşitliği talebi çerçevesinde ortaya çıkan bu ilk feminist hareket 1793 Konvansiyon'unca durduruldu.

Devrim ortamı tüm Avrupa'yı etkilemişti. Nitekim İngiltere'de Mary Wollenstonecraft İngiliz radikal feministlerinin ilk belgesini 1972'de yayınlıyordu. Bütün insanların kendi kaderlerini belirleyebilme hakkına sahip olmaları gerektiğini söyleyen Wollenstonecraft, kadınların kurtuluşunu yine de erkeklerden, onları tanımayı kabul edecekleri eşit haklardan beklemekteydi.

İngiltere'de kadın sorununun gündeme gelmesi sanayi devrimi ile sayıca kalabalıklaşan ve giderek örgütlenen işçi sınıfının, burjuvazi karşısına bir güç olarak çıkmasından sonra oluyordu. Fakat sınıf çatışmalarının itmesiyle başlayan mücadele esas olarak sosyalizmden kopuk bir feminist hareket olarak gelişiyordu. Buna karşılık Fransa'da kadınların mücadelesi doğrudan sanayileşme bunalımlarının içinde biçimleniyor, kadın hakları sosyalistlerin mücadele platformuna giriyor ve kadınların kurtuluşunun proleteryaya bağlı olduğu görülüyordu.

Fransa'da 1848'de kadın haklarını savunan günlük bir gazete çevresinde eyleme girişen 103 işçi derneği bulunmaktaydı. Eşit işe eşit ücret ve kreşlerin kurulması için mücadele ediyorlardı. 1848'lerde Amerika'da da kadınların mücadelesi, sosyal mücadele içinde başlıyordu. Amerikalı kadınlar, zenci kölelerin yanısıra kadınların da kurtarılmaya muhtaç olduklarını keşfederek, kurtuluşu oy hakkı çerçevesinde gören ve adını bundan alan "suffraget" örgütlerini 1869'da kuruyorlardı. Burjuva ve küçük burjuva kökenden gelen okuma, meslek edinme olanağını bulan kadınların öncülüğünde gelişen "suffraget" hareketi, batılı ülkelerde de hızla yayılıyordu. Aile hukukunda, çocukların vesayetinde, mirasta, doğum kontrol olanaklarından yararlanmada en başta alınması gereken hakkın, siyasal haklar olduğunu savunuyorlardı. Onlara göre kadınların önlerine engeller çıkaran ve eşitsizliklere yol açan tüm yasalar, erkekler tarafından yapılmıştı. Eğer kadınlar oy verecek olurlarsa, yasaları kendi lehlerine çevirmek için bir silahı ellerine geçirmiş olacaklardı. Böylece 1870'lerden sonra kadın hareketinde ilk ayrılma ortaya çıkıyordu. Kadın hakları mücadelesini işçi sınıfıyla bağlarını koparmadan sürdürerek sosyalizm mücadelesi ile bütünleştirenlerle esas olarak burjuva ve küçük burjuva kadınların yürüttüğü ve kapitalist sistem içinde girişilecek reformlarla, kadınların hak eşitliğini sağlamayı amaçlayan radikal feministler birbirinden ayrılıyorlardı. 1871'de Komün'ün uğradığı yenilgi Avrupa işçi hareketinin merkezini Fransa'dan Almanya'ya kaydırıyordu. 1870'lerde Almanya kapitalist toplumun en geri kalmış ülkelerinden biri iken 1871'den itibaren kapitalizm hızlı bir gelişme gösteriyor ve buna paralel olarak kadınlar hızla emek gücüne dahil olmaya başlıyorlardı. Bu iki faktörün etkisinde ileri kapitalist ülkelerde kadın hareketi daha çok burjuva kadınlarının başını çektiği "suffraget" hareketinin önderliğinde gelişirken Almanya'da 1870'lerden 1914'lere kadar sosyalist çizgide gelişiyor ve sosyalizmle bütünleşen kadın hakları mücadelesinin önemli bir aşamasını oluşturuyordu.

İşçi sınıfı hareketi içersinde gelişen kadın hareketi İkinci Enternasyonel'le birlikte burjuva kadın hareketine cephe alıyordu. 1889'da Paris Kongresi'ne Alman delegasyonu ile birlikte katılan Clara Zetkin feminist hareketi karşı devrimci olarak nitelendiriyor ve feminist hareketle uzlaşmacı girişimleri reddediyordu. Kadınların işçileşmelerinin, kapitalist siste-

ŞÜKRAN KETENCİ: "Kadın, çok ağır işçiliğine karşın yarattığı de

Bizde sadece kadınlar gününün değil, bütün özel günlerin birkaç yazı yazılması, toplantı düzenlenmesinden öte bir anlamı ve işlevi olmuyor. Olsa olsa sorunlar ancak ilgili olanların çevresinde bir kez daha gündeme gelmiş oluyor.

Yasalar düzeyinde, diğer haklardaki geriliğimize bakıldığında kadın haklarında ileride olduğumuzu bile söyleyebiliriz. Ancak pek çok alanda olduğu gibi, yasalarla tanınmış haklar kağıt üzerinde kalmaktadır. Köyde hem tarlada çalışan, hayvanlara bakan, evin bütün işleri ile birlikte çocuklarını büyüten kadın, çok ağır işçiliğine karşın yarattığı değerlerin kullanımında söz sahibi değildir. Daha çok yaşlılığında özellikle ana olarak geleneksel bir saygınlığı da olsa, genellikle ailenin en çok yıpranan ve o ölçüde de horlanan bireyidir.

Kentlerde ailesinin geçimine katkıda bulunmak için dışarıda çalışan, para kazanan kadının göreceli olarak haklarını elde ettiği, kullanabildiği düşünülebilir. Ancak bu konum sadece çok iyi eğitim görmüş, meslekte çok başarılı ve toplumun geleneksel baskılarından kurtulabilmiş parmakla sayılabilecek kadar az kadın için söz konusudur. Ev dışında çalışıp para kazanan kadınlarımız genellikle evde oturanlardan da fazla yıpranırlar. Hem evde bütün işlerden, çocukların bakımı ve eğitiminden sorumludurlar. İkinci bir iş olarak da dışarıda erkekle aynı ağır koşullarda çalışırlar. Aile içinde saygınlıkları kolay kolay değişemeyen gelenekler nedeniyle artmadığı gibi, çoğunlukla kazandıkları paranın kullanımında dahi yeterince söz ve karar

sahibi değ
den yapa
mın içine
aramaya
güçleri ka

Kent
tün yükün
mızın da
numda de
yiz. Mon
para kaza

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Leyla Günsel

meçleri

min gelişmesine bağlı olarak kaçınılmaz ve yararlı olduğunu savunarak. Enternasyonal'in kadın işçilerin örgütlenmesi sorununu üstlenmesi gerektiğini ortaya atıyordu. İkinci Enternasyonal'in 1907 Stuttgart Kongresi aynı yıl yine Stuttgart'ta toplanacak olan Enternasyonal Sosyalist Kadınlar Kongresi'ni desteklemeye karar vermişti. Bu kongrede Enternasyonal bir kadın örgütü kurulması, sekreterliğine Zetkin'in getirilmesi ve Zetkin'in çıkardığı Alman İşçi Kadınlarının Dergisi'nin, Kadın Enternasyonali'nın resmi yayın organı olmasını kabul ediliyordu. 1910'da İkinci Kadın Enternasyonali Kopenhag'de toplandı ve 1857'de 40 bin New York'lu işçinin grev gittiği gün olan 8 Mart tarihini, grevi yaparken çıkan yangında ölen işçi kadınların anısına Enternasyonal Kadınlar Günü ilan etti.

Bu arada Rusya'da gelişen devrimci hareketle kadınların etkinliği giderek artıyordu. 8 Mart (23 Şubat) 1917'de kadınlar "Ekmek, Barış, Özgürlük" diyerek Petrograd'da gösteriler yapıyorlar ve Uluslararası Kadınlar Günü, devrimin başlangıcını oluşturuyordu.

Sovyet hükümetinin kurulmasıyla 1917 Aralık'ından itibaren kadınların statüsünü yeniden düzenleyen bir dizi yasa çıkarılmaya başlandı. Doğum yapan kadınlara 16 haftalık ücretli izin veren, boşanma hakkını tanıyan, meşru ve gayri meşru çocuklar arasındaki hukuki farkları kaldıran, kürtaj hakkını tanıyan, kadınlara eşit çalışma hakkı, eşit eğitim hakkı, eşit siyasal haklar tanıyan yasalar çıkarıldı. Ayrıca Anne ve çocuğun korunması ve gözetilmesine ilişkin özel yasal düzenlemeler yapıldı. Böylece kadınlar, günlük yaşamın her alanında erkeklerle eşit konuma gelirilmişlerdi. Kadınlar toplumsal sömürünün olmadığı bir toplumda toplumsal üretime katılarak yaratıcı potansiyellerini geliştirmişler ve bilimde, sanatta, devlet yönetiminde söz sahibi gelişkin bireyler olmuşlardır.

Kadın hareketinin tarihi, kadın sorununun toplumsal ve sınıfsal özünün kavranmasıyla, çözümün toplumsal yapının değiştirilmesinde olduğunu göstermektedir. Bu da kadınların mücadelesini toplumsal mücadele ile örtüştürmekte ve kadınla erkeğin birlikte savaşımını gerektirmektedir.

Kadınların kurtuluşu için toplumsal mücadeleyi reddederek, her yönüyle bağımsız bir kadın hareketini savunan ya da sorunu erkek egemen toplum belirlemesiyle ortaya koyarak erkek düşmanlığına varan feministler ise soruna çözümsüzlüğü getirmekten, sorunu saptırmaktan öteye gidememektedirler. Oysa kadın hareketinin toplumsal mücadelenin bir parçası olarak görenler demokratik kadın hareketini oluşturmuşlar, siyasi partilerin kadın kollarında aktif olarak çalışarak toplumsal mücadeleye katılmışlar ve annelik hakkı, eşit eğitim, eşit çalışma gibi pek çok konuda kazanımlar elde etmişlerdir.

Türkiye'de ise kadın, azgelişmiş sosyo-ekonomik yapının ve yürütülmekte rejimin emekçi yığınlar üzerindeki acımasızlığından payını alıyor. Ezilen, sömürülen, hareket alanı daraltılmak, yaratıcı potansiyeli köreltilmek istenen, düşünmemeye zorlanan, kendini geliştirmesinin yollarının tıkanan, özgüvenini yitirme çizgisine itilmeye çalışılan insanlarımız içinde kadınlar, sistemin belirlediği bu kişilik biçimiyle daha çok sınırlandırılıyor. Çünkü kadın, bir yanda ücretli emekçi, öbür yanda eş-anne olarak çift yönlü sömürüyle karşı karşıyadır. Kadınlarımız, toplumsallaşmak, dayatılan bu kişilik biçimini kırabilmek için ekonomik özgürlüğünü kazanarak toplumsal üretime katılmalıdır. Toplumsal üretime aşit olarak katılmasında karşı karşıya bırakıldığı sorunları aşmalıdır. Bunu yapabilecek güç ise demokrasi savaşımın bir parçası olan demokratik kadın hareketidir.

Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat, Şirin Tekeli Birikim Yayınları Yeni Araştırmalar Dizisi Mart 1982

...gerlerin kullanımında söz sahibi değil..."

...dır. İki ağır işi birden, sosyal yaşamdan, sosyal yaşamdan ve haklarını ...meye ve haklarını ...e zamanları nede...

...evde ailenin bü...şırtlanmış kadının...aha şanslı bir ko...ğunu söyleyeme...n ev işleri dışarda ...an eş tarafından, hatta çocuklar tarafından kadının özellikle kişilik olarak aile içinde ezilmesine, becerilerinin gerilemesine yol açar.

Sadece kentte evde oturan ve ekonomik koşulları iyi kadınlarımızın bu kez sömürülen değil, sömüren konumda olduklarını söyleyebiliriz. Eve gelen yardımcı kadın, yada modern araçlar sayesinde yapacak işi olmamanın can sıkıntısı ile sapmalar, yozlaşmalar içindedir. Kimler partilerinde öldürülen zaman içinde, hiç de haklarını kullanabilmenin mutluluğu içinde olduğunu söyleyemeyiz.

Elbette gelişmiş ülkelerde de kadınların pek çok sorunları var. Ancak içinde bulundukları ekonomik, sosyal ve geleneksel koşullar sayesinde gerçek yaşamda kadının yeri çok daha ileride. Gelişmiş toplumun erkeği ve kadını, insan olarak aynı haklara sahip olduklarını aralarındaki farkın sadece cinsiyetten kaynaklandığının bizden daha fazla bilincinde olarak, sorunları paylaşmayı daha iyi becerebiliyorlar.

ENTERNASYONAL'İN YARATICISI EUGENE POTTIER

Ölümünün üzerinden 100 yıl geçti, ama türküsü milyonların dilinde, yüreğinde...

"İlk türküsünü bestelediğinde sosyalist işçiler en fazla on-onbeş kadardılar. Bugün ise on milyonlarca proleter Eugene Pottier'in tarihsel ezgisini ağızlarından düşürmüyorlar." Lenin, bu sözleri Enternasyonal'in yaratıcısı işçi-şair Pottier'in 25. ölüm yılında yazmıştı. 2-3 Ocak 1913 tarihli Pravda'da yayımlanan yazıda Pottier'in türküleriyle dünyanın tüm işçilerini birleşmeye çağırdığını vurgulayan Lenin, "Ünlü işçi ezgisi Enternasyonal'in sözleri bütün Avrupa dillerine çevrilmiştir. Hem sadece Avrupa dillerine değil, bulunduğu ülke neresi olursa olsun, yazgı nereye sürüklerse sürüklesin, ülkelerinden uzaklarda dilini bilmediği bir yerde ne kadar yabancılık duyarsa duysun, bilinçli bir işçi ünlü Enternasyonal ezgisiyle birçok arkadaş, birçok dost edinebilir, bütün ülkelerin işçileri, mücadelelerinin öncüsü olan işçi-şairin ezgisini tekrar tekrar almışlar ve bu ezgiyi işçi sınıfının bütün dünyada söylenen türküsü haline getirmişlerdir" diyordu.

4 Ekim 1816'da Paris'de doğan ve tüm yaşamını işçi sınıfının mücadelesine adayan Eugene Pottier'in yüzüncü ölüm yılı, 1987 boyunca dünyanın her yerindeki işçi sınıfı örgütlerince çeşitli etkinliklerle konserlerle anılacak. Enternasyonal, her yıl olduğu gibi coşkuyla söylenecek dört bir yandan, bir umut, direnç ezgisi, bir birlik marşı olarak çınlayacak. Yoksul ama asla yılgın olmayan yaşamıyla Pottier'in dünya işçi sınıfının onurlu tarihine yazılan adı saygıyla tekrarlanacak.

Bu yoksul ama asla yılgın olmayan yaşam, Paris'in ambalaj ve kumaş fabrikalarında biçimlenmeye başlamış; Pottier fabrikada yaşadıklarını türkülerştirmeye alışmıştı. "Yaşasın Özgürlük" adlı ilk türküsünü 14 yaşındayken yazdı, 1840'tan başlayarak Fransa'da yapılan her işçi toplantısında onun türküleri söylenir oldu. 1871'de Paris Komünü'ne milletvekili seçildi. 3600 seçmenin 3352'sinin oyunu aldı. Kanlı bozgundan hemen sonra, 1871 Haziran'ında Enternasyonal'i yazdı.

Komün çökmüştü, sürgünde geçecek bir yaşamdı Pottier'i bekleyen. 1876'da Amerika Birleşik Devletleri'nde iken "Amerikan İşçilerinden Fransız İşçilerine" başlıklı bir şiir yazdı. İşçi sınıfının kardeşliği sınmişti türkünün sözlerine. 1880'de Fransa'ya döndü ve İşçi Partisi'ne girdi. 1884'te ilk şiir kitabını yayımladı. 1887'de çıkan ikinci kitabı "Devrimci Türküler" adını taşıyordu. Aynı yıl içinde yaşama veda etti. Aradan yıllar geçtikten sonra, Pottier'in ölüm günü Lenin tarafından şöyle anlatılacaktı:

"8 Kasım 1887 günü, Parisli işçiler Pottier'in cenazesini, kurşuna dizilen Komünculerin gömüldüğü Pere-Lachaise Mezarlığı'na götürdüler. Polisbir takım karışıklıkların çıkmasına yol açtı ve işçilerin taşıdığı kızıl bayrağı zorbalıkla aldı. Cenaze alayına büyük bir kalabalık katılmıştı. Her yandan "Yaşa Pottier!" çığlıkları yükseliyordu. Pottier yoksulluk içinde öldü. Ancak arkasında gerçekten ölümsüz bir anıt bıraktı. O işçi sınıfının davasını türkülerle yayanların en büyüklerinden biri oldu."

Aradan tam 30 yıl geçecek ve Pottier'i büsözlerle anan Lenin'in önderliğinde, dünyanın ilk sosyalist devrimi gerçekleştirilecekti. 30 yıl daha sonra, 1940'tanın 50'lere yaklaştığı günlerde, dünyanın en büyük işçi sınıfı şairlerinden biri, Enternasyonal'i en güzel söyleyen bir işçi sınıfı şarkıcısına şöyle yazacaktı: "Ümitten korkuyorlar Robesom, ümitten... Korkuyorlar kanlı kanatlı kuşlayım, türkülerimizden korkuyorlar..." 40 yıl sonra Pottier'in yüzüncü ölüm yılında, Enternasyonal'den hâlâ korkanlar var.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NETAŞ GREVİ

KARARLILIK VE DAYANIŞMA ÖRNEĞİ

Ali Candan

Türkiye işçi sınıfının grev hakkı için verdiği mücadele, ekonomik demokratik haklar mücadelesinde önemli bir bölümü ve aşamayı oluşturur. İşçi sınıfının en etkin mücadele araçlarından biri olan grev hakkının yasalarda yer alması Türkiye işçi sınıfının uzun yıllar süren; çetin mücadelesi sonucunda gerçekleşmiştir. Cumhuriyet öncesinde başlayan bu çetin mücadele, örgütlenme hakkının önündeki engellerin kaldırılmasından demokrasinin önündeki engelle in kaldırılmasına kadar uzanan bir sürece karşılık gelir. Grev hakkının yasalarda yeraldığı 1963 yılına kadar geçen yıllar, bundan sonra gelen yıllarda grev hakkının önüne konulmaya çalışılan yeni engellere karşı işçi sınıfına deney ve bilinç taşıyan yıllar olmuştur. Bu mücadelenin günümüze taşınan en değerli deneyelerinden biri de; mücadelenin nitel ve nicel olarak ulaştığı boyutun pekçok engeli fiilen ortadan kaldırabileceğidir. Ancak bunun ardından istemler kazanılmış hakka dönüşebilir. Grev hakkının başta yasalar olmak üzere pekçok yaptırımla engellendiği yıllarda yapılan grevler ve ulaştıkları boyutlar ve etkileri bunun somut örnekleridir.

Grev hakkının yasalaştığı 1963'den bu yana geçen yıllarda da işçi sınıfının mücadelesi, tümüyle bu mücadeleyi köreltmeye yönelik saldırılara hedef oldu. İşçileri yıldırmak, sınıf anlayışlarını köreltmek ve bepsinin ötesinde, örgütlenme mücadele kapasitelerini sakatlamak için herşey yapıldı. Emekçilerin örgütlü birleşik gücünün, demokrasinin güvencesi ve geleceğin habercisi olduğunun çok iyi bilinmesi sözkonusu baskıları "zorunlu" kılıyordu. Aynı zorunluluk, 24 Ocak kararlarıyla ekonomik altyapısı belirlenen ve 1982 anayasasıyla kurumsallaştırılan yeni siyasi iktidarı oluşturmuştu. Ve 80'li yıllar antidemokrasinin kendisini tam boy gösterdiği yıllar olmuştur.

Egemen güçler anti-demokrasiyi bir saldırı ve savunma yöntemi olarak daha önce de kullanmışlardı. Ancak saldırı sonrasında ayakta duran, daha bilinçli bir işçi sınıfı, daha örgütlü bir halk, yani daha geniş bir demokrasi cephesiydi.

Geçtiğimiz Şubat ayı içinde üçüncü ayını doldurduktan sonra sona eren NETAŞ grevi de 12 Eylül felsefesiyle kurumsallaşan anti-demokrasiye karşı en önemli ekonomik-demokratik karşı koyuşlardan biri olmuştur.

NETAŞ işçilerinin grevi bu özelliği nedeniyle iktidarın dikkatini doğrudan üzerine çekmiş durumda.

Hem hükümetin grev kırıcı tavrı, hem de işverenin görüşmelerde takındığı uzlaşmaz tavır da gösteriyor ki, asıl hedef Otomobil-İş'in gücünü kırmak. Başka bir deyişle, tüm özellikleriyle içinde bulunduğumuz dönemin en önemli grevi olan NETAŞ grevinin uğratılacağı başarısızlıkla, yasalarla da tümüyle ortadan kaldırılmaya çalışılan grev silahını tekrar susturmak. Ve gündemde olan pekçok grev öncesinde yılgın bir hava yaratmak.

Grev, böyle bir bakışla değerlendirildiğinde NETAŞ işçileriyle ve Otomobil-İş sendikasıyla dayanışma bir kat daha önem kazanıyordu. İçinde bulundukları tüm güçlüklere karşın grevi büyük bir dirençle sürdüren NETAŞ'lı işçileri bu nu lu çabalarında desteklemek tüm demokrasi güçlerinin görevi ve sorumluluğu olarak öne çıkıyordu. Başka bir deyişle, hem grevi başarıya götürecek hem de demokrasi güçlerinin birliğinin önemini somutlayacaktı bu dayanışma.

NETAŞ işçilerinin kararlılığıyla birleşen dayanışma, Otomobil-İş Sendikası Genel Başkanı İlhan Dalkılıç'ın sözleşmenin imzalanmasından sonra söylediği sözlerle anlamını buluyordu: "Grev yapılamaz denilen koşullarda bu grev yüzde yetmiş işçilerin taleplerini karşılayacak bir biçimde sonuçlanmıştır. Tüm arkadaşlarımı yürekten kutlarım."

Toplumsal değişim isteği, değişimin dinamik güçlerinin bilinçli ve kararlılığıyla gerçeklik kazanacaktır. NETAŞ grevi '80 sonrasında bu güçler üzerine serpilen ölü toprağının savrulabileceğini göstermiştir. Son altı yılın en büyük grevi olma özelliğinin kazanımlara dönüşmüş olması grevin altı çizilmesi gereken sonuçlarındandır.

Sözlerimizin sonunda bir kez daha tekrarlıyoruz, unutmayalım anti-demokrasi, demokrasi güçlerinin birliği ve dayanışması olmadan yerini demokrasiye bırakmaz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Demokrasi güçlerinin güçlerini pekiştirdiği, parlamentonun demokratik biçimde oluştuğu bir gelecekte, başta Anayasa olmak üzere, anti-demokratik içerikli tüm yasalar değişmelidir, değişecektir. Elbette ki bu öncelikle demokrasi güçlerinin birlikteliğinin güçlendirilmesine bağlıdır. Bugün ise, üzerimizdeki baskılara yenilerini katacak olan Ceza Yasası değişikliğine birlikte karşı konmalıdır.

Ceza Yasası Değişiklik Tasarısı Tartışılırken

Selim Özen

Toplumsal yaşamdaki değişme ve gelişmeler, toplumun bütün kurumlarında olduğu gibi hukuk sisteminde de etkili olurlar. Bir ülkedeki sınıflararası ilişkilerdeki, sınıfsal güçlerdeki değişmelerin, ekonomik ya da teknolojik gelişmelerin hukuk kurallarını etkilememesi olası değildir. Ancak bu tek yanlı bir ilişki değildir, hukuk da toplumsal ilişkileri etkiler değiştirir. Bu nedenle hukuk kurallarının da canlı varlıklara benzer bir yaşam çizgisi vardır; toplumsal ilişkilerden doğan gereksinmelere yanıt verebildikleri ölçüde doğar, gelişir veya yok olurlar.

Toplumsal gelişimlerin sarsıntısız ve ağır ağır gerçekleştiği dönemlerde, hukukun bu değişmelerden etkilenmesi de yavaş yavaş olur. Hatta toplumsal ilişkilerdeki kimi değişimlerin hukuk sistemine hemen yansımadığı da olabilir. Ancak toplumsal ilişkilerde köklü değişikliklerin, sınıfsal güçler dengesinde önemli dalgalanmaların olduğu dönemlerde, bu değişimler ilk etkisini hukuk sisteminde ortaya koyarlar. Çünkü güçler dengesindeki değişme sonucu daha güçlü hale gelen, oyununun kurallarını, yani hukuk sistemini kendi dünya görüşü ve çıkarlarına uygun hale getirmek, kendi çıkarlarına uygun bir sistemi kurumlaştırmak ister. Toplumdaki dalgalanmalar sonucu kendi yararına oluşan güçler dengesini, kurumlaşarak korumayı amaçlar. İşte bu nedenle güçler dengesinde oluşan köklü değişimlerin sonucunda geniş çaplı yasa değişiklikleri gündeme gelir. Yeni siyasal yapılanmanın çerçevesini oluşturmak üzere yeni bir Anayasa yapılır, ya da yapılacak değişikliklerle Anayasa bu siyasal yapılanmaya uygun hale getirilir. Anayasalarda yapılan değişiklikler yeni siyasal yapılanmanın genel çerçevesini çizmekle birlikte, güçler dengesi yaratılarak değişen kesimlerin egemenliğini pekiştirmeye tek başına yeterli olmaz. Bu nedenle toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında somut ilişkileri düzenleyen yasa değişikliklerine gidilir. Bunda da önceliği, çıkarları çatışan sınıf ve katmanlar arasındaki somut ilişkilerde çatışmanın en yoğun olduğu alanlar alır. Temel yasalar diyebileceğimiz bu yasalar, Ceza Yasası, İş Yasası, örgütlenme ve demokratik hak ve özgürlükleri düzenleyen yasalar v.s. den oluşur.

Türkiye yakın geçmişte bu süreci yaşamıştır. 12 Eylül'le birlikte sınıfsal güçler dengesinde önemli değişiklikler oluşmuştur. Ne yazık ki bu değişme de gücünü ve avantajını artıranlar, çıkarları demokrasiden, demokratikleşmeden yana olmayan sınıflar olmuştur. Bu değişiklik hukuk sistemimizde de etkisini göstermiş ve 1982 yılında demokratikliği olduk-

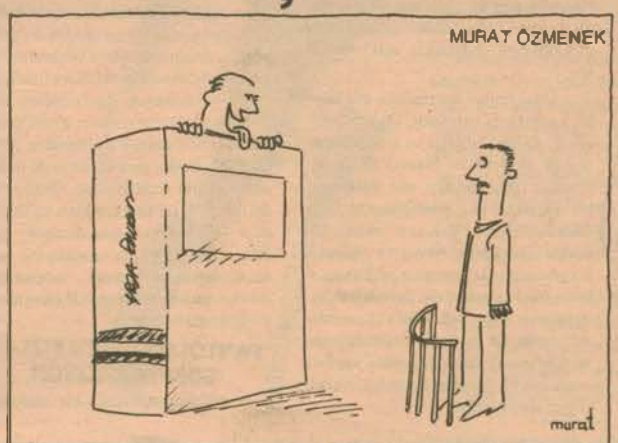

ça tartışılır, bugünkü Anayasa yürürlüğe sokularak, yeni siyasal yapılanmanın genel çerçevesi çizilmiştir. Anayasa değişikliğinden önce ve sonra önemli toplumsal ilişkileri düzenleyen yasalarda değişiklikler yapılmıştır. İş Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi Grev Ve Lokavt Yasası, Sendikalar Yasası, Siyasal Partiler Yasası, Dernekler Yasası gibi demokrasinin varlığı ya da yokluğu açısından belirleyici nitelikteki Yasalarda değişiklik yapılmış, DGM ve YÖK gibi Yasalar çıkarılmıştır. 12 Eylül'le birlikte değişen güçler dengesinin izlerini çok net biçimde bu Yasalarda görmek mümkündür. Hepsi de değişen güçler dengesinde avantajlı duruma geçen sınıf ve kesimlerin çıkar ve özlemlerini yansıtmaktadır, yani anti-demokratiktir.

Ülkemizin gündemine bugünlerde yeni bir yasa değişikliği sokulmuş. Türk Ceza Kanunu değişikliği öntasarısı kamuoyunun tartışmasına açılmıştır. Bilindiği gibi, yıllardan beri ceza kanununun değişmesi demokrasi güçlerinin istemlerinin ilk sıralarında yer almaktadır. Bunun başta gelen nedeni 141, 142 ve 163 gibi düşünme ve örgütlenme özgürlüklerinin üzerinde demoklesin kılıcı gibi sallanan maddelerin varlığıdır. Faşizm döneminde İtalyan Ceza Kanunu'na eklenen maddelerden alınan 141 ve 142. maddelerdeki suçlar için, İtalyan Ceza Kanununda bu suçlar için konulmuş cezalardan daha ağır cezalar konularak "demokratik"likte İtalyan Ceza Yasası bile geride bırakılmıştır. Dahası anti-demokrasi rüzgarlarının estiği çeşitli dönemlerde bu cezalar sürekli artırılmıştır.

İşte demokrasi güçlerinin böylesine yakındığı Ceza Kanunu bugün tümüyle yeniden düzenlenmek üzere kamuoyunun tartışmasına açılmıştır. Bu tartışmalarda demokrasi güçlerinin tavrı ne olmalıdır? Bize göre, demokrasi güçleri Ceza Kanunu değişikliğinin bu dönemde yapılmasına karşı çıkmalı, geleceğe bırakılmasından yana olmalıdırlar.

Önce yıllardır demokrasi güçlerinin başlıca yakınmalarından birinin yürürlükteki ceza kanunu, başlıca istemlerinden birinin de ceza kanununun değişikliği olduğunu söylemek; ardındanda fırsat ayağa gelmişken bu değişikliğe karşı konulmasını istemek çelişki gibi görülebilir. Bunun gerçekten çelişki olup olmadığını tartışalım.

Yazımızın başında önemli Yasa değişikliklerinin, toplumdaki güçler dengesinde oluşan bir değişikliğin etkisi sonucu ortaya çıktığını söylemiştik. Bu çerçevede ceza kanunu değişikliğinin gündeme gelişinin hangi etkilenmeler sonucu ortaya çıktığını belirlemek gerekiyor. Toplumumuzda demokratik bir kırılmanın olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ne ki bu kırılmanış, siyasal ve hukuksal yapılarda bunun için somut değişiklikler yaratacak boyutlara ulaşmış değil. Ceza Kanunu değişikliği de, demokrasi güçlerinin dayatması ya da zorlaması ile gündeme getirilmiş değil. Gündeme getiren, bugüne değin demokratikleşme yolunda hiçbir olumlu adım attığına tanık olmadığımız ANAP Yasa değişikliğinin gündeme getirilmesinde etkili olmayan demokrasi güçleri, bu değişikliğin yasalaşması sürecinde de değişikliklerin içeriğini etkileme olanağına sahip değiller. Tüm bunlar ceza kanunu değişikliklerinin gündeme gelişinin demokrasi güçlerinin yararına oluşan bir güçler değişikliğinin sonucu olmadığını gösteriyor. Tersine, 12 Eylül'den sonra güçlü duruma geçenlerin, güçlerini pekiştirme yolunda attıkları son adımlardan birini oluşturmaktadır, değişiklik tasarısı.

Aslında öntasarının anti-demokratik içeriğini sergileyebilmek için, içeriğine ilişkin birkaç örnek vermek yeterlidir. Çünkü değişikliklerin getireceği hiçbir demokratik yenilik yoktur. Ölüm cezaları olduğu gibi korunmuş, düşünce ve örgütlenmeyi cezalandıran maddelerin kaldırılması bir yana yeni düşünce suçları icad edilmiştir. Değişiklik öntasarısının bu niteliğini örnekleyen maddeleri zaten kamuoyunda tartışılmakta. Bizim amacımız da, tasarının anti-demokratik hükümler içerdiğini kanıtlamak değildir. Amacımız, bu tasarıyı, yapılacak tartışmalarla demokratik bir içerik kazandırabilmenin koşul ve olanaklarının olmadığını anlatmaktır. Tasarının kimi saygın hukukçulardan içeren bir komisyonca hazırlanmış olması, tasarının "kamuoyunun" tartışmasına açılması, kimi kesimlerde, tasarının demokratik niyetlerle hazırlanmış olduğu ve tartışmalarla anti-demokratik içeriğinin düzeltilebileceği yanılgısına düşme eğilimi gözlenmektedir. Oysa bu tasarı, değişikliği gündeme getirenlerin demokrasiye yaklaşımı ve gündeme geliş zamanındaki anlatmaya çalıştığımız nesnel koşullar nedeniyle, demokratik etkilenmelere kapalıdır. Tasarının tartışmaya açılması yalnızca değişikliğin yapılış biçimine demokratik bir görünüm vermeyi amaçlamaktadır. Böylece bir yandan değişikliğe karşı oluşacak tepkiler törenlenmiş, hem de batı ülkelerine karşı görüntü kurtarılmış olacaktır.

Ceza Yasası değiştirilmeli, çağdaş, demokratik, insancıl bir içeriğe kavuşturulmalıdır. Ama 12 Eylül izlerinin silinmediği koşullarda ve 6 Kasım seçimleriyle oluşan parlamento eliyle değil. Demokrasi güçlerinin güçlerini pekiştirdiği, parlamentonun demokratik biçimde oluştuğu bir gelecekte, başta Anayasa olmak üzere, anti-demokratik içerikli tüm yasalar değişmelidir, değişecektir. Elbette ki bu öncelikle demokrasi güçlerinin birlikteliğinin güçlendirilmesine bağlıdır. Bugün ise üzerimizdeki baskılara yenilerini katacak olan ceza yasası değişikliğine birlikte karşı konmalıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Beyhan Sunal

Tanzimat Komünistleri ve Fizikte Etki Tepki Prensibi

Kastamonu Meslek Yüksek Okulu bir taşra üniversitesi. Tüm taşra üniversiteleri gibi öğretim üyesi kadrosu yetersiz, öğrenim olanakları kısıtlı, ders programlarının bilimsel yeterlilikten, üniversite öğreniminin gerektirdiği kültürel çevreden yoksun ve tüm taşra üniversiteleri gibi gerici uygulama ve örgütlenmelerin tırmandırıldığı bir yüksek okul.

Kastamonu Meslek Yüksek Okulu öğrencileri geçtiğimiz aylarda SHP'ye başvurdular. Öğrenciler başvurularında, okullarında mesleki eğitimden çok din eğitimi gördüklerinden yakınıyorlar ve konunun bir an önce TBMM'nde görüşülmesini istiyorlar.

Kastamonu Meslek Yüksek Okulu Müdürü Doğan Aydal daha önce de sayfalarımızda yer almıştı. Geçtiğimiz yıl okul idaresi yeterli sayıda otobüs vermediğinden iftar yemeğinden yürüyerek dönen öğrencilere otobüs çarpması sonucu iki öğrenci ağır yaralanmış ve iki öğrenci de yaşamlarını yitirmişti. Okul Müdürü Doğan Aydal kazada yaşamlarını yitiren öğrenciler için saygı duruşunda bulunulmasına izin vermemişti. Çünkü O'na göre kaza geçiren öğrenciler "yolda yürümesini bilmeyen aptallar"dı. Müdür, saygı duruşunda bulunmak isteyen öğrencileri "Ben derebeyiyim! Hepinizi okuldan attırırım." türü tehditlerle dağıtmıştı.

"SİZ DAĞDAN İNMİŞSİNİZ!"

Okulun öğretim kadrosunun yaklaşımı da en az Müdürünkü kadar "insancıl". Müdür vekili Gazi Akar, öğrencilerin dağdan indiklerini, evlerinde çarşaf bulunmadığını ve pilavla soğan yediklerini iddia ediyor. Gazi Akar, öğrencilerin aralarına ajan koyduklarını ve "işlerine yaramayan öğrencileri" de "kollarından tutup atacaklarını" rahatlıkla açıklayabiliyor.

Öğrenciler üzerindeki baskılar bu kadarla da kalmıyor. Okul öğrencileri, namaz kılanlar ve kılmayanlar olarak ayrılmışlar. Namaz kılan öğrenciler cuma günleri izin alabiliyorlar. Derslere geç gelebiliyorlar. İstedikleri dergiyi, gazeteyi okuyabiliyorlar. Dergimize başvuran öğrenciler piyasada bulunmayan gerici yayınların okulda elden ele dolaştığını belirtiyorlar. Öğrenciler bu tür yayınların yurtlarda da bolca bulunduğunu ve 1 Mayıs dolayısıyla yurtta yapılan aramada bir öğretim üyesince saklandığını söylüyorlar.

OKUL DUVARLARINDA MEVLÜT DUYURULARI

Kastamonu Meslek Yüksek Okulu'nun duvarlarında mevlüt duyurularına rastlanmak olası. Zaman zaman da cami hocaları kendileri gelerek kantinde öğrencilerle görüşüyor, el öpdürüyorlar. Kaza ve ölüm olaylarından sonra otobüs verileceği konusunda idareye söz verilmesine karşın hâlâ bir gelişme yok. Varolan iki otobüsten biri özel işler için kullanılıyor, cuma namazlarına bu otobüslerle gidiliyor.

Kastamonu Meslek Yüksek Okulu'nda yaşam bazı öğrenciler için hiç de kolay değil. Cuma günleri namaz saatlerinde olağandışı sessizlikle meseite gitmek yerine kantinde oturmayı yeğleyen öğrenciler 'kara listelere' alınıyorlar. Oysa okulda iki tane yurtta, iki tane de idare binasında olmak üzere 4 mescit var. Kara listelere geçmek istemeyen öğrencilerin salt sınıf geçmek için mescite gittiklerini öne süren öğrenciler, listelere alınmak için başka gerekçelerin de bulunabileceğini belirtiyorlar. Okul içinde ilerici dergi ve gazeteleri okumak bazı öğrencilerce engelleniyor. Bu öğrenciler, idarenin kendilerine yetki verdiğini söyleyerek, 'hoşlanmadıkları' gazete ve dergileri okuyanları tehdit ediliyorlar.

PANTOLON GİYEN KIZLAR SINIFTA KALIYOR

Okulun açılışında bir konuşma yapan Müdür Yardımcısı Kemal Yaman, kızların pantolon giymelerinin yasak olduğunu ve bu ve benzeri kurallara uymayan öğrencilerin disiplin cezası alacaklarını açıkladı. Bunun gibi disiplin yönetmeliklerinde yer almayan ancak "uyulması gereken" kurallardan biri de kız ve erkek öğrencilerin birlik te dolaşmamaları. Yine idareee yetki verilen kişiler birlikte gezenleri saptıyorlar ve Gazi Akar gereken cezayı veriyor: "Kim akşam akşam kızlarla dolaşıyorsa bana bildirin, onlarınnotlarını yarıya indiririm!"

OKULUN YASALARI

Yukarda anlattıklarımızdan da anlaşılacağı gibi Kastamonu Meslek Yüksek Okulu'nun kendine özgü yasaları var. Yasa koyucular: okul idaresi, uygulayıcılar, yine idare ve çevresindeki öğrenciler.

İnkılap Tarihi dersi öğretim görevlisi Burhan Şahin, derslerde Atatürk'ten söz etmemesiyle ünlü. Öğrencilerin belirttiklerine göre derste bir kez "Osmanlı Efendisi" olarak Atatürk'ten söz edilmiş. Yine ders notlarında "Bilindiği gibi Kurtuluş Savaşı başlamış ve Atatürk, Mareşal Fevzi Çakmak gibi isimler busavaşta şöhret kazanan isimler olmuşlardır." denilerek Atatürk'ten söz ediliyor. Burhan Şahin, ulusal kurtuluş savaşını anlatmamak için 2. sınıfların dersine girmiyor. Namaz saatlerinde derslere geç geliyor ve girmediği dersleri işlenmiş gibi gösteriyor. Geçen yıl MÇP'nin Kastamonu Kongresine katıldığı ve kongreye götürdüğü pek çok öğrenciyle birlikte Türkeş'in elini öptüğü biliniyor.

Muhasebe ve Ekonomi derslerine gelen Ahmet Kürşat Çeliktürk'ün ise yüksek okul bitirdiği ise kuşkulu. Öğrenciler Muhasebe ve ekonomi derslerinde daha çok islam dini ve Türklerin tarihinin anlatıldığını ve yağmur yağarken hep birlikte "salavat getirmelerinin" istendiğini belirtiyorlar.

Öğrenciler Müdür yardımcısı ve aynı zamanda Türkçe öğretmeni olan Gazi Akar'ın Türkçe derslerinde "Çocuklar Osmanlı Türkçesi Cumhuriyetin ilanıyla son bulmuştur. Daha sonra bu güzel dilimizi Alfabeyi getirerek bozdular." sözlerinin kendilerini pek şaşırtmadığını, çünkü Gazi Akar'ın derslerde Türkçe dışında pek çok konuya bu bakış açısıyla değindiğini belirtiyorlar. Çok kadınla evlenmenin dinin gereği olmasından, kravatın gerekliliğine kadar pek çok konu "Türkçe" dersinde tartışılıyor.

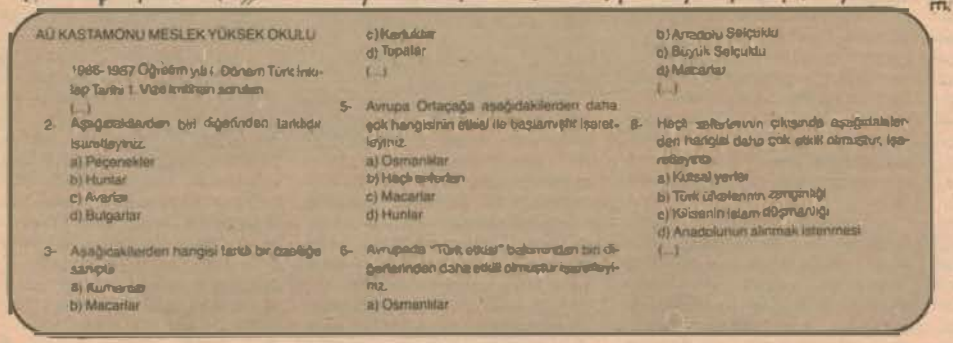

AÜ KASTAMONU MESLEK YÜKSEK OKULU

1986-1987 Öğretim yılı I. Dönem Türk İnkılap Tarihi 1. Vize sınavının soruları

(...)

2- Aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklıdır işaretleyiniz.
a) Peçenekler
b) Hunlar
c) Avarlar
d) Bulgarlar

3- Aşağıdakilerden hangisi farklı bir coğrafya sahibi
a) Kumanlar
b) Macarlar
c) Kırgızlar
d) Topalar
(...)

5- Avrupa Ortaçağa aşağıdakilerden daha çok hangisinin etkisi ile başlamıştır işaretleyiniz.
a) Osmanlılar
b) Haçlı seferleri
c) Macarlar
d) Hunlar

6- Avrupada "Türk etkisi" bakımından biri diğerlerinden daha etkili olmuştur işaretleyiniz.
a) Osmanlılar
b) Anadolu Selçuklu
c) Büyük Selçuklu
d) Macarlar
(...)

8- Haçlı seferlerinin çıkışında aşağıdakilerden hangisi daha çok etkili olmuştur, işaretleyiniz.
a) Kültürel yarar
b) Türk ülkelerinin zenginliği
c) Kilisenin İslam düşmanlığı
d) Anadolunun alınmak istenmesi
(...)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TANZİMAT KOMÜNİSTLERİ VE FİZİKTE ETKİ TEPKİ PRENSİBİ

Öğrenciler SHP'ye yaptıkları başvuruda, bazı öğretim görevlilerinin derslerde suç olacak nitelikte konuşmalar yaptıklarını belirtiyorlar. Örneğin, üniversiteden silah zoruyla mezun olduğunu övünerek anlatan H. Cahit Doğan öğrencilere, sağcıların sağcılarla, komünistlerin de komünistlerle kutuplarının doğru olduğunu anlattıktan sonra fizik bilimine kaikılarını da esirgemiyor: "Tanzimattan beri komünistlerin yapmışolduğu hareketlere karşı biz milliyetçilerin de bir tepkisi olmuştur. Onlar otomatik silahlarla tepenize dikilmişler, biz de atadan kalan silahları duvardan indirip karşı koymuşuz. Bugün pek çok milliyetçi muhafazakar arkadaşımız suçsuz yere hapis yatmaktadır." Derste sık sık küfür de eden H. Cahit Doğan, kendisini şikayet etmeyi deneyenlerin geçen yıllarda kendilerinin emniyete gittiklerini, gazeteye isminin verilmesinin ise kendisini meşhur etmekten başka bir işe yaramayacağını ve ilerde milletvekili olup herkesin başına bela olabileceğini anlatıyor.

KANTİNDE HAFİF MÜZİK YASAK

Şu anda öğrenciler lokantadan daha pahalı yemek yiyorlar. Bir porsiyon et yemeği dışarda 400 lirayken okulda 430 liraya yeniyor. Ayrıca ekmek parası da ödeniyor. Okul Müdürü Doğan Aydal kapitalist bir sistemi benimsedikleri için okul kantinini özel kişilere işlettiklerini söylüyor. "Devletin imkanları kısıtlı, bununla yetinmek zorundasınız. Biz size daha ucuza yemek yedirebiliriz, fakat bunun için adam tutmamız gerekir. Bu adamlara da devletin para vermesi gerekir. Bunun için biz bunları özel kişilere verdik. Para devletin cebinden çıkacağına öğrencilerden çıksın". Okuldan verilen yemek yardımı yalnızca 1000 lira. Bununla da ancak iki kez yemek yenebiliyor.

Okul kantininde hafif müzik çalınması yasak. Halk müziği ve arabesk parçalar çalınıyor.

KMYO'daki uygulamalar bu kadarla kalmıyor kuşkusuz. Bunlar öğrencilerin derleyebildikleri. Bu kadarı bile KMYO'nda gerici uygulamaların idare ciyle örgütle ni(ğini ve sürdürüldüğünü kanıtlamaya yeterli. Dergimize başvuran öğrenciler şimdiye kadar konuyla ilgili pek çok yere başvurduklarını, ancak baskıların daha da artmasından başka bir sonuç alamadıklarından yakınıyorlar. Bir öğrenci derneğinden söz etmenin hemen hemen olanaksız olduğu KMYO'nda başkılara karşı çıkan öğrenciler bu tutumlarını sürdürdüklerinde -geçen yıl kaza sonrasında olduğu gibi- kendilerine bir belgenin imzalatıldığı ve "siyasi suçlu" olarak okuldan atıldıklarını belirtiyorlar. ●

Cenk Çeşitlemesi

I

Dalın dudağı diye öptüğüm gül
yaraladı ağzımı -varsın yaralasın-
deli bağrın duldasında
bin gül goncası saklı.

Umut üzre -sevdiceğim- dil üzre
yüreğim -ki sadece- öpüşlerin esiridir,
gölgegölge bulanmış
teslim olmuş yiğitliği budanmış
yüzlerin değil
Uykularım darmadağın -ne yazar-
sabahlarım -yine de- gün ışını bıçaklı.

Dardayım -yalanım yok- baskın yedim güngece,
örselendi aşklarım -üstelik- bir uzak diyardayım;
işte hasretin tırnakları -açıkça söylüyorum-
dalıyor tenimi
kan ile kanca gibi.

Eğilsem -bu nasıl söz-
zayıblur, ziyan olur zehr ile ruhum
ellerimle büyüttüğüm gelinciğe zülblur.
Saçın saçmış -gökte üzgün- yüzüm yüzüm gider bulut
gözüm dalmış yollarına
-yeni doğmuş bebeciğim-
kirli suyla yuğulur mu?
Canı candan duymak gerek -a benim nazlı yatım-
öldürülmüş kuzucuğun melemesi duyulur mu?

Eğilmekse -eğer, yal bulmuş enci'k gibi
efendinin önünde- tanımı yaşamanın,
sunup ruhumu ulaşılmaz bir dala
-kurda kuşa yem olmadan-
seçerdim -çoktaaan- insana yaraşanı.

Yüreğim ki hırçın, yürcğim ki serseri
-evet evet serseri-
aşklarım ki -bin gül bahçesinda sınırsız
bir gül gibi- gizlidir
-ay vurmasın- tüte tüte dolanır
-gider- yare ulanır.

Yüreğim ki poyraz, yüreğim ki haşarı
bıçkın, civan, atmaca;
kan ile kanca ile "dur" diyorlarsa ona
kana da kancaya da dişediş yanıt verir.

dalın dudağı diye öptüğüm gül
yaralamış ağzımı -geçer, muhabbet yarasıdır-
yazık ki -rengi'çin cenk verdiğim-
gülü de yara sarmış.

Zorluklarmış kuşatan -menim balam vay vay
ne menem derde düşüp- kimi ne!
Dağda doğan -nasıl ki- rüzgâr'le coşarsa
derde doğan -bu kesin- cenk ile çelikleşir.

Nihat Behram

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Öğrenciler Nerede Barınıyor?

Gül Bilgin

"Sıcacık bir odaydı, ne küçük ne büyük ama aydınlıklı. Çok fazla eşya yoktu, dökümlü de... Rahat bir koltuğa yarı uzanmış, kitaplığından bir kitap çekmiş okuyordu. Yaşamından memnundu. Sevimli komşuları ve çok iyi anlaştığı bir ev arkadaşı vardı. Sonra uzun uzun saatin zili çaldı. Gözlerini açar açmaz, uykuya dönüp az önce sona eren düşüne devam etmek istediyse de başaramadı. Tepesindeki pencereden görünen sokak lambası odanın perişanlığını anımsamasına yetecek kadar ışık sızdırıyordu. Parasızlığa, onu bu bodrum katındaki nemli, buz gibi tek göz odaya ve komşuların sorgulayıcı bakışlarına hapseden herşeye söylenerek kalktı."

Çoğumuza yabancı olmayan bu senaryo, her gün, her gece yüzlerce evde yeniden satıneleniyor. Oyuncuları, üniversiteöğrencileri. Ya mekân? Kurgumuza evler daha uygun düşüyorsa da, yurtlarda da benzer şeyler yaşandığı bir gerçek. Değişen, gözlerini açan öğrencinin kendinden başka üç ya da beş hemcinsini, metal dolapları görüp, komşular yarine yurt idarecilerini anımsaması...

Her yıl üniversita sınavına giren öğrencilerin, yüzde 15-25 kadarı üniversitelere kayıt olma olanağını elde edebiliyor. DPT ve ÖSYM verilerine göre, 1984-1985 öğretim yılında ÖSYM sınavına başvuran öğrenci sayısı 437.118 iken, yeni kayıt konlenları Açık Öğretim Fakültesi dahil, 132.543 olarak belirlenmiş. Bu da başvuran öğrencilerin yaklaşık yüzde 30'u, Açık Öğretim Fakültesi'ni kapsam dışı bırakırsak, yüzde 25'i demek. Ancak, bu 'şanslı' yüzde 25 ya da 30'un içinde yer alabilmek yeni sorunlarla karşılaşmaya aday olmak anlamına geliyor. Özellikle, bu 'şanslı' öğrenci öğrenimini sürdürmek için ailesinden uzağa göçetmek

zorundaysa... İşte bu noktada YÖK vizeler, yetersiz aniller, harçlar, yüklü program vb. sorunlara daha yaşamsal ve iveditikle çözüm bekleyen bir daha ekleniyor: BARINMA SORUNU.

Üniversite çağına gelmiş ve artık kendisine yalnız kendisine ait bir mekana sahip olmak isteyen, buna karşın çeşitli nedenlerden dolayı ailesi ya da akrabalarıyla birlikte yaşamak zorunda olan öğrencileri bir tarafa bırakır da, olaya 'göçmen' öğrenciler açısından bakarsak, barınma sorununu çözebilmek için kullanılan bir kaç seçenekle karşılaşıyoruz: yurtlar, pansiyonlar ve öğrenci evleri.

YURTLARA GİREMEYEN BİR, GİREN BİN PİŞMAN

Yurtlar, evinden kısa bir zaman sonra ayrılacak öğrenci in de, ailesinin aklına gelen hemen hemen ilk seçenek oluyor. Yurtlarda hem görece daha ucuz hem de daha rahat barınabileceği düşüncesi yurtları, "nerede barınacağım", "çocuğum nerede kalacak" sorularına varılan ilk yanıt haline getiriyor. Oysa rahatlık göreceli bir kavramsa da, emir-komuta mantığıyla yönetilen, normal kapasitenin üstünde ve genellikle sağlıksız koşullarda öğrenci barındırılan yurtlarda, nasıl ve ne kadar rahat edilebileceği yaşandıkça öğreniliyor. Öte yandan, yurtlara girmek de, en az yurtta rahat etmek kadar zor. bir başka deyişle; yaşam göçmen öğrenci için sanıldığı kadar kolay değil

a) Yurtta

Yurtlar cephesinin iki yönü var. Birisi Kredi ve Yurtlar Kurumuna (KYK) bağlı yurtlar, diğeri de kimi kişi ya da kurumlarca açılan Özel Yurtlar.

KYK'na bağlı yurtların 1972'de 18.300 olan toplam yatak kapasitesi, 1977'de 28.336'ya, 1982'de ise 39.006'ya

b) Pansiyonda

(1) çıkarılmış ama, 1986 yılına geldiğimizde Özel üniversitenin binbir çaba ile arttırdığını iddia ettiği yatak sayısı ile yurtlara başvuran öğrenci sayısı arasında 15.000'lere varan bir açık var. Yüzbin kişi olduğu tahmin edilen toplam 'göçmen' öğrenciden, 15.000 kadarı (2) barınma yoğunluğu yüksek, olanaklarının sınırları hem dar, hem de kalın çizgilerle belirlenmiş bu yurtlarda kalmaya gönüllü olduğu halde, listelerde adlarını bulamamakla somutlanan deneyimleri sonucunda, yeni bir seçenek için yola çıkıyorlar.

İlk durak, genellikle, özel yurtlar oluyor. Eğer ayda 20-25 bin lira yalak ücretini, artı yemek parasını, artı diğer harcamaları karşılayabilecek bir aileden geliniyorsa, ve tabiiemizlik, geceleri sinema ilyaro vb. ne gitme, yurda verilen onca paranın karşılığını almak isteme gibi özel zevkler de göz ardı ediliyorsa, özel bir yurtta gönül rahatlığıyla kalınabilir. Yok, eğer böyle hobiler (belki de fobidir, kimbilir) sözkonusuysa, açılan başka bir seçenekle sorunu çözmeye çalışmak gerekecektir.

PANSİYONERLİK ÇÖZÜM OLUYOR MU?

Pansiyoner olarak bir evde kalma nimeti (?) daha çok kızlara nasip oluyor. Çoklukle yaşlı kadınlar tarafından sunulan bu hizmet karşılığında, hem bir eve kavuşuluyor, hem de sabırlı olmanın yollan iyice belleniyor. Ve öğreniliyor ki, pansiyoner alan yaşlı kadınlar en ince delaylarına kadar tüm yaşamlarını, yedi sülalelerini, derdlerini, ve akıllarına gelen her şeyi anlatabilecekleri üste para veren dinleyiciler arıyorlar.

20-50 bin lira arasında para ödenen, çoğunlukla kahvalü ve akşam yemeği ücrete dahil olan, elektrik, su, havagazı, yakır gibi harcamaların da paylaşıldığı pansiyonlarda da huzura kavuşmak gösterilen olağanüstü sabra ve hoşgörüye karşın mümkün olmuyor. Eve giriş çıkış saatlerinden, banyo gününe ve banyoda kalış süresine, gece ders çalışarak fazla elektrik tüketmeden, herhangi bir arkadaşın gelmesine dek bir çok şey sorunlar yumağı olup çıkıyor.

Tonton düşünceli pansiyon şahipleri ise az bulunduğundan, bu tür pansiyonlarda kalma olasılığı çok düşük.

Pansiyonerlik de sorunu çözmeyince, geriye okulu bırakmak dışında, tek seçenek kalıyor [illegible] Bir ev...

YOLLAR AŞINMAZ, YA SİNİRLER?...

Semtlere ve evlere göre değişiklikler gösterse de, ev kiralan öğrenci bütçesinin çok üstünde seyrediyor. Bu durum, bir kaç öğrencinin birleşerek ev tutmasını zorunlu kılıyor. Ama, birlikte kalmanlarla anlaşmak bir yana, onları bulup biraraya gelirmek de oldukça zor. Dahası yaşanacak evi bulmak da...

Bol ilanlı gazetelere her sabah göz atmak gözleri; ya da "tamam bugün" umuduyla, bir 'KİRALIK' yazısı görmeye hasret yollarda yürümek yollan aşındırmaz. Bu arada bir kaç komisyoncunun da gelirine katkıda bulunulabilir. Bu aşamaların atlatıldığını varsayarsak, yani evini öğrencilere verecek kadar cesur, fedakar, münevver insan evsahibiyle karşılaştıktan sonra da devr-i saadet başlamıyor. Çünkü evi gördükten sonra, evsahibinin fedakarlığının neredeyse bir zorunluluk olduğu, evi istenilen kiraya, öğrencilerden başka

lutacak daha zor durumda birinin epey zor bulunacağı kolayca anlaşılıyor. Hemen hemen tümü bodrum kallarında, güneş alamayan, rutubetli, doğru dürüst banyosu, mutfağı olmayan bu evciklerde, kulaklarda evsahibinin uyarları, sağlığın ne kadarının yitirileceği hesaplanamadan, ama kirayı ödedikten sonra ay sonunu getirebilmek için ince ince hesaplar yapıp yaşamayı göze almak cesurca bir karar sayılabilir. Kiraların görece düşük olduğu semtlerin kent merkezine ve okula uzak olmasının doğurduğu ulaşım sorunlarına bir de eve biraz geç gelindiğinde ya da arkadaşların gelip gitmesi karşısında hedef olunan öğrencileri potansiyel suçlu" olarak gören komşuların yarı meraklı yarı sorgulayıcı bakışları eklenince verilen cesur karardan kuşku duyulmaya başlanabilir. Üstelik, evde dış dünyaya karşı kurulan cephe çözülüp, bazen açık açık yaşanan, kimi zaman da dile getirilemeyen anlaşmazlıklar insanları yavaş yavaş [illegible]

Elbet, bir evi arkadaşlarla paylaşmanın bunca gölürüsü yanında, pek çok getirişi de var. Yurtta olsun, pansiyoner kalman evde olsun karşılaşılan baskıların türü evlerde değişiyor, ve daha çekilir oluyor. Her birl aynı çevrelerden gelen ve bu çevranın/ailenin değer yargılarını taşıyan insanlar biraraya gelerek yaşamaya daha doğrusu zorlukları birlikte göğüslemeye, parayı tasayı, sevinci paylaşmaya çalışıyor, direniyorlar. Ve gerek yurtta kalanlar, gerek pansiyoner olanlar, zorluklarının cokça altını çizmeden bir evin özlemini duyuyorlar

d) Hiçbiri

(1) DPT V. 5 Yıllık Kalkınma Plan Destek Çalışmaları 1
(2) Yeni Gündem, Sayı 35

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

... Kurumlaşan Keyfiyetin Traji-Komik Öyküsüdür...

kısa kadırga tarihi ya da "aydın albayrak icraatı"

● Yarın İstanbul Bürosu

ÇİZGİLER: MURAT ÖZMENEK

1. Kendi hallede bir memurdu...

Herşey 1985 yılında başladı. Masmavi bir bahar sabahında yataklarından kalkan Kadırga Erkek Öğrenci Yurdu sakinleri, o günün **yaşamlarına renk ve anlam katacak** heyecanları gebe yepyeni bir gün olduğuna elbette bilemezlerdi. O gün, Aydın Albayrak "idare memuru" olarak yurt kadrosuna girmişti. O andan itibaren de Kadırga'da günden güne ağırlaşan baskı ve keyfi uygulamalar Aydın Bey'in bünyesinde yükselişi ile ayrılmaz bir bütün oluşturacaktı. Aydın Bey, beyaz pardesüsü ve "üstün görev" aşkı ile kısa zamanda yurt sakinlerinin "sevgisini" kazandı. Ancak görüldü ki, Aydın Bey'in görev anlayışı bir yurt memurundan çok, bir polise yakışacak biçimdeydi. Yurdun resis yetersizliği, sağlık koşullarının uygunsuzluğu gibi onca sorun dururken, odalara ani baskınlar yapmak, öğrencilere ait dolapları anahtar türünden **polisiye** oyunları ile uğraşmayı daha önemli buluyordu. Yüreği hizmet aşkı ile çarpan Aydın Bey, ilk büyük hizmetini de o yıl gerçekleştirdi. Gece saat 12 sıralarında bahçede oturan bir grup öğrenci, Aydın Bey tarafından "**kıbarca**" yataklarına gönderildiler. "Kıbarca" konuşmuna biçimine uymaz eden bir öğrenciyle " görevli memuru engellemek" suçundan dolayı yurttan atıldı. Bu üstün hizmet ödüllendirilmekte gecikmedi. Yurtla memur olarak gören Aydın Bey, ondan bir yıl geçmeden "müdür yardımcısı" olmuştu.

Elbetteki Aydın Bey düşünce ve hizmetlerinde yalnız değildi. 12 Eylül öncesinin en büyük sorumlularından olarak görülen öğrenci gençlik, üniversitelerde YÖK, yurtlarda ise YURT-KUR'ca sindiriliyor, baskı altında tutuluyordu. Gençliği, ülkesi ve toplumunun gerçeklerinden habersiz, sorunlarına çözüm aramaktan korkan, duyarsız bir küle haline getirmek isteyen zihniyet, bu amaçla yurtları da askeri kışlalar haline getirmişti. Elbetteki her kışladaki bir komutan bulunacak, "disiplini" sağlayacaktı. Kadırga'da da kışlakomutanı olarak Aydın Albayrak seçilmişti ve **çizmeyi aşmadığı** sürecede kusurları "hoş görülmeli" idi. O yıl Kadırga sakinleri evlerine dönmek için yaz tatilini büyük bir sabırsızlıkla beklediler.

Yeni ders yılının başlaması ile birlikte yurdu dönen öğrenciler bir sürprizle karşılaştılar. Yurt müdürünün istifası ile yurtta bir yönetim boşluğu doğmuş, Aydın Bey de "müdür vekili" olmuştu. "Yeni müdür vekili bey" yepyeni hizmetlerini merakla bekleyen öğrencilerini bir akşam kantinde topladı. "Yurt müdür vekilleri" kendilerinin sorunlarını dinlemek istiyordu. Büyük kısmı **monolog** biçiminde geçen **"seçim meydanlarını"** anımsayan toplantıda aktarılan tüm sorunlar, "oy avına çıkmış" kısabaş politikacılarını anımsayacak biçimde "...cağız, ...ceğiz" türünden yanıtlarla atlatıldı.

Ancak arasında yurt temsilcisinin de bulunduğu bir grup öğrenci, verilen yanıtları yetersiz bulmuşlar ve "müdür vekili bey"in odasına çıkmışlar banyo ve ütü yetersizliği, yemekhanede fiş verilmemesi gibi sorunlarına acil çözümler isteyen öğrenciler, odadan anlmışlardı. **Müdür vekili bey** ertesi gün bu olayı **"Solcular** benden hak istediler, hepsini kovdum... Bu **psikiterle** hepsini temizleyeceğim. "biçiminde anlatıyordu.

2. Yurt öğrencilerine hep yardımcı oldu...

Yurt gençliğine yönelik de-politizasyonun, baskıların Kadırga özelinde uygulayıcısı olan Aydın Bey, yurdu gelişinin birinci yılı dolduğunda **müdürlenmişti.** Müdür Bey tersisini yurtta bulunan bilimsel araştırma odalarını ve satranç odalarını mescite çevirerek kullandı. Böylece, muhalle camisine eli mecburiyetinden bulunan yurt iki mescite birden sahip oluyordu. Müdür Bey bu hizmeti ile terfisinin karşılığını ödemişti. Ancak hizmet aşkı ölmek bilmiyordu. İlk olarak yurdun banyo sorununa el attı. Daha önce 30'ar dakikalık iki parti halinde verilen banyo suyunu 15'er dakikalık iki parti'ye indirdi. Bunu kalorifer'leri birdenbire daha az ısıtmaya ve suların kendiliğinden (!) saat 9.00 — 18.00 arasında kesilmeye başlaması, spor salonunun, tiyatro salonunun kapatılması gibi **"üstün hizmetleri"** izledi. Ancak müdür beyin yoğun çalışma temposu, okulların tatile girmesi ile sekteye uğradı.

Yeni ders yılı başında yurda dönen öğrenciler, yeni **"hizmetlerle"** karşılaşlar. O güne kadar 24.00 olan yurda son giriş saati müdür bey tarafından 22.00 olarak değiştirilmişti. Böylece yurt sakinleri müdür beyin "sevkatli disiplini" ile daha fazla başbaşa kalabileceklerdi. Hemen arkasından müdür bey daha önce araştırma odalarını kapatarak yerleştiği bilim düşmanlığını

3. Şoförü gösterdi...

gün teknoloğe de yöneltti. Yurttaki tüm elektrik prizlerini iptal etindi. Artık Kadırga yurtlunu ütüsüz yatacaktı. Mimarlar çizim yuparken masa lambası kullanmayacak, teyp dinlenmeyecek, pantolon ve gömlekler ütülenmeyecek, elektrikli traş ve saç kurutma makinelerini kullanılmayacaktı. Bu durumda öğrenciler yaşamlarını tehlikeye sokarak kaçaklardan elektrik almaya, müdür beyler kendi yarattığı bu suçun fiillerini cezalandırmaya başladı. Eğer bu yakınlarla elektrik akımına kapılan bir öğrenci haberi duyarsanız, hangi yurtta kaldığını merak etmeyin, muhakkak Kadırgadadır!

Ancak müdür beyin hizmet aşkı yine ile dönmek bilmiyor, bu durumda da canı sıkıldıkça eski "polisiye" oyununu oynamaya başlıyordu. **"Keyifsiz"** günlerinde odaları dolaşıyor, hemen her odada bulduğu kusurlara dikkat çekme, uyarı ve uzaklaştırma cezaları yağdırıyordu. Örneğin 29 Ocak 1987'deki **"cin sıkıntısında"** 40 öğrenciye uyarı cezası verdi. (Böylece yurttaki her yirmi kişiden biri uyarı günde cezalandırılmış oldu.) Cezaların büyük kısmında yönetmeliklere göre oda temizliğini kat görevlilerinin yapması zorunlu olduğu halde, son derece görgeli bir kavram olduğu halde, "odaların pis bulunması" alıkoyuyordu.

Elbetteki cezalar uzaklaştırmalarla sınırlı kalamazdı. Çünkü **"bir-mette saar yoktu."** Uzaklaştırmaları anlmalar izlemeye başladı. İznizi almayı unutmak, izinsiz olarak yurda gelmemek (ki Aydın Bey keyfiyetinde hafta içinde izin verilmez. Dolayısı ile zaten verilmeyecek bir izin istenmemektedir), görevli memuru karşı gelmek gibi suçlardan bir dönem içinde 17 öğrenci yurttan atıldı. Atılanların resimleri **"ibretli alem"** için **"kovboy filmleri"** andırır biçimde panolarda sergilendi. İşin ilginç yanı atılanların bir kısmından yazılı savunmalarını bile almaya gerek görmemişti. Yönetmeliklerde yer alan savunma hakkını kullanmak isteyen bir "Aydınzade" de müdür makamından kovularak lüyüğü buluyordu.

Aydın Albayrak'ın hiçbir engel tanımayan hizmet aşkı, son örneğini **"öğrenci dövme"** ile gösterdi. İstanbul'da düzenlenen açlık grevine katıldığı için siyasi şubece **sakıncalı** görülen ve bu nedenle yurttan **atturulan** Abdurrahman Yalçu, 16 Şubat'ta müdür beyce yurda çağırıldı.

Abdurrahman, yurttan atıldığını bildiren bir belge istiyordu. Çünkü yönetmeliklere göre, yurttan atılmayı gerektiren durumlar arasında "sakıncalılık" gibi bir madde yoktu. Tamamen keyfiyetten kaynaklanan bu **"atılma"**nın belgelenmesi halinde Abdurrahman Yalçu "idare mahkemeye" başvurarak yurdu geri dönebilecekti. Aydın bey de, belgeyi vermek **gibi** bulunmuştu. Ancak daha sonra "bilgililer" devreye girdiler ve Abdurrahman, müdür bey tarafından yurda çağırıldı. İnceleyeceğini söyleyerek belgeyi alan Aydın Bey, daha sonra belgeyi

4. Öğrenci bu refakte çalışmalara katılıp-katılmayacağını...

yırttı ve "kıbarca" gönnesini söyledi. Öğrencinin ısrarı üzerinde tartışmaya başladı. Hizmet vermenin heyecanına kapılan müdür bey, öğrenciyi hahçeye kadar kovalıyarak tanıklar önünde dövdü. Olay ertesi gün basında yeraldı. Bu basında hep böyleydi zaten, hizmetten hiç anlamazdı!

Bu gün için Kadırga Yurdunda ceza almamış öğrenciler parmakla sayılacak kadar azdır ve giderek de azalmaktadır. Ancak bugüne kadar ceza ile **tardan** öğrencilerin, bundan sonra müdür beyin **"sevkatli disiplini ile hizmetine** muruz kalacakları konusunda ciddi kuşkular vardır. ●

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dünya görüşü, sözler kadar açıklayıcı olmayan seslerde gizlendiğinde müziğin neye, hangi sınıfın çıkarlarına hizmet ettiği de doğrudan, nerede, nasıl yapıldığına, kime hangi yoldan ulaştığına bağlı oluyor. Ezginin çağdaş, evrensel müzik anlayışının neresinde olduğu da, gene yapıldığı toplumun kültürel geçmişine ve bu geçmişin bugün hangi sistem içinde özümsenip geliştirildiğine göre saptanabiliyor. Bugün Nazım'ın dizelerini en ilkel ses kalıplarıyla birleştirerek sunan bir müzik parçası kolaylıkla 'devrimci' nitelik kazanabiliyor belki, ama sözleri kaldırın, o müziğin çağdışılığı, hatta 'arabeskliği' karşısında şaşkınlığa uğrayabiliyorsunuz.

BEETHOVEN BİR DEVRİMCİYDİ

Devlet Cezaevi Komutanı Don Pizarro, hiçbir suçu olmayan Florestan'ı tutuklamış, gizlice cezaevinin en kötü hücrelerinden birine atmıştır. Florestan'ın kansı cesur, mücadeleci bir kadın olan Leonore'dir. Bu haksızlığa boyun eğmeyecek, suçsuz kocasını kurtarmak için erkek kılığında gardiyan olarak cezaevine girecek. Florestan'ın hücresinde öldürüldükten sonra kazılıverilecek bir çukura gömülmesi emrinin çıktığı gün, kocasını kurtarmayı başaracaktır. Cezaevi komutanının cezalandırılışı ile karı-kocanın sevgi dolu kucaklaşmaları, tutukluların ve halkın coşkusuyla birleşecek; haksızlığa karşı özgürlükten yana zafer sesleriyle kapanacaktır perde.

Bu sesler, operanın yaratıcısının özgürlük tutkusunun yankılarıdır aynı zamanda. 18'inci yüzyılda Sevil kentinde geçen olay, Beethoven'in tek sahne eseri olan Fidelio'ya konu olmuştur. 57 yıllık kısa yaşamına, orkestra ve oda müziği için yazılmış yüzelliye yakın yapıt sığdıran bestecinin adı, bugün insanlığın evrensel kültürünün önemli bir parçası, çağdaş müziğin yaslandığı mirasın köşetaşlarından biridir. Klasik müzikle en ilgisiz olanlarımız bile en azından bir Beethoven adını biliriz, onun dokuzuncu senfonisi hiç klasik müzik konseri dinlememiş olanlarımızın kulaklarına bile pek yabancı değildir. Peki Beethoven'ın bir devrimci olduğunu biliyor muyuz?

Fransız Devrimi yapıldığında ondokuz yaşındaydı Beethoven. "Eşitlik, özgürlük, kardeşlik" ilkelerini benimsemişti. Bunu müziğine yansıttı. Aristokrasiye, özellikle de kilisenin egemenliğine duyduğu tepki, bu çevrenin benimsediği "klasik" ve "rokoko" tarzlarından sistemli biçimde ayrılmasına neden olmuştu. Müzikte yarattığı devrim, yepyeni bir teknik ve o güne kadar ulaşılamamış bir yalınlıkta yansıttığı karmaşık müzik yapısı ile gösterdi kendini. Ama onun devrimciliği, yalnızca sanatında kullandığı biçimle sınırlı kalmadı hiçbir zaman. Dönemin ilerici sınıfı burjuvazinin hedefleri, demokrasi ve bağımsızlık, müzik yazmasının asıl nedenini, içeriğini de oluşturuyordu. 1802 yılında bestelediği üçüncü senfonisini, bu ilkeleri benimsemiş görünen Napolyon'a adamıştı. Ancak Korsikalı'nın 1804'de "imparatorluğunu" ilan edişi, onu öylesine büyük bir düşkırıklığına uğrattı ki, senfonisinin adını "Eroica" olarak değiştirdi. "Bir zamanlar 'büyük' olmuş bir alçak adama" yazdı notanın kapağına. Hem Goethe'ye olan hayranlığı, hem de bağımsızlık düşüncesine olan saygısı onu bu ünlü şairin kahramanı Egmont'un öyküsünü de müzikleştirmeye yöneltti. İspanya Kralı'na karşı bağımsızlık için ayaklanan Belçika ve Hollanda halklarının başkaldırısını yazdı Egmont Müziği adlı yapıtında. Türk Marşı olarak bilinen "Atina Harabeleri" oyun müziği ise, yüzyıllarca Osmanlı egemenliğinde kalan Yunanistan'ın bağımsızlık mücadelesini konu alır. Marş başladığında, uzaktan kılıç şakırtıları gelir yeniçerilerin. Giderek yaklaşırlar, ama aynı müzik onların uzaklaşıp gitmesine, sessizliğe gömülmelerine dek vardıracaktır işi. Gençlik yıllarında başlayan kulak rahatsızlığı, 49 yaşında tam bir sağırlık halini alan Beethoven'ın pek iyi tanıdığı bir sessizliktir bu. Ama o sessizliğin içinden geleceğe kalacak büyük müzik yapıtları çıkarmasını bilmiştir.

MÜZİĞİN İŞLEVİ VE KLASİK MÜZİK

Fransız Devrimi'nin üzerinden iki yüzyıl geçti. Burjuvazi, bugün artık devrimci değil, gerici. karşıdevrimci bir sınıfın adı. Beethoven'ın müziği de çağdaş müzik kalıplarıyla karşılaştırıldığında devrimci değil artık. Peki nedir "devrimci müzik"? Beethoven'ın müziğini anlatırken, hep konulara başvurmamızın nedeni ne? Sözden bağımsız müzik, sözlü olmayan müzik neyi anlatabilir, nereye kadar anlatabilir? İlerici mi gerici mi olduğu hangi kıstaslara göre belirlenir? Bizimki gibi, müzik geleneğinde çokseslilik olmayan bir ülkede çokseslı müzik nasıl bir konuma gelebilir? Klasik müzik, neden burjuva kültürüyle özdeşleştirilir?

Günlük yaşantımızda en dolaysız biçimde yeralan, bize her yerde, her zaman doğrudan ulaşması olanaklı tek sanat dalı, tek anlatım, dönüştürme aracı olan müziğin üstlendiği işlev, biçiminin soyutluğundan kaynaklanan bir ayrıcalık taşıyor. Doğrudan doğruya yararcı bir amaç gütmüyor belki, ama gene de gerçekliğin kavranmasında belli bir rol oynuyor. Bilimsel maddeci estetik şöyle açıklıyor bunu: "Bu bakımdan müzik, tartışma götürmez biçimde edebiyattan ayrılır, ekonomik ilişkileri ve yaşam koşullarını gösteremez o. Ama öyle de olsa, bir Fransız filozofu bakın ne diyor- Dışişleri Bakanı olsaydım, ben öyle sanıyorum ki, Mussorski'nin müziği Sen Peters-

Devrimcilik, Çokseslilik ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

burg'daki Fransız elçiliğinin göndermiş olduğu raporları anlamakta bana yardımcı oluyor. Doğrudur bu, çünkü müzik bir halkın ruhunu ve geleceklerini, belli bir toplumsal düzenin doğurduğu duyguları ve özlemleri dile getirebilir gerçekten."[1] Ancak budile getirilişin ardındaki dünya görüşü, sözler kadar açıklayıcı olmayan seslerde gizlendiğinde müziğin neye, hangi sınıfın çıkarlarına hizmet ettiği de doğrudan, nerede, nasıl yapıldığına, kime hangi yoldan ulaştırdığına bağlı oluyor. Ezginin çağdaş, evrensel müzik anlayışının neresinde olduğu da, gene yapıldığı toplumun kültürel geçmişine ve bu geçmişin bugün hangi sistem içinde özümsenip geliştirildiğine göre saptanabiliyor. Bugün Nazım'ın dizelerini en ilkel ses kalıplarıyla birleştirebilen bir müzik parçası kolaylıkla "devrimci" nitelik kazanabiliyor belki, ama sözleri kaldırın, o müziğin çağdaşlığı, hatta "arabeskliği" karşısında şaşkınlığa uğrayabiliyorsunuz. Sözün müziği belirlediği -özellikle de kulağı

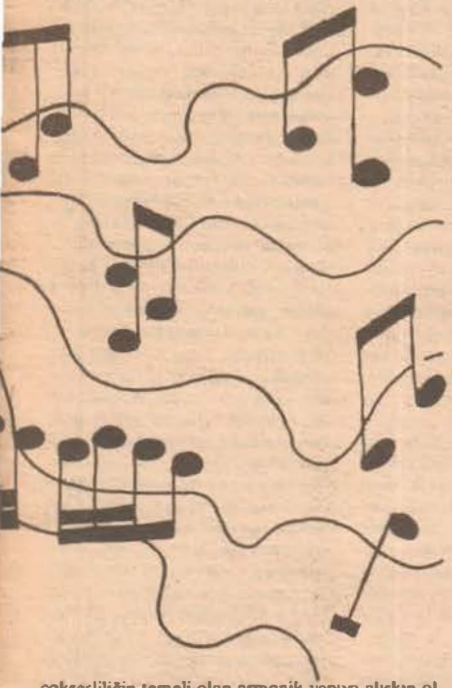

çokseslileğin temeli olan armonik yapıya alışkın olmayan, tekil melodileri izlemekle sınırlanmış bir toplumda- yadsınamaz bir gerçek. Bu sınırlılık ise hem müziğin, içki sofralarının fon müziği, kısa bir dolmuş yolculuğunun tek eğlencesi, ders çalışırken iyi bir eşlik gibi işlevlerle başlayıp bitmesi, hem de belirli koşullarda üretilip sınıfı bir çevreye sunulan çoksesli müziğin, klasik müziğin giderek burjuvazinin tekeline girmesi sürecinde iyice daralıyor. Bir yandan yaşamımızdan kovuluyor müzik, yaşamımız müziksizleştiriliyor, bir arada, hep bir ağızdan coşkuyla türkü söyleme, marş söyleme alışkanlığı iyice uzaklaşıyor bizden. Ötede, klasik müziği dinlemeyi öğrenme çabası içinde olmak bile bir garip "devrimci" mantık adına küçümseniyor. Günün birinde biri çıkıyor, "ben Nazım'ı arabesk söyleyerek halkın yaşamına soktum, dolmuşlarda çaldırdım" diyebiliyor.

Kuşkusuz, bu kargaşa içinde evrensel kalıcılıkta olan, gelecekten yana olan herşeyi yaşamın bir parçası yapmayı her alanda olduğu gibi, müzikte de öngören bir anlayış, TRT'ye, resmi müzik eğitimine ve plak-kaset piyasasının kurallarına karşın mücadelesini hep sürdürdü, sürdürüyor. Bu mücadelenin

asik Müzik

Alev Sevinç

ekimize getirdiği ilk ad Ruhi Su. "Devrim sözcüğünden, uygarlığa, özgürlüğe ve insanca bir yaşama yönelik çabaları anlıyorum. İster hazırlayıcısı, ister yansıtıcısı olsun, sanatın da hem bu çabaların içinde, hem bu çabaların bir sonucu olarak varolması gerekir." diyen Ruhi Su, klasik müzik ile devrimci müzik üzerine düşüncelerini çoksesli müzikte birleştiriyordu: "Klasik batı müziği sözünden, çoksesli müziği anlıyorum. Bugünkü çoksesli batı müziği aşağı yukarı bin yıldan beri Batı'da gelişen bilimin, sanayinin ve teknolojinin, kısacası, Batı Toplumunun ulaştığı kültür düzeyinin ürünüdür. Bu gelişme, çoksesli müziğin hem yerini, hem de ulaşılabilir olma koşullarını anlatır bize."[2] "Müzikte ileriye dönük olmanın, devrimci olmanın ölçüsü nedir? Bu ölçü her toplumun içinde bulunduğu koşullara göre değişebilir. Örneğin bir Batı toplumu için devrimci müzik 'çoksesli müziktir' diyemeyiz bugün. Çünkü müziği çoksesli olduğu halde kapitalist bir düzen içinde olan Batı toplumları var. Ama bizim toplumumuz için 'devrimci müzik çoksesli müziktir' diyebiliriz. Hele devrimin gerçekleştirmiş bir toplumun müziği mutlaka çoksesli olacaktır. Bir şeyi çağımız içinde geldiği yerden başlatmak devrimci düşünceye en uygun olanıdır. Müzikte de ölçü bu, bizim toplumumuz için."[3]

Müziği ilerici, devrimci bir anlatım aracı olarak geniş kitlelerin yaşamının parçası yapmak; halk müziğini, klasik müziği, politik şarkılardan çocuk şarkılarına marşlara uzanan bir yansıtma geleneğini tüm çeşitliliğiyle toplumsal yaşamın unsurları haline getirmek; çoksesliliği, müzikteki evrensel formların tümünü bir toplumun tüm kesimlerine benimsetmek hiç kuşkusuz, ancak müziğin üretilmesinin ve tüketilmesinin koşullarının türeden değiştiği bir sistemde, sosyalist bir ülkede mümkün. Geçtiğimiz günlerde ülkemize gelerek konserler veren Sovyet kemancı Viktor Pikayaev'in dediği gibi, "Klasik müziğin de, halkın müziğinin de, başka halkların müziğinin de, protesto şarkılarının da öyküsünü ilkokul çağındaki çocuklara anlatmakla müzik kültürünün ilkelerinin anlatabiliyor ancak". Beethoven'in yaşamını, Fidelio'nun öyküsünü öğrenmek bile müziği anlama çabasının önemli bir parçası olabiliyor. Bu çaba, hiç kuşkusuz, tek seslilik ve söze bağımlılık sınırlarını zorlamakla da, klasik müzik gibi evrensel bir anlatım biçimi in yaşantımızın dışına çıkarılmasına karşı durmakla da, türkülerimizi geriye dönük her adıma, her yozlaşmaya karşı ama gelişmeye açık her değişimin yanında yeralarak ısrarla söylemekle de bağlantılı. Her türlü tekdüzeleşmeye karşı çeşitliliği, ileriyi, evrenseli savunmak gerekiyor. 1985 yılında ülkemizde konserler veren genç Kübalı piyanist Jorge Luis Prats'ın bu çeşitliliğe ilişkin olarak ülkesinden verdiği örnekle yazımızı bitirelim:

"Devrim öncesi bir üçüncü klasik müzik dinlemesi olanaksızdı. Devrim ise altyapıyı ve bunun etkisiyle tüm üstyapısal kurumları olduğu gibi müzik yaşamını da kökünden değiştirdi. Müzik toplumsallaştı. Şimdi herkes ülkenin her yerinde istediği müziği dinliyor, yapıyor, yaratıyor. Şimdi herşey gibi klasik müzik de yaşamın gerçek üreticisi olan işçilere ulaşabiliyor. 'La Nueva Trova' (Yeni Truva)dan klasik müziğe, folk müziğinden bale müziğine tüm türleri çağdaş bir anlayışla kucaklayan bir kültür politikamız var. Tüm Kübalılar bu kültür hareketinin içindelersanki."

1. Avnee Zins, Gençliğin [illegible] Bilim ve Sanat, De Yayınevi, Mart 1984
2. Ruhi Su-Sadika Dirlik Erden, "Yöresellikten Ulusallığa-Ulusallıktan Evrenselliğe" Bilim ve Sanat Dergisi, Aralık 1983
3. Ruhi Su: "Müzik halkın özlemlerini dile getirmelidir", Yürüyüş Dergisi, Mayıs 1976.
4. Jorge Luis Prats: "Gerçekçi Müzik Dünyayı Doğru Kavrar", Bilim ve Sanat Dergisi, Aralık 1985.

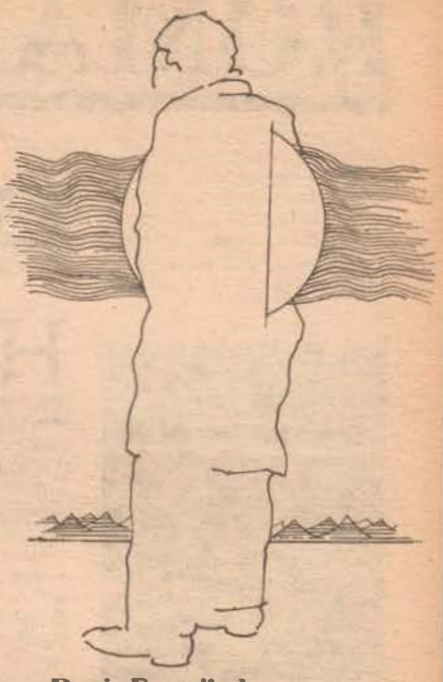

Deniz Feneri'nden

barba hristos'un anlattıkları:

ay yıkılınca üstümüze

hep yol boyunca düşündüm bunları
sadece kuşlardı aralanınca ölümün kapısı
şarkı söyleyen çıplak ve yalnız.
sesleri çarkların ve dişlilerin
seslerine benzeyen kuşlardı.
babam derdi ki,
"bütün tiranlar ölümlüdür"
"acılı günlerde daha çok konuşacaksın
ama zorda kalınca da susmasını bileceksin"

eskiden merdiven altlarına gizlenen gölgem
o saklı bulutların izlerine yapışmış
gök köpürdüğü zaman çılgın düşlere dalan

çocuktu.

gümüş kararmıyordu ıslak değildi yağmur
iğdelerin ve keçi boynuzunun üzerinde
henüz gezinmemişti kanlı ellerimiz.

ay yıkılınca
ay yıkılınca
koca bir çınar gibi üstümüze
sislerin arasında kırmızı bir ay.

kimi sözleri söylemeye sevda yetmemişti
aşkın bile umarsız halleri olurdu.
peki şimdi kim bildirecekti ateşin vaktini

bize.

Behçet Aysan

1986 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü "Deniz Feneri" adlı şiirden

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ROMAN SANATI ÜZE

Çağdaş anlatı, uzamdan ve zamandan ayrılarak düşünceyi üreten dizgede, akışın durması esasına dayanıyor. Bizim çağdaş romancılarımız, bu esasın zorluğunu sezememiş görünüyorlar. Tarihsel uzamdan ve zamandan uzaklaşarak cinsel eşyaklamalara, uydurma devrimci uyarlamalara yaslanarak roman yazdıklarını sanıyorlar.

Her insanın yaşamında, ilginç olaylar vardır. Gezdiğimiz, gördüğümüz değin değişir, çeşitlenir tanıdığımız insanlar. Avcı palavrası, hep bu gözle görmüşümdür. Kimi zaman, içki masalarında, topluluklarda, söyleşideki dostlardan birisi, "Yaz yahu, bunları!" diye atılır. O an, gerçekten, bu insanların yaşamlarını yazın tarihine armağan etmeliyim! diye geçirirm içimden. Kimileri, salt içinden geçirmekle de kalmayıp coşkuyla söz veririm orada kilere. Ama, ertesi gün, düşünürüm. 'Bu kişinin yaşamından alacağım herhangi bir kesit, insanın evrensel yolculuğuna, hangi katkıda bulunacak?' Yanıtım, bu insanın yaşamından insanın serüvenine bir katkıda bulunamayacağı biçiminde gelişir; o insanla ilgili bir anıyı, yüz kez anlatsam bile, onun yaşamının sanata dönüşemeyeceğini anlarım.

Kökeninde, yaşam öykülerinin iyi birer yazı ürünü olabileceklerini düşünsem bile, onların birer yazın ürünü olabileceklerini düşünemiyorum. Ancak, herhangi bir yaşamöyküsü, sanat ürününe tuttuğu aynasıyla bir katkıda bulunabilir ve bu katkısı derecesinde değerlendirilebilir. İlginç bir kişinin, topluma önemli yararları dokunmuş birinin, üstün yetenekleriyle insanlığa ahlaksal, duygusal, zihinsel açılardan iyi örnek olmuş kimsenin yaşamı, tek başına, ilginç bir inceleme ve araştırma konusu olabilir. Öyle ki, bir sanatçı, kendi yaşamından aldığı kesitlerle, özünün ruhsal yapısını, sanat sürecini, dizgesel biçimde inceleyebilir, ama böyle bir yaşamöyküsü, yine de roman olmaz. Belki, birçok öykünün, oyunun ya da romanın yazımlarında gereç (malzeme) olarak kullanılabilir. Yaşamöykülerinin, sanatsal üretim açısından, yalnız şiir ürününü açıkladığı savını geçerli sayabiliyorum. Coleridge, Thomas Poole'e yazdığı bir mektupta, yaşamöykülerinin çağdaş düzenin oluşmasındaki önemine değiniyor. (Letters. 1797 Şubat. C. I. s. 4). Coleridge, Biographia Literaria'da, kişinin ahlaksal, duygusal ve zihinsel gelişimini özümsemeye çalışan görüşlere yer veriyor. Salt bu açıdan bile baksak, yaşamöyküsü, herhangi bir etkin kişinin yaşadığı olayların anlatımıdır, ve bu durumuyla, yaşamöyküsünün sorunları, tarihçinin sorunlarıyla çakışır. Oysa sanatsal üretimin sorunları çok ayrıdır.

Kısaşı, herhangi bir yaşamöyküsü, bir bilime, [illegible] kazanabilecek bir alana gereç olabilir, katkıda bulunabilir, ama salt kişinin başından geçmiş yaşanmış bir olayı içeriyor ya da yansıtıyor diye, bir sanatsal ürün olan romanı oluşturamaz. Roman, bir anlatı biçimidir. Tarihte tanıdığımız anlatı biçimlerinin üzerine, ilk kez Aristo düşünmüştür. Her zaman, bilginin dizgesel olarak kavranmasından yana olan Aristo anlatı sanatını, destan, mit (efsane) ve trajedi olarak düşünüyor. Destanla miti, tarihten çok felsefeye yakın buluyor. Destan, ilkel komünal toplumların başlattıkları bir anlatı türü olarak düşünülebilir. Giderek, kişinin Tanrısallaştırıldığı aşiret toplumlarında, Tanrı'nın olağanüstü niteliklerinin devredildiği toplum önderinin, toplumun tarihiyle bütünleşen yaşamının çeşitlendirilmesi, geniş coğrafya alanlarında fiziksel olarak büyümesi, bu büyümenin sonucu, yeni yeni örgelerle (motif) zenginleşmesi, destanı, bir gerçekliğin yansıtıcısı olarak geliştirmiştir. Köleci toplumlarda, giderek 'tanrı insan' yerini yitirmeye başlamışsır. Feodal toplumlarda, yeni üretim biçiminin gereği, 'tanrı insan'ın doğuştan üstünlüğü. Tanrı'ya hizmet yoluyla 'tanrıyla bütünleşen insan'ın üstünlüğüne dönüşmüştür. 'Evliya, ermiş kişi, aziz' gibi kahramanlar, bu dönemde, anlatı saoatının kişilerini oluşturmuşlardır. Feodalitenin yıpranmaya başlaması, olayların kahramanlarını, tapınaklardan, tekkelerden kurtarıp kırsal yaşamdan seçmiştir. Çünkü, feodaliteye karşı çıkışın ilk izlerine, ezilen kitleler, kırsal kesimde rastlanmışlardır. Kimi, bir bey kızına tutulmuş bir aşıkın, kimi, bey kervanını soyup köyluye dağıtmış eşkiyanın, kimi, kaleler yıkmış bir alpın yaşamı, anlatı konusu olmuştur. Ve sonunda, burjuva toplumunda, yeni toplumun insanını anlatmak üzere romanlaşmıştır anlatı.

Romanı, bu tarihsel gelişiminden uzaklaştırarak salt eğlenmeye yönelik, vaktı geçirme ürünü olarak düşünmek, her yaşamöyküsünün bir roman olabileceğini varsaymak, romanı hafife almak anlamını taşır. Oysa, roman, çok ciddiye alınması gereken bir sanat ürünüdür. Her şeyden önce, roman kahramanı, tarihsel süreçten seçilmiştir. Oblomov'un eşsiz bir roman kişisi olarak sürekli biçimde örnek gösterilmesi, feodaliteden burjuvaziye geçerken uyum sağlayamayan bir soylunun yaşamını yansıtmasıdır. Hüseyin Rahmi'nin Utanmaz Adam'[illegible] biçimi de böyledir. Halit Ziya'nın bütün kahramanları, hatta yardımcı kişileri bile, tarihsel sürecin ürünüdürler. Toplumsal bir dönüşümü yansıtırlar tümü de. Reşat Nuri'nin her kahramanı, böyle bir niteliği yansıtır. Feride, feodal düzenin inancına, kültürüne, toplumsal yapısına ters düşen bir kadındır. Osmanlı toplumunda, iş yaşamına giren bir kadının karşılaştığı yaşam zorluklarının ötesinde, Osmanlı toplum yapısının kadına verdiği yeri, abartısız biçimde anlatmakındır. Kemal Tahir'in 'Türk insanını arama'sı, bir romancının sanatsal davranışının ne olması gerektiğini çok yalın olarak ortaya koyar.

'Ben olay anlatıyorum!' diyerek roman yazılmaz. Roman, her şeyden önce, bir yapı sorunudur. Salt, tarihsel süreçten bir insanı alarak da roman yazılamaz. Halide Edip, en güzel tanıttır. Romanın bir estetik amacı vardır. Anlatılan konunun tam bir tutarlılığı olmalıdır. Ve en sonunda, amacına yakışır bir etkiyi hesaplamalıdır. Demem o ki, roman, yaşamdan özgün olarak yapılmış bir seçimi ifade eder. Yoksa, birtakım duyguları, istemleri etkileyecek, onları yanıtlayacak ve doyumsatacak olaylar, roman olamaz. Bir romanın yaşamla bağıntısının nasıl kurulduğunu anlayabilmemiz için, yazından bağımsız birtakım bilgilere sahip olmamız gerekiyor. Genellikle, iki türlü doğrudan söz edilir: Tarihsel doğru ve düşünsel doğru. Düşünsel doğrular, kavramlardan, önermelerden ve genelgeçerlilikten oluşmuş görünüyor, daha doğrusu, bunlarla anlatılabiliyor. Oysa, sanatsal ürünler, bunlardan çok az yararlanıyor ya da hiç yararlanamıyor. Sidney, "Şair, hiçbir şeyi olumlamaz, bundan dolayı da, hiçbir zaman yalan söylemez" diyor. Olumlama yapılmadan söylenen her söz, anlatılan her olay, yansıtılan her durum, bir tarihsel tanıklık ifade etmediği gibi', ille de olmuş bir olayın günlüğü değildir. Dünyanın ve toplumun imgesel yolla değiştirilmesini amaçlayan bir yaratıdır roman. Bu açıdan bakıldığında, romanın bir kurmaca olduğu, gerçekliğin kabaca bir yansıması olmadığı, bütün bunlardan daha ciddi bir yaratım ve yansıtıcı görevi yaptığı anlaşılır.

İşte bu noktada, romanda gerçeklik sorunu ortaya çıkıyor. Kaynağında, sanatta gerçeklik sorunu, yüzyıllardan buyana tartışılan bir konudur. Ne ki, gerçekliğin yansıtılma yöntemi üzerinde çok durulmuyor. Sanatta gerçeklik tartışılırken, bana göre, gerçekliğin kendisi değil de, yansıtılma

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

RİNE

Vecihi Timuroğlu

yöntemi tartışılmalıdır. Çünkü, gerçek'in ve gerçeklik'in ne olduğu, felsefenin tartışabileceği sorunlardandır. Çoğunca, sanatsal gerçeklik'in sıradan gerçeklik olmadığı gibi bir kanı vardır okurlarda. Bu kanı bile, romanın kurmaca olduğunu göstermeye yetter. Kurmaca olduğuna göre, yaratanın üst düzeyde olması, en azından, günlük olandan ve güncelden soyutlanmış bir olgular dizgesini yansıtması beklenmiyor. Oysa, kurmacanın gerçekliği, inandırıcı bir yaşam yorumu etkisi bırakmasıyla, her durumun, her ayrıntının, her örgenin sıradan yaşamdan seçilmesiyle sarsılmaz. Gerçeklik, doğalcılık, gerçeküstücülük ya da bunlar gibi birçok yazınsal ve düşünsel kuramlar, birer estetik kavrama, imgeleme sorunu olup 'gerçek'in değişik yansıtılması, aygılanması ve yanılsaması biçemleridir. Tartışılması gereken, sanatın işlevidir. İşlevini yerine getiren sanatsal ürün, kendi tarihinde yerini alır.

Sanat, yaşamı yüceltir, soylulaştırır, giderek ülküleştirir (idealize eder). Bu da bir savdır, bir işlevdir. Bu işlevi yerine getirmeye çalışan kuramlar, yönelişler, öğretiler vardır. Ama düşünmeliyiz ki, salt birer kuramdırlar, yöneliştirler, öğretidirler, sanatın özü değildirler. Bir romancı, bir olay, bir durum anlatmaktan çok, bir dünya sunar okura. Yani yüzeysel dünyadan farklı 'anlatılan bir dünya' kurar. Ama, bu 'anlatılan dünya', deneysel dünyayla örtüşen yanlar taşır. Bir bakıma, romancı, deneysel dünyayla örtüşebilen bir dünya anlattığı ölçüde büyür. Yaşama benzerlik ya da uygunluk, herhangi bir ayrıntının gerçek olaylara tıpatıpına uymasıyla ya da 12 Eylül'ünü muzır kurulların değerlendirme yöntemleriyle araştırılabilir. Ne ki, bu tür değerlendirmeler ve araştırmalar, yaşam deneyimizin tam orta yerinde kalırlar. Romanı değerlendirmek, kurmacayı bulmak, ona bakmak demektir. Romancının dünyası, evrensel boyutları kavrayacak gerekli öğeleri kapsıyorsa, anlattığı durumun ya da olayların boyutları sınırlı kaldığı zaman bile, derinlik ve önemlilik taşıyorsa, estetik yansımaların sıra düzeninde göre özenle kurulmuşsa, romancı büyüktür. Plastik sanatlar, genellikle, uzama bağlı sanatlar olarak bilinirler. Bunun karşıtı, yazınsal sanatlar, 'zamana bağlı' yaratılar olarak düşünülür. Anlatı'nın tarihle bağıntısı, buradan çıkmıştır. Öykü (kurmaca), history sözcüğünden geliyor zaten. Oremem o ki, öykü, tarih yazımından kaynaklanıyor. Destanlar, efsaneler, halk hikâyeler, bilimsel tarihin gelişmediği dönemlerdeki toplumsal değişmeleri yansıtan anlatılardır.

Öyküleme (kurmaca), toplumsal gelişmenin ve değişmenin öylesine tarihidir ki, tarih olmamasına karşın, toplumbilimsel çözümlemelerde yararlanılan en önemli kaynakça olmuştur. Roman için hiç kimse, 'roman olan budur', diye bir kural koyamaz. Hatta, bugüne değin, 'bu romandır, bu roman değildir' diye kesin bir yargıya varılamamıştır. Ancak, destanlardan başlayarak bir gözlemlemeye girişirsek, evrensel anlatı biçeminin büyük tarihsel sonuçları içeren kara ve deniz yolculuklarını konu aldığını görürüz. Oğuz Destanı, Şehname, Kalavala, Odise'si, Mobr Dick, Don Quixote, Gazap Üzümleri (ülke içinde de olsa), Arala ve René ve hepimizin çocuklara salık verdiğimiz Robinson Cruseu, böyle yolculukların öyküleridir. Savaş ve Barış ile Kara ile Kırmızı'nın öykülenmesinde de, aynı yöntemlerden yararlanıldığını görüyoruz. Bu romanlardaki kahramanlar da, geniş bir coğrafya alanında, türlü yaşam biçimlerini hırpalıyorlar. Büyük savaşlar, tarihsel değişimleri gerektirdiğinden, o savaşların anlatımı da kurmacanın (öykülemenin) gereçleri oluyorlar. İlyada, Yaban, Yorgun Savaşçı, Spartaküs, Kaput bunlardandır. Büyük ailelerin oluşumları, yükselişleri ve dağılışları, romanın seçtiği konulardandır. Buddenbrooks Ailesi, Cevdet Bey ve Oğulları, bu türün örneklerinden sayılabilir. Kısası, tarihsel ve toplumsal çatışmalardır kurmacanın gereçleri. Konular, her zaman bir çatışmayı içerir: Doğa-insan, birey-toplum, birey-birey, birey-kendisi vb. Çatışma dramı doğurur. Çatışmayı yakalamayan anlatılar, dramı yakalayamazlar. İçedönük bir çatışma bile, bir arayışa yolaçabiliyor. Kafka'nın Trial'u, bunun en güzel örneklerindendir.

Çağdaş anlatı, uzamdan ve zamandan ayrılarak düşünceyi üreten dizgede, akışın durması esasına dayanıyor. Bizim çağdaş romancılarımız, bu esasın zorluğunu sezememiş görünüyorlar. Tarihsel uzamdan ve zamandan uzaklaşarak cinsel sayıklamalara, uydurma devrimci uyarlamalara yaslanarak roman yazdıklarını sanıyorlar. Dikkat edilirse, romancının dünyasının deneysel dünyayla örtüşmesinden söz ediyoruz. Bu, romancının büyük değişimleri algılaması ve algılatması anlamını taşımaktadır. Zaman, yaşamın ciddiye alınmasının ölçütüdür. Son yıllarda, en çok satan kitap listelerinden adları düşmeyen romanları okumak, cidden eziyet oluyor insana. Latife Tekin'in Berci Kristin Çöp Masalları'nda, sözümona toplumumuzun en büyük sorunlarından birisi olan gecekondu yaşamından kesitler veriliyor. Bir kurmacadan çok bir yığma var bu romanda. Grev, cinsellik, ezinayet, devlet seemekçi sınıfların çatışması, kadın sorunu, kumar ve içki, kısası her türlü çatışma. Ancak, romanın vazgeçilmez ve yadsınamaz özelliği olankapsayıcılıkniteliği yok. Basit görünülerden roman çıkarılmaya çalışılıyor. İpuçlarını, bu yapımdaki Tirindaz Fidan'ın kondu kadınlarına verdiği yarıp kalkma derslerinden çıkardığımız Gece Dersleri'yse, özümsenememiş içkonuşmalarla, canlandırılamamış eylemsel konuşmalarla, betimlemelerle, betimlemelerin aralarına katılmış özetlemelerle, yorumlarla, geriyedönüşlerleörülmüş bir sayıklamadan başka bir şey değil. Bir devrimcinin yaşamında her şey eksiksiz ve doğru değildir elbette, ama toplumcu gerçekçi romanımız diye bir şey de vardır.

Mehmet Eroğlu da, Geç Kalmış Ölü'de, kod adlarıyla yansıtmaya çalıştığı kahramanlarını, devrimci gençlerden seçmiş. Bir uzağa düşmüş Eroğlu, Kaynağında, Hasan Bey'in, Kör Abdü'nün, N. Fuat'ın (Fuad'ın değil), Beatric'in geçmişlerinden biraz biraz söz ederek romana yaklaşıyor. Ne ki, asıl kahramanların yaşamları, romana girdikleri yerde kalıyor. Roman kişileri, yaratılmış dünyanın kişileri olduklarından, tüm yaşamlarıyla bilinmelidir. Klasik romandaki kahramanların doğumlarından ölümlerine değin işlenmeleri, böyle bir zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Elbette ki, çağdaş roman, klasik romanın estetlerini kullanmayacaktır. Ama, Vedat Türkali'nin Mavi Karanlık'ındaki Korhan gibi, Nergis gibi, Özgür gibi, alkol ve şehvet bunalımları arasındaki karton kişiler deolmayacaktır. Şaşıyorum doğrusu, devrimcilerin cinsellikten ve alkolden başka dertleri yok mu? Hele, nedir Pınar Kür'ün o çok satan Astılacak Kadın'ındaki kurmaca? Pınar Kür, romanın, insanın zaman içindeki görünümü olduğunu bilmiyor. Melek'in bacaklarının arasına dalmış, Yalçın'ın tutkusal davranışlarını gölgelemiş, olmuş bir roman. O olaydan roman olmaz. Kırmızı Pazartesi'nden roman çıkmış ama, Marquez, orada tarihsel süreçteki insanı yakalamış. Sözünü ettiğim romancılarımız, yaratılmış dünyanın deneysel dünyayla örtüşmesine gerek görmedikleri şiirsel bir çevreyi algılayarak roman yazdıklarını sanıyorlar.

Kısası, her yaşam, roman olmaz. Her zaman, herkesin bir aşkı vardır. Ama, romanda yansıtılacak aşk, Aşkmaya'nın aşkı olmalıdır. Tarihsel süreçte yakalanmış türdeşsel bir aşktır o. Romanda, zamanın önemine değiniyorum durmadan. Çünkü, yer, simgeleşmeye çok uygun olduğundan, özellikle kimi çağdaş akımlarda, 'atmosfer'e ya da 'ton'a dönüşür. Ortaçağın karanlıklarında yazılan anlatılarda, hep böyle ton'lar yer almıştır. Henry James, Kurmaca Sanatı'nda, "Kişi, olayın belirlemesi, olayda kişinin canlandırılması değil de nedir?" diye soruyor. Ruslar, buyüzden, anlatının kuruluşuna "örgeleme" diyorlar. Yani, roman, küçük küçük örgelerin, ayrıntıların üst üste konulmasından oluşan bir yapıdır. Örgeleme, sıralamayı, hızı ve araçları kapsar. Her akımın örgeleme yöntemi farklıdır, ama değişmeyen bir şey vardır: Bir şeyin öyleymiş gibi görünmesi, öyle olmasından önemlidir. Tarihsel süreçte yakalanmayan kişi, bu yüzden, roman kişisi olamıyor.

Lirik

Aklıma bahar düşmeden
ak düşen saçlarıma
gönlünü takıvermen gülüm
sana çok değil,
herşey
bana çok görüldü.
Bir kapı önünde
yüzüme değiyor oysa
soluğunun kumruları.
Her şeye rağmen insanın
geç kaldığını anlaması
ne kadar acı!..

Hüseyin Atabaş

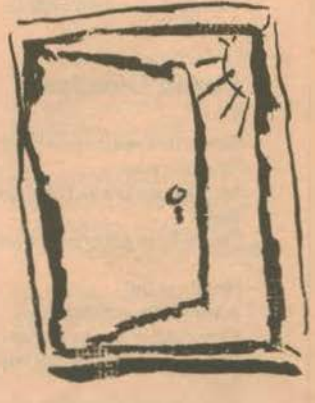

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YENİ ŞİİRLERİYLE

Özcan yalım

Nuri İyem'in Kadınları

Bastırmış gözlerinin gizemli karanlığı
Kaşları mavzerler gibi çatılmış
Yüzyılların acısıyla bilenmiş dudakları

Susuz kıraçlardan bakıyorlar
Kerpiç damlardan
Tarlalardan

Bir ortaçağ yangını bakışları
Elleri buğday kokuyor
Toprağa kök salmış ayakları

Doğalı Güzelleme

Gözlerinin yangın gecesinde
Yüreğim çıra
Sen ilkyazın keklik çağıltısı-canım!
Ben
Güz yeliyim göveren ormanına

Ne albeni bu
Altın tarlası güzelliğinin
Ekin dalgası saman tozgunu -canım!
Ben başak yorgunuyum buğday sürgünü
Sen
Dövenimsin dirgenim harmanımı kaldırmaya

Ayçiçeği

Ayçiçeği güne bakıyor
Çin'e çekili gözleri
Sesine arılar konup kalkıyor
Sapsarı akıyor sözleri

İlkyaz sürer sanıyor ağaçta çimde
Bilmiyor içlenmeye eğildiğini
Yıllardır salkımsöğütleri'n içimde
Hele bülbül dökümüne doğru - güzleri

Dere

Çakıllarda sıçrayan
Güç taşıyan çam iğneciklerini

Ama akıyor

Yalnızlar 3
Delilerevinde

Öyle yalnızdı ki adam
Kendisi bile yoktu yanında

Onlar

Suyun yandığını gördüler
Doğru bir sevdayı yaşadılar
Yanlış bir sevgiliyle

Çöl değildiler
Çöle sürülen güldüler
Kurudular
Küstüler
Ama
Gül koktu çöl

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İki kanallı televizyonumuz toplumu tutsak almış. Biri başlarken diğeri bitten aşk, macera, cinayet, ihtiras, soygun ve ameliyat filmleri birbiri ardına ekrandan akıp gidiyor. Tutsak kendisine verilenle yaşamak zorunda. Televizyon gibi çok güçlü bir iletişim kanalını istendik bilgilerle doldurmak, tutsakta istendik davranışları yaratmak için. Gözleri görsele alıştığı için gittikçe büyüyen, düşünce süzgeçleri daralttıkça, beyni küçültülen insanlar bu süreç içinde yaratılıyor. Günlük konuşmaların yerini, zeka pırıltıları ölmüş, boyun eğmiş tonda, alışılmış film diyalogları alıyor. Sorunların yanıtları da artık filmlerdeki gibi oluyor.

Geçenlerde ünlü uzman politikacı Baki Tuğ, "Polisimiz yakalanan eşkıyayı, soyguncuyu, devlet yıkıcıyı nasıl konuşturacak?" diye sorunca belleğimizi zorlamadan "Mike Hammer gibi" yanıtını verdik.

Mavi mustangı, 45'lik silahı betsy', "henüz fiziki ve ruhsal gelişmelerini tamamlamamış olan küçüklerin maneviyatı üzerinde muzur tesir yapacak" dekolteyle sekreter Velda'sı, süt tanrıçaları gibi birbirlerini kovalayan, muzır espirili esmer, sarışın bombalarıyla Hammer arka sokakların tozunu atıyordu. McCarthy döneminin kalıntısı Hammer, günümüz koşullarına uyum sağlayarak Amerikan sağının gözdesi oluyordu. Oysa Hammer'in karanlıklarda kovaladığı uyuşturucu satıcıları, kaçakçılar, keşler, tezgahlarında cinayet dokuyan görünmez işadamları, kadın satıcıları, kiralık katiller ister istemez sağda yer alan unsurların uzantıları değiller midir? Amerikan sağı Hammer'de kendi işini yapan, girişimci, başının çaresine bakan adamı görmektedir. Arka sokaklarda yaşananlar da toplumun pisliklerdir. Peki bu denli karanlık ilişkilerin, fırıldakların çevrildiği bir ülkede polis yok mudur? Vardır ama polisin eli kolu yasalarca bağlanmıştır. yasalar sanki suç işlenmiş, suçlu korunsun mantığına göre hazırlanmıştır. Öyle anlar yaşanmaktadır ki, polis çaresizdir. Suçlu, kum saatinden akan kum gibi yasa korunmasında kanıt yetersizliğinden kurtulivermektedir. İlkin, "avukatımız gelene dek konuşmayabilirsiniz.." diye başlayan o berbat ritüeller vardır. Ardından yargıntı kanıt yetersizliği nedeni ile birçok katili, madrabazı salıverme gerekliği vardır. İşte bunlar polisin çaresizliğinin aşamalarıdır.

Hammer için arka sokakların batağında yasaların önemi yoktur. Çünkü toplumun pisliğinin gizlendiği bu sokakların acımasız dili bambaşkadır. Sıcak yataklarında yatanlar, kan, kurşun, ceset görmeyenler bu dili anlayamazlar. Hammer yasaların egemenliği için gerekirse yasaların çiğnenebileceğini kanıtladığı için de polis dosyalarınca hoşgörülür. Polisin çaresizlik nedeni ile çözemediği düğümler, Hammer'in 45'liği karşısında parampuçla olurlar. Bir bakıma polis, yarı resmi bir kurum olan Hammer, avukatı gelene dek bir kişiyi konuşturabilir ya da bilgi toplarken münferit bir olaya kurban edebilir.

Koray Biçer

Gözler Büyürken Beyinler Küçültülüyor

Hammer tarzı bağımsız çalışmanın engeli yoktur. Arka sokaklar oldukça, potansiyel suçlular olacaktır, potansiyel suçlulardan bilgi toplamanın da yasalarca engeli ortadadır. Bizim de hak vereceğimiz bir ortamda Hammer'e iş düşmektedir. Arka sokak sakinlerinin yüzüne bakıldığında tümünün yedi göbek öncesi ve sonrasının katliamlar ve soygunlar yapmış oldukları açık değil midir? Doğmamış oğlunu don biçen kafa sorunları Hammer'e çözdürülecektir. Hammer olmazsa Taggart'a, o olmazsa başka bir çıkacaktır ortaya. Baki Tuğ da rahat bir soluk alacaktır.

Hammer sorunlarımızı kanallardan birinde çözerken "öbür kanalda acaba ne var?" telaşına düşenler. "Ronald Ray Houston' da" isimli doğaçlama diziyi atladılar. Ronald Ray isimli biraz kilolu bir kişi Houston'daki bir sağlık ticarethanesine gelerek sağlık kontrolunu yapıracaktı. Ronaldı kontrol eden doktorlar cerrahi bir girişimin gerekliğini söylemişlerdi. Ronald Ray bir başbakandı. Yayılan haberle Tahtakale yerinden oynadı bir anda. Ray dünya gözüyle vatandaşlarıyla vedalaştı, onlardan hayır dualarını isteyen bir televizyon konuşması yaptı. Ucuz işgücü yaratmada usta olan Ray için dualar üzerlerine düşenleri yapılar. Başkanı bulunduğu parti meclisine, büyük Amerikan şirketlerinin seçkileri gibi bir ses bandı gönderdi. Meclis gruhu üerin bir üzüntüye gurk oldu. Tedirgin bir bekleyiş başlanıştı artık. Köprü sallıkları, baraj alışverişleri, öte dün yarın bu dünyadakı egemenliğine ilişkin gelişmeler, gelin-kaynana fikir savaşı, enflasyon, radyasyon, adamcağız yürüyüşi dayanamamıştı. Dayanamazdı da. Memleketin sorunları yetmezmiş gibi gittiği ülkelerin ekonomik sorunlarına da çözümler arıyordu. "Serbest piyasaya geçin, devleti illegale indirin" öğüdü ile tarihe geçiyordu. Ray'in büyük sırrı artık komuyuna mâlolmuştu. Kimileri ikinci bir adam arayışına girmişlerdi bile. Ameliyat günü geldi çattı, ray bir gelin gibi süslendi, eteklerine kur'an-ı kerim, nazar boncukları iğnelendi, tekbir nidaları ile ameliyata alındı. İçerdeki odadan ses gelmiyordu. Ameliyatın riski yüzde üçtü ama Ray bir başbakandı, yeri doldurulabilirdi. Ameliyathane kapısı açıldı, doktor ışıltılı gözlerle bekleyenlere baktı, yaşayacak dedi. Doktor Aslan her gün Ray'in sağlık durumundaki gelişmeleri TV ekranından aktarıyordu. İnsanların bu önemli olayı anlamadıkları gibi bir vargıya ulaşan TV yöneticileri aynı gelişmeleri bir dakika sonra Houston'a özel gönderilen spikere aynı sonuçları anlatıyorlardı. Anlayışı kıt bir toplumda karşı karşıya olmanın bilincinde iki saniye sonra Ray'in partisinin sözcüsü "haklarım anladınız mı" anlayışı ile aynı gelişmeleri bir de vatan toprağından dinletmek nasıl olur diye bir deneme yapıyordu. Dinliyorduk. Telgraflar telefonlar, mektuplar yağıyordu sağlık ticarethanesine. Derken yeşil gözlü hemşire Mary'nin açıklaması teleks görevlilerinin içini gıcıklıyordu. Ray'e özel ilgi gösteren mary, onun çok seksi bir erkek olduğunu ilan ediyordu. Ray'deki olağanüstü irade ve yaşama direnci çekmişti. sağlık haberleri hem bir gizem içinden süzülerek veriliyordu. ray'in ekran başına çıkmasını arzulu orduk ki, eşi koluna girerek ropdöşambırı içinde karşımıza getirdi onu. O hırıltıdiye radyasyonlu çayı içen adam gitmiş, sinir küpü bırakılım gelmişti. Telefon, telgraf, uydu iracığı ile gelen tüm şifa dileklerini bir kitapta toplayıp entellektüel bir faaliyet yapacağım açıklıyarak konuşmasını sürdürdü. Duacılar dualarını için teşekkürlerini iletti. Arada bir bacak dekoltesini örtmeye çalışarak anlatıyordu. Elinde yazılı metin ve kalem olmadığı için sık sık yinelemelerde bulunuyordu. Duacılara tekrar tekrar teşekkürü borç biliyordu.

Doktorları Ray için bir yasaklar dizisi hazırlamışlardı. Ray artık rüzgara karşı yürüyemiyecekti. Karısı yanında sigara içemiyecekti. Alanlarda konuşantayacaktı. Ama Ray iyileşir iyileşmez daha güçlü olaruk dönceğini, bitirmesi gereken işler olduğunu söylüyordu. Filmin etkisi giderek yerini ekran işkencesine bırakıtığında, basında sağlık ticarethanesinin Ray'a ayrılan bölümündeki dedikodulara kaydı ilgi. Ray'a ayrılan katta bir anda yangın alarmları acı acı çalmaya başlanışlardı. Houston'a pikniğe giden ekabirler içtikleri sigaradan dumana duyarlı alarmlerin çalışmasına neden olmuşlardı. Bir hengame, bir gürültüdür gidiyordu. Ray 'boğa gibiyim, beni artık salın' diyordu!

Film sürüp gitmektedir. Bu doğuçlama filmin, duygu sömürüsü tenteline yükselmesinden öte kitlesel sonuçlar doğuracak AIDS, radyasyon, deterjan, uyuz, tifo, verem, trafik anarşisi gibi çeşitlemeler olan bir ülkede çekilmesi ilginçtir. ●

Mektup

Güzel dostum buralardan gideli
Bahar bitti yaz geldi
Bir şahin uçurduk yüce dağlardan
Kara haber tez geldi

Mapus bitti zindan bitti
Duruşmalar telörgüler görüşler
Volta, tesbih, tektip, tecrit
Anacığın son görüşten köz geldi

Kör bir elde yılan urgan
Yakılası darağacı
Yarım kalmış bir cigara
Cezaevi avlusuna güz geldi

Lütfiye Aydın

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

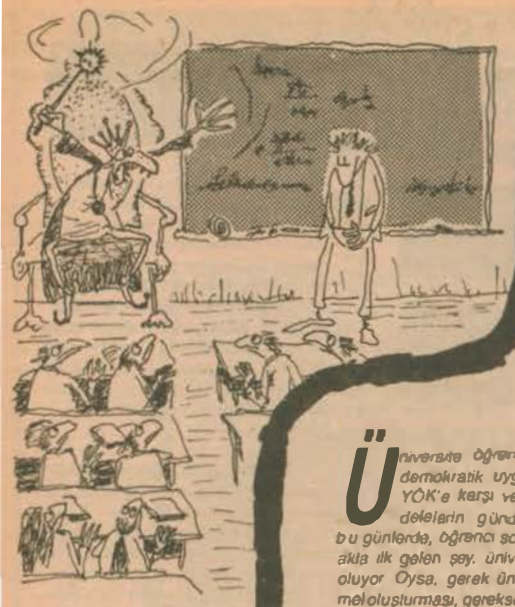

NURHAN SERİN

liseliden mektup

"tek çıkar yol, bir iş bulup çalışmak..."

Üniversite öğrencilerinin, anti-demokratik uygulamalara ve YÖK'e karşı verdikleri mücadelelerin gündemde olduğu bu günlerde, öğrenci sorunu denince, akla ilk gelen şey, üniversite gençliği oluyor. Oysa, gerek üniversitelere temel oluşturması, gerekse, üniversitelere oranla, çok daha geniş bir öğrenci kitlesini kapsaması bakımından ortaöğretim, toplumsal açıdan, yükseköğretimden daha fazla önem taşır. Bir lise öğrencisi olarak, yaşadığımız olaylardan bazı kesitler sunup, liseli gençliğin, en az üniversite gençliğinin sorunları kadar önemli olan sorunlarından, birkaçına değinmek istiyorum.

Şimdi sizlere Ankara'nın gecekondu semtlerinden birindeki lisede, sonsınıf öğrencisi olan bir arkadaşımızın, kitap konusunda, başından geçenleri anlatacağım.

Okullar açılalı iki hafta oluyordu ve arkadaşımız, henüz kitap alamamıştı. Öğretmen, neden hâlâ kitap alamadığını sorar. O da, maddi imkânları yetersiz olduğundan, henüz hiçbir kitabını alamadığını söyler. Öğretmen ise, bir öğrenci olarak, ders araç ve gereçlerinin tam olarak okula gelmek zorunda olduğunu, bunun bir mazeret olamayacağını, üstelik kitabın pahalı olmadığını, isterse kendisinin bu parayı vereceğini söyler. Arkadaşımız, bunun bir çözüm olmadığını, kendisinin de bunu kabul edemeyeceğini belirtince, sert bir tepkiyle karşılaşır. Öğretmen, bunun yönetmeliklere aykırı olduğunu, kitap getirmezse dersе almayacağını, gerekirse disipline vereceğini söyler. Arkadaşımız, yine bu nedenle, başka bir öğretmen tarafından sorumsuzlukla suçlanırken, müdür tarafından, birkaç arkadaşıyla birlikte, dersten atılır. Son çare olarak, arkadaşlarından para bulup, birkaç kitap alır. Diğer derslere ise, arkadaşının kitabıyla girmek zorunda kalır.

Buna benzer bir olay da, Ankara'nın önde gelen liselerinden birinde gerçekleşiyordu. Kitap getirmeyen öğrenciler, tahtaya dizilerek, dayak atılıyor, buna karşı çıkan bir öğrenci ise, disipline veriliyordu.

Kimse, ders araç ve gereçlerinin eksiksiz olmasının, çağdaş bir eğitim için gerekli olduğunu inkâr edemez. Ama burada, üzerinde durulması gereken asıl sorun, öğrencilerin okula kitapsız gelmelerinin mi, yoksa bunu doğuran nedenler mi? Meseleyi, okula kitap getirmemek suçuna indirgeyip, öğrencilerin sorumsuzlukla suçlamak, bunun nedenleri üzerinde durmamak, biçimsel bir anlayış tarzıdır ve çağdaş bir eğitim sisteminin ürünü olamaz. Ayrıca öğrencilere yöneltilen suçlamalar ve verilen cezalar, mantıklı bir açıklaması olmayan, çağdışı bir uygulamadır.

Bekleme ve bütünleme sınavlarında kaşılaştığımız önemli bir sorun var. Bu, hakettiğimiz notlar verilmeyerek, kasıtlı olarak sınıfta bırakılmamızdır. Basında, mahkemeye başvurarak, kağıtlarının incelenmesini isteyen öğrencilerin inceleme sonucu, geçer not alarak sınıfı geçtiklerini okumuştuk. Tabi bunlar, sadece hakkını arayabilen birkaç öğrenci. Peki ya hakkını arayamayanlara ne oldu derseniz?

Kimi, sınavları kazandığı halde, üniversiteye gidemedi. Kimisi sınıf tekrarı yapmaya veya bir yıl beklemeye başladı. Kimisi de, okulu bırakmak zorunda kaldı. Yıllarca verilen emekler, büyük umutlar uçup gitti.

Bunun sorumluları ise, bunların bir istisna olduğunu söyleyip, küçük birer hata olarak değerlendiriyorlar. Bunların bir hata olduğunu kabul etsek bile, küçük diye nitelendirilen bu hatalar, özellikle bizim gibi, ağır ekonomik koşullar altında okuyan insanlar için, hayati bir önem taşımaktadır. Bu, hem bizim hem de toplumun kaderiyle oynamak demektir. Çocuklarına ve gençlerine, yeterli eğitimi sağlamayan bir toplumun geleceğini nasıl ümitle bekleyebilir?

Geçtiğimiz günlerde, okullarda konu şulan konulardan biri de, getirilmek istenen yeni sınav sistemiydi. Bu sisteme göre, Türkiye'nin her tarafındaki ortaöğretim öğrencileri, yıl içindeki sınavlarda bilgisayarlarla hazırlanan ortak sorulara tabi tutulacak, sonuçları yine bilgisayarlar tesbit edecek. İlk bakışta, çağdaş gibi görünen bu sistem aslında oldukça adaletsizdir. Bu, modern araçlarla, çağdaş bireyler yetiştiren fen liselerindeki öğrencilerle, Anadolu'nun bir köşesinde hiçbir araç-gereç ve öğretmenden yoksun, eksik bir eğitim gören öğrencileri aynı kefeye koymak demektir. Böyle bir şey değil uygulamak, düşünmek bile adaletsizliğin belirtisidir.

Ülkemizin, tamamen ilkel bir devlet olduğunu söyleyenler, ırkçılık, biçimselliği ön plana çıkararak, türban meselesine indirgeyenler, din derslerinin zorunlu kılınmasını, öğretmenlerin rahatça mezhep ayrımı yapabilmesini, sure ezberletmeyi, namaz kılmayı, bilmeyi zorunlu tutabilmesini, istediklerini yapmayanlara karşı tavır takınıp, cezalandırabilmelerini nasıl açıklayabilirler acaba? Hangi kanun, öğretmenlere bunu yapma hakkını tanıyor? Ya kanunlarda bizim bilmediğimiz bazı maddeler var, ya da bunların keyfi davranışlarına göz yumuluyor. Lâik bir ülkede, hiç kimse bir başkasının din ve vicdan özgürlüğüne karışamaz, baskı yapamaz.

Okullarımızdaki eğitim sistemi, bizlere gerek üniversiteye, gerekse okul sonrası yaşama hazırlanmaktan oldukça uzak. Üniversite hazırlıkları ve okuldaki yoğun dersler altında, ezilmiş durumdayız. Bir yandan okumaya çalışırken, diğer yandan, ekonomik güçlüklere göğüs geriyoruz. Ne kendimize zaman ayırabiliyoruz, ne de, toplumsal yaşamda üzerimize düşen görevleri yerine getirebiliyoruz. Okuldaki eğitim yetersiz olunca, maddi imkânları elverişli olanlar dershanelere gidiyor. Geride kalan çoğunluk ise, bireysel çalışmalarla üniversiteye hazırlanmak zorunda kalıyor.

Statümüz gereği bizlerin, okumaktan başka hiçbir sorunu ve görevi olmayan birinci sınıf olarak görüyorlar. Oysa bizler herşeyden önce insanız, toplumun birer ferdiyiz. Üstelik, genç kuşak olarak, toplumumuzun, sosyo-ekonomik yapısındaki tüm bozuklukların yükünü, sırtımızda taşıyoruz. Öğrenciyi toplumsal yaşamdan soyutlayıp, robotlaştırmaya çalışmak, çok mantıksız bir düşünce sistemidir. Öğrencinin başarı durumunu, ders çalışma sistemine göre değil, toplumsal işlevine göre değerlendirmek gerekir. Okul ile okul dışındaki yaşam, bir bütünlük içinde yürür ve biri, diğerini direkt olarak etkiler. İkisini birbirinden ayrı tutmak olanaksızdır. Sözde bu amaçla okullarda faaliyet gösteren rehberlik servisleri, göstermelik olmaktan öteye gitmiyor.

Ama bu arada, hiç aksamadan, tıkır tıkır işleyen tek şey var, o da disiplin kurullarının çalışmaları. Derste not tutmadığımızda, okula kitap getirmediğimizde veya bize yapılan haksızlıklara karşı çıktığımızda, rahatça disipline gidebiliyoruz. Tabi bu örnekleri oldukça çoğaltabiliriz. Sağduyum, disiplin kurulları üzerine düşen görevi, "fazlasıyla" yerine getiriyorlar.

Şu anda istediğimiz, okulu, başarıyla bitirmek değil, sene kaybetmeden veya disipline gidip atılmadan bitirebilmek. Doğrusu bu koşullarda, okulu bitirebilmek, her yiğidin kârı değil. Zaten birçok arkadaşımız, okulu bırakıp, çalışmak zorunda kalıyor. Ağır ekonomik şartlara, bir de okuldaki sorunlar eklenince, tek çıkar yol, bir iş bulup çalışmak oluyor.

...kitap getirmeyen öğrenciler, tahtaya dizilerek dayak atılıyor, buna karşı çıkan bir öğrenci ise disipline veriliyordu... şu anda istediğimiz okulu başarıyla bitirebilmek değil, sene kaybetmeden veya disipline gidip atılmadan bitirebilmek.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YURTDIŞINDA GEÇTİĞİMİZ AY...

Gürhan Uçkan

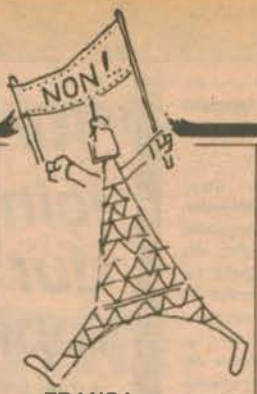

Düzenli olarak sürdürmeyi umduğumuz bu köşede, son bir ay içinde yurtdışında yaşanan bazıları genel olarak önemli, bazılarının da önemi, büyük iletişim kuyrukluyla okura ulaştırılmayan olaylara değineceğiz. Konularımız, hemen herkesin tartıştığı konular yanında, gözden kaçan şeylerde olabilecektir.

İNGİLTERE'de basın özgürlüğüne bir kez daha darbe indirildi. BBC'nin Glasgow'daki İskoçya Yayın Merkezine baskın yapan İngiliz polisi, **Duncan Campbell**'ın belgesel filmine ait belgelere aradı. Söz konusu film, İngiltere'nin casusluk yapmak için yıllardır kapalı kapılar ardından hazırlamakta olduğu bir satelitin varlığını kanıtlamayı amaçlamaktaydı. Gazeteci Campbell, hükümetin bu konuyu parlamentodan gizlemekte anayasaya aykırı hareket ettiğini ileri sürmektedir. 31 Ocak Cumartesi gecesi BBC Yayın Merkezi'ne gelen polis, "daha önce "ülke güvenliğini tehlikeye soktuğu" gerekçesiyle yayınlanması önlenen filmin kopyalarına ve belgelerine aradı. durumu protesto ederek konu üzerinde **New Statesman** dergisinde bir yazı yayınlayan Duncan Campbell'ın evi ve derginin yönetim yeri de polisçe saatlerce arandı. Yayınlanması önlenen bu film, "Secret Society" (Gizli Toplum) adlı altı bölümlük bir dizi olarak gösterilecekti. Geçen yıl da, Kuzey İrlandalı eylemcilerin konuşturulduğu bir belgesel filmin gösterimi ayni gerekçeyle yasaklanmış, BBC personeli bir günlük protesto grevi yapmıştı.

FİLİPİNLER'de yılın ilk ayı çok olaylı geçti. **Başkan Aquino**'nun hızla ama değişik kanallardan özenle seçilmiş hukukçulara hazırlattığı yeni anayasa, şu satırların yazıldığı sırada büyük çoğunluğun "evet" oyunu aldı. Bu da, Marcoscuların yenilgisi, Bayan Aquino'nun zaferi olarak yorumlanıyor.

Yeni anayasa tasarısı açıklandıktan az sonra bir grup askerin başlattığı isyan girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. Oysa da, binlerce Marcos yanlısının gövde gösterisi yapmasına da olanak sağladı. Eski başkanın, Filipinler'e geri dönmek için uçak kiralayarak beklediği açıklandı. Kendisi belli ki epey daha bekleyecek!

Başarısız isyan girişiminin beklide de en önemli yanı, Genel Kurmay Başkanı **Fidel Ramos**'un gerçek yüzünü ortaya çıkarmış olmasıdır. Yıllar boyu ülkeyi Marcos ile birlikte kardeş kardeş soyanları başında gelen Ramos'un bir gecede iyi bir insan oluvereceğine, ne yazık ki çok kişi inanmıştı. Basta Bayan Aquino olmak üzere. Ülkedeki genel ve sağcı çevrelerin devlet içindeki kollarını kımadan, ordunun ülke içinde en önemli politik güç olma özelliğine son vermeden hiçbir şeyin kalıcı olarak değişmeyeceği ortadadır. Nitekim darbe girişimi sürerken General Ramos, yabancı basın kameraları önünde, o kendi gücünden ve yetkisinin sınırsızlığından kuşku duymayanlara özgü yayık ve pişkin bir gülümsemeyle, isyancıları "...komünizme karşı savaşan vatanseverler" olarak tanımlayarak, kimlerin cezalandırılacağı konusunu "hala bir araştırma komisyonu kurulsun da öyle..." şeklinde geçiştirebiliyordu. Oysa o sırada Başkan Aquino TV'de, "...bu ülkede yasalar vardır ve onları bozanlar, yasaların gösterdiği cezalara çarpılırlar," diyordu. Filipinlerde yaşamlardır, aynen geçtiğimiz yıl Haiti'de yaşananlar gibi, diktatörlerden bir gecede kurtulunabileceğini ama gerçek kurtuluşun bir gecede gelmeyeceğini kanıtlıyor. Zaman, bu ülkede gerçek egemenliğin kimin elinde olduğunu gösterecek.

FRANSA'da sağ hükümet, önemli bir darbe yedi. Başbakan **Jacques Chirac**'ın Noel öncesi parlamentodan aceleyle geçirdiği ve işverene iş saatlerini, iş sezonuna ve üretim gereksinimine göre yükselip azalma hakkı veren yasa tasarısı, Başkan Mitterand'ın vetosundan sonra, Anayasa mahkemesi'nden de geri çevrildi. Muhaletetin ve sendikaların karşı olduğu yasa tasarısına göre işverenler, üretimin artmasını istedikleri sezonlarda haftalık çalışma saatini 44 saate dek ek ücret ödemeden çıkarabilecek, düşük sezonda ise, ortalama 39 saati bulacak şekilde ayrı oranda düşürebilecekti. Bunu önceden tahmin eden sağcı politikacılar, Anayasa Mahkemesi'nin "politika yaptığını" ileri sürerek saldırıya geçmişlerdi. Sağcıların ülkesinin en önemli nedeni, seçimlerden az önce bu kurumun başına, sosyalist birikuluçu olan **Robert Badinter**'in getirilmiş olması. Ammsanacağı gibi Chirac hükümeti, daha önce yüksek öğrenimde gelmek istediği kısıtlayıcı değişiklikler yüzünden gençlerin ve anne-babalar ile öğretim görevlilerinden oluşan yetişkinlerin ölkesini toplamış, bir öğrencinin ölümüyle sonuçlanan olaylardan sonra yeni yasa tasarısını geri almak zorunda kalmıştı. (Yanlış okumadınız, bir öğrencinin bindeğil!)

ANGOLA'daki Marksist askerlerden oluşan **UNITA** çetesine, CIA'nın Zaire'deki bir üsten doğrudan doğruya yardımda bulunduğu açıklandı. 1 Şubat tarihli **New York Times**'da açıklandığına göre, Güney Zaire'deki eski bir hava üssü geçen yıl üç kez kaskon uçaklarla, UNITA'nın Güney Angola'daki kampına önemli sayıda silâh ve asker araç-gereç taşımıştır. CIA görevlilerince Amerikan ordusundan yardım alınmadan gerçekleştirilen taşımalar, çevredeki yardım örgütlerinde çalışanlarca da görülmüştür. Bilindiği gibi UNITA'nın temel desteği Güney Afrika'dan gelmektedir. Amerikan senatosunun, bu ülkeye resmen silâh satışını yasaklamasından ötürü CIA, üçüncü bir ülke kullanmıştır. Öte yandan Angola ile Zaire arasında iki yıl önce imzalanan saldırmazlık anlaşması, bu tür bir şeye olanak tanımadığı için, dolaydan **Zaire Başkanı Mobuto Sese Seko**'nun ne denli haberdar olduğu bilinmiyor.

*ABD'den geçtiğimiz yıl resmi verilere göre 15 milyon dolar tutarında yardım alan UNITA çetesi, Angola'nın üçte birine yakın bir alanı elinde tutmaktadır. Son birkaç yıl içinde binlerce kişiyi öldüren bu çete, ülke içinde büyük ölçüde sabotaj ve hasarda bulunmuşsur. Çetebaşı **Jonas Sawimbi** geçtiğimiz yıl Vaşington'a gitmiş ve yalnız devlet başkanlarına uygulanan ve diplomaside "kırmızı halı" karşılaması denilen gösterişli karşılamayla ağırlanmıştı.*

İSVEÇ'de **Palme Cinayeti** konusu, yeniden iyice çıkmaza girdi. Başsavcı ile Stockholm Emniyet Müdürü arasındaki anlaşmazlık, sonunda parti başkanlarının, bu konuya eğilmesi için özel bir parlamento komisyonu kurulmasında görüş birliğine varmasına yol açtı. Başsavcı **Claes Zeime**, Stockholm Emniyet Müdürü **Hans Holmér**'in "Temel İz" adını verdiği ve PKK'yı hedef alan iz'in boş olduğunu, polisin artık başka izleri sürmesi gerektiği görüşünde. Bu nedenle de polisin sorguya çektiği Kürtlerin tümü, savcılık tarafından, kanıt yetersizliğinden ötürü serbest bırakıldı. Öte yandan Hans Holmér, polisin uzun süredir telefon dinleme izninden yararlandığını ama en son çok sayıda Kürdün evine baskın düzenlenmesinden üç gün önce bu iznin, savcılıkça geri alındığının, bunun da polisin çabalarını büyük ölçüde baltaladığını açıkladı. Polis sözcüsünce basına açıklandığına göre, Palme'yi vuran silahın ayması ya da benzeri bir tabanca, bir Fin'e satılmış, Finlerin bindiği taksi şöförü, çok uzun süren taksi yolculuğunu ve Fin'in arttırmamıştır. Polisin elindeki bir telefon bandında, iki Kürt arasında geçen "...Palme'yi vurduğumuz silâhla Holmér'i de vuracağız..." konuşması yer alıyor. Söz konusu Kürtlerin, uzun süredir telefonlarının dinlendiğine bildirilerini, polisin sürekli olarak rahatsız etmesine tepki olarak, onlarla alay etmek için böyle konuşuklarını söyledikleri, tanınmış gazeteci **Jan Guillou** tarafından açıklandı. Bu konuda son durum, hükümetin PKK-izinin sürdürülmesinden yana olduğu, polisin ise, hükümetin direkt bir girişimi olmazsa, bu koşullar altında PKK-izini sürdürmemeye karar verdiği yolunda. Polis çevreleri, bu konuda çalışan 140 kişilik grubun dağıtılacağını ve başsavcının emrine 20 polisin verileceğini açıkladı.

Öte yandan, daha önce bir açıklama yaparak, bu cinayet ardında politik neden aranmasını isteyen milletvekili **Jörn Svensson**'un ABD ve NATO ülkelerini suçlayan görüşlerine, bilgisayarla istihbarat yapılması konusunda uzman olan **Ulf Lindgarde** de katıldı. Söz konusu uzman, polisin eline geçen bilgilerin, birden çok kaynaktan geldiğini, bunlardan en önemlisinin, CIA ile ortak çalışsan ama varlığı bile gizli olan **DCI** (Director of Central Intelligence) adlı örgütten geldiğini basına açıkladı. DCI çevreleri ile Avrupa İşçi Partisi'nin yakın ilişki içinde olduğunu da sözlerine ekleyen Lindgarde, bu partinin ABD'deki başkanı LaRouche'un evinde polisçe bulunan Palme cinayetiyle ilgili belgelerin varlığına da işaret etti. Başsavcının "diğer izler"i arasında bunların bulunup bulunmadığını bilmiyoruz.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"Türkiye'nin toplumsal olarak içinde bulunduğu durum, toplumun kişilik yapısında çok ağır gedikler açabilecek nitelikte..."

YARIN □ Efendim, intiharların artığı bir dönemde bireyin toplumla ilişkisine değinerek söyleşimize başlayabilir miyiz?

ALİ BABAOĞLU ■ İntihar olayının sosyal olaylarla ilişkisinden başlayayım isterseniz. Sosyolojik olayların, ruhsal olay haline dönüşmesi oyn bir formasyona sahiptir. Birbirey, bireyken başka türlü davranır, toplum halindeyken başka türlü davranır. Fakat toplumsal olaylar -son sentezde- daima bireylerin karar verme aşamasına dayanır. İşte bu nokta da işler karışır. Bir sosyal olay olan paniği ele alalım. Bu panik reaksiyonuna katılıp katılmamak, o anda paniği bizzat hissedip hissetmemeye bağlıdır. Bunun toplumla bağlantısı ise toplum tarafından "aleşlenmiş" olmasıyla sınırlıdır büyük ölçüde. İşte tam da bu noktanın incelenmesi "disipliner" bir çalışmayı gerektirir ve örneğin bu noktanın bir biçimi olan intihar da sosyologlarla psikologların kesişme noktalarındandır.

YARIN □ İntihann toplumsal koşullarla, toplumsal olaylarla bağlantısını ele alacak olursak, neler söyleyebiliriz?

ALİ BABAOĞLU ■ İntihar olayının sosyal bir edim olup olmadığı, sosyal bir dürtüden ileri gelip gelmediği de kesin değildir. Bütün sosyal nedenli psikolojik tepkileri incelediğimizde aynı soruyla karşılaşırız: "Neden herkeste olmuyor da, bazılarında oluyor?". Tabi, burada koruyucu faktörler pek hesaba katılmıyor, sadece etmenler üzerinde çalışma yapılıyor. Bakarsınız toplumsal şartlara, aile vb. şartlara, şizofreniye götürmesi gerekliken, bırakın şizofren olmayı, kenarından bile geçmez kişi. İşte, insanların büyük çoğunluğu, bu "korunmuş" kategoridedir.

İstatistik çalışmalarına baktığımız zaman, bireyin toplumla bağlantısının pek de yolunda gitmediğini gösteren belli başlı üç kriter var elimizde. Biri intihar, biri suçlar, bir diğeri ise alkolizm. Bunların eğrilerinde bir yükselme görüyorsak istatistiklerde, bu toplumda birşeylerin yolunda gitmediğini anlarız kolaylıkla. Örneğin, intihar belli dönemlerde azalır; savaş durumu gibi... Demek ki, bir sosyal yatağı var.

YARIN □ Basına yansıdığı kadarıyla, intihar edenlerin büyük bölümü genç. Akla, gençliğin topluma ilişkin beklentileri ve bu beklentileri gerçekleştirememesi geliyor. Bir de panik olayından söz ettiniz. İlgisi var mı, efendim?

ALİ BABAOĞLU ■ Elbette, elbette var. Hatta paniğe hiç değinmeseniz bile var. Şöyle açıklayayım: İnsanın yaşamında, kendi varlığını meydana getirip toplumla ilişkilerinde bir adaptasyon dönemi var. "Ben bir varlık geliştirdim kendim için, böyle bir de toplum var karşımda. Bu varlığı toplum içerisinde nasıl bir yere oturtacağım?" sorunu... En zor kararların alındığı, en zor rollerin üstlenildiği dönem. Bu rolü bir de başarıyla uygulama sorunu var.

Gençlerin intiharlarının, diğerlerinden ayırdedici yönü var, bir de o anda varolan yaşamsal bir problemin çözümü için intihar etmek. Yani, "çözüm" faktörü genç insan için çok daha belirleyici faktördür. Bu problemin ne kadar büyük olduğu da dışarıdan bakmakla kıyaslanamaz. Problem her zaman büyüktür. Belli kriterlere gitmek, "olmayacak birşey için kendini asti" gibi yargılara varmak, hiçbir şekilde doğru yaklaşım değildir. Hatta intiharla, intihar girişimi arasında da, ne psikolojik ne de sosyolojik açıdan hiçbir fark yoktur. "Kaç tanesi intihar etmek istiyordu da beceremedi", "hangisi çevreyi biraz korkutmak istiyordu" gibi yaklaşımlar da tümüyle yersizdir.

Türkiye'nin toplumsal olarak içinde bulunduğu durum, toplumun kişilik yapısında çok ağır gedikler açabilecek nitelikte, aynı zamanda. Bu gedikler na biçimde kendini gösterir belli değil. Bu arada intihar da, çözüm yollarından biri olarak kendini gösterecektir. Yani, intihar sayılarında -özellikle son iki yıl- belirgin bir artış olması beklenilir bir durumdur.

YARIN □ Bu konunun gündeme gelmesinde/getirilmesinde etkisi olan bir TV dizisi vardı: "Sabt Sabahın Dokuzu". Gelişen tartışmalar içinde sorumluluğun bu dizüye yüklenmesi de söz konusu. Ne diyorsunuz efendim?

ALİ BABAOĞLU ■ İntihar sayılarında bir artış var gibi görünüyor. Televizyonun bu olaylardaki rolünü değerlendirmek çok güç. Hiç etkisi olmadı demek kolay değil. Herşeyden önce, intihar davranışını provoke edici motifler taşıyordu. Öte yandan, bizim toplumumuzda intiharların çoğunluğu kendini asma biçiminde görünür. Dizi ise bu başka seçenek gösteriyordu. Üstelik, bunu, süsleyerek yapıyordu bir de. Bence TV'nin gösterdiği en kötü dizi olmasının yanısıra, en talihsiz bir örneği de oluşturuyordu.

Peki, dizi olmasaydı intiharlar olmayacak mıydı? Olacaktı. Koşullar böyle olmasını gerektirir nitelikteydi. Ama, damdan atlanmazdı da başka birşey olurdu. Bu, o kadar önemli değil.

YARIN □ Hekimlik açısından, intiharları önleme konusunda neler yapılabilir sizce? Psikolojik hizmetlerin durumu nedir?

ALİ BABAOĞLU ■ Öncelikle intihar nedenlerini ortadan kaldırmak gerekir. Toplumla bireylerin uyum içinde yaşamasının şartlarını oluşturmak gerekir. İntiharları önleme konusunda yapılabilecek en önemli şeylerden biri de intihara açık servisler bulundurmaktır. Yani, "yardıma hazırız" diyebilecek bir kurumun varlığı gerekli. Tümüyle önlemek mümkün değildir kuşkusuz, ama önemli sayılabilecek bir kitleye yardım edilebilir.

Psikolojik hizmetler ise sıfır. Bakın "Arzu olayı"na. Çocuk o kadar bağıra bağıra "geliyorum" demiş ki. Doldurduğu formlar, mektuplar, konuşmalarında sınıf arkadaşlarına söyledikleri.. Bunlar hep yardım bekleyen seslenmelerdir. Duymamak için kör, sağır olmak lazım. Birilerinin sorması lazım, bu çocuğa ne oluyor, diye. Soran yok. İşte, psikolojik hizmetlerin durumu bu.

YARIN □ Teşekkür ederiz Efendim.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

genç şairlere çağrı...

İTÜ İşletme Fakültesi Öğrenci Derneği (İSFÖD) genç şairlere "Şiirin sesinde buluşalım" çağrısı yapıyor.

28 yaşından küçük gençlerin en fazla üç şiirle katılabileceği yarışmada şiirler 15 Nisan'a kadar "DİZE-İcaddiye mah. Dr. Mustafa Şok. İsmet apt. No.5/18 Bağlarbaşı/İstanbul" adresine 5 nüshalı kalemde dakülo ile yazılmış olarak postalanacaktır. Seçici Kurul Melih Cevdet Anday, Mustafa Ermut, Şükran Kurdakul ve Can Yücel'den oluşmaktadır.

On şairin şiirleri seçilerek sonuçlar Haziran 1987 sonuna kadar gazete ve dergilerde açıklanacaktır. Basılmayı değer bulunan şiirler kitap haline getirilecektir.□

Çorum Gazetesi Kültür-Sanat Yarışması Sonuçlandı

Çorum Gazetesi kültür-yaşam sayfası tarafından şiir, öykü ve deneme alanında düzenlenmiş olan yarışmanın sonuçları açıklandı. Şiirde birinciliği Süleyman Kamışlı, ikinciliği Nurcan Kolbüken, üçüncülüğü Muradiye Ekeni; denemede birinciliği Dilek Yıldırım, ikinciliği ve üçüncülüğü Nizam Koya; Öyküde birinciliği ve ikincil'ği Hasbiye Günaçu alırken üçüncülüğü Cemile Sarmaşık ve Şakir Olamaz paylaştılar.□

Kısa adı AST olan Amsterdam Sanat Tiyatrosu kuruldu...

Hollanda'da Türklerden oluşan ilk semi-profesyonel tiyatro ekibi olan Amsterdam Sanat Tiyatrosu geçtiğimiz Aralık ayında kurulmak ile ilk oyunlarının çalışmasına başladı. Kısa adı AST olan tiyatronun oyuncu kadrosunun önemli bir bölümü Öngören Tiyatrosunda çalışmaktaydılar.

AST'in ilk oyunu olan "Karagöz'ün Muamması" ya da diğer ismiyle "Karagöz'ün Şaşırtığı"nın ilk provaları bu ay içerisinde başlayacak.

Oyunun metnini yazan Türkiye'nin tanınmış tiyatro yazar ve yönetmeni Yılmaz Onay yaz aylarında Hollanda'ya gelerek oyunu bizzat yönetecek. Karagöz'ün Muamması isimli oyunun müziği tanınmış besteci Tahsin İncirci, kostümler Hollanda'da yaşayan sanatçı Ufuk kobaş ve dekorlar tanınmış Hollandalı dekorcu Judith van Praag tarafından hazırlanıyor.

Denizli Tiyatrosu 5 Yaşında

6 Kasım 1982'de "Çat'la Pat" adlı çocuk oyunu ile perdelerini açan Denizli Tiyatrosu bugüne kadar 7'si çocuk oyunu olmak üzere 12 oyun sahnelediği. Bu dört yıllık süre içinde 400 kez perdelerini seyircilere açan TE-Tİ bu temsilleri Denizli, Aydın, Muğla, Manisa, Uşak, Isparta, Antalya ve bu illere bağlı 40 merkezde gerçekleştirdi.

Tiyatronun yanı sıra sergiler, açık oturumlar ve paneller de düzenleyen, DE-TİŞEN 1. ve 2. Amatör Tiyatrolar Şenliklerini gerçekleştiren DE-Tİ doğumunun 30. yılı anısına oyun yazarı ve tiyatro adamı Güner Sümer'i gündeme getiriyor. Konuyla ilgili bir ale oflu yarışması düzenlendi.

DE-Tİ beşinci yılına girerken yaptığı açıklamada "Çağdaş bir Türk tiyatrosu için Anadolu cephesinde yarın sağlamayı sürdüreceklerini" belirtti.

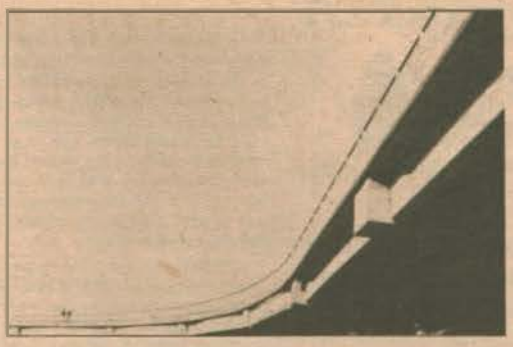

BİLAR A.Ş.'NİN "YÖK SEMİNERLERİ"

BİLAR Bilim Merkezi 7 Mart - 9 Mayıs 1987 tarihleri arasında "YÖK Seminerleri" başlığı altında yeni bir dizi düzenleyecek.

BİLAR yetkililerinin açıklamasına göre; 10 hafta sürecek olan seminerlerin herbiri iki saat süreli olacak ve bilim adamları YÖK Sisteminin çeşitli yönlerini irdeleyecekler. Seminerlere kaydı yapılacak 30 kişilimiş seminerleri izleyebilecek.

YÖK Seminerleri dizisinin sonunda, 16 Mayıs 1987 tarihinde, Ankara'da siyasal parti temsilcilerinin de katılacağı bir açık oturum düzenlenecek ve seminer sonuçları tartışılacak.

YÖK Seminerlerine katılmak isteyenlerin kayıt yaptırmak için BİLAR Merkezine başvurmaları gerekiyor.

YÖK SEMİNERLERİ PROGRAMI

Tarih ve Saat	Konuşmacı	Konu
07 Mart 1987 13.00-15.00	Sabri ARDA	Aydınlanma Bilimsel Düşünce Kalkınmasındaki yeri ve YÖK
14 Mart 1987 13.00 - 15.00	Mete TUNÇAY	YÖK'ün Hayata Bakışları Sosyal Dinamikler
21 Mart 1987 14.00 - 16.00	Bahri SAVCI	Üniversiteler Otonomi ve Akademik Özgürlükler Sorunları
28 Mart 1987 14.00 - 16.00	Ilhan TEKELİ	Türkiye'de Üniversite Sorununda Gelişmeler ve YÖK
04 Nisan 1987 14.00 - 16.00	Nurhan İNAN	Ülkemizde Üniversite ve Bilim Kuruluşlarının Gelişmesi
11 Nisan 1987 14.00 - 16.00	Nazan ÜSEK	Sağlık Hizmetlerinde Çağdaş Gelişmeler ve YÖK Sisteminde Tıp Eğitimi
18 Nisan 1987 14.00 - 16.00	Emre KONGAR	YÖK Sisteminde Örgütsel Yapı, Karşılaştığı Sorunlar ve Yönetime Katılım
25 Nisan 1987 14.00 - 16.00	M. KÖNGÖREN	YÖK Sistemi ve Sorunları Bütünü Fakülteler ve Bunun Temel Öğretim
02 Mayıs 1987 14.00 - 16.00	Günay GÖKENÇ	YÖK Sisteminde Yüksek Öğretimin Amaçları ve Yapılanması
09 Mayıs 1987 14.00 - 16.00	Cüneyt SAYILAN	Gençlik ve Spor ve YÖK
16 Mayıs 1987		AÇIKOTURUM

Federal Almanya'da Bedelli Askerlik Girişimi

Ocak ayında Bakanlar Kurulu'nda görüşülüp TBMM'ne sunulan, askerlik kanununda değişiklik öngören tasarıya ilişkin Federal Almanya Bedelli Askerlik Girişimi (FEBAG) 5 Şubat'da basına bir açıklama yaptı.

Yasa tasarısı, ihtiyaç fazlası gençlerin Türkiye'den başvuranlar durumunda diğer gençler gibi 3 milyon lira ödeyerek 3 ay askerlik yapabileceklerini öngörüyor. FEBAG bu "3 milyon - 3 ay"ın kendilerine yeni bir şey getirmediğini, dövizle bedelli askerlik yapma konusunda herhangi bir indirime taraftar olmayan iktidarın bu formülü ortaya attığını açıkladı.

Tasarı "dil bilen, sanatkar (mesleği olan) ve Genel Kurmayın ihtiyacı olan" gençlerin ihtiyaç dışı olmayacağını belirtiyor. Federal Almanya'daki gençlerin çoğunun bir dil bildiği ve belli bir meslek eğitimi aldığı göz önünde bulundurulursa "ihtiyaç dışı" kavramının bu gençler için bir anlam taşımayacağını belirten FEBAG, ihtiyaç fazlası gençlerin fazla olması durumunda başvurulacak kura sisteminin de sonuçta 18 ay askerlik yapmaların sonucunu doğuracağını ve bu durumda hem işlerini hem de okumaa fırsatlarını kaybedeceklerini açıkladı.

FEBAG ayrıca 2 ay ücretsiz izin hakkını zor elde ettiklerini, askerlik süresinin 3 ay olarak öngörülmesinin engellen daha da artıracağını, Türkiye'de bedel 2,5 milyon olduğu halde kendilerinden 3 milyon istenmesinin eşitsizlik olduğunu ve bu paranın bir defada ödenmesinin olanaksızlığına da değindi. FEBAG açıklamasında şu öneriye yer verdi: "Madem ki hükümeti bize kolaylık sağlamak istiyor, biz yine dövizle bedel ödeyelim. Ama bu miktar 15 bin DM yerine 5 bin DM olsun. Böylece hem ülkemize döviz kazandırmayı sürdürmüş oluruz, hem de 2 ay kısa dönem askerlik süresince ücretsiz izin kullanıp işyerlerimizi yitirmiş olmayız."□

çizgilerle

MURAT ÖZMENEK

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Nükleer Savaşa Karşı Hekimler Derneği

"Bir atom savaşından kaçınmak için gerekeni yapmak, en başta sağlık emekçilerinin sorunudur"

Nükleer savaşın önlenmesi için hekimler derneği olası bir nükleer savaş tehlikesine karşı kamuoyunu uyarmak, böyle bir çılgınlığı önleyebilmek için kafada bulunmak amacıyla kurulmuştur. Bir nükleer savaşın ertesi günü olmayacaktır. Nükleer silahlar bugün insan sağlığına tehdit eden en büyük tehlikedir. Eğer bir tehlike insan sağlığına tehdit ediyorsa ve bu tehlikenin sonuçlarını düzeltmek imkânsızsa ya da hiç düşünülmemişse bu durumda koruyucu hekimlik önlemleri ön plana geçmek zorundadır. Nükleer savaş tehlikesi karşısında koruyucu önlemler de ancak bir nükleer savaşın tümüyle önlenmesidir. Bir nükleer savaş insanlığın göreceği en son salgın olmakla kalmayacaktır, bir nükleer savaş daha çıkmadan da insanlığın gördüğü en büyük salgındır. Bugün silahlanma yarışı nedeniyle yeryüzünün bütün devletlerinin bütçelerinin en büyük bölümünü silahlanma harcamalarına ayrılması yüzünden insanların sağlıklı yaşamaları için gerekli yol ve yöntemlerin geliştirilmesi önlenmektedir. Silahlanma yarışı para ve insan gücü kaynaklarını sorumsuzca harcayarak insanların sağlıklı yaşam olanaklarına kavuşmalarını önleyen en önemli nedendir. Bugün silahlanmaya harcanan kaynakların yalnız bir günü sağlık harcamalarına yönlendirilseydi yeryüzündeki bütün çocukları açlık, sefalet ve bulaşıcı hastalıklar nedeniyle ölmekten kurtarabilirdik. Bunun yerine bugün, her yıl yaklaşık 15 milyon çocuk ve bir o kadar da yetişkin sefalet, açlık ve bulaşıcı hastalıklardan ölmektedir. Bu yüzden gerek bir atom savaşından kaçınmak için gerekeni yapmak, gerekse devletlerin silahlanma yarışına bir son verilmesini sağlamaya çalışmak en başta sağlık emekçilerinin sorumluluğundadır. Derneğimiz bu amaca katkıda bulunmak için kurulmuştur.

Bu derneğin kuruluş fikri, bugün Türkiye'de hekimler arasında en etkin hareket olan "Çağdaş Hekim" hareketinin içeriğinden doğmuştur. Nükleer Savaşı Önlemek için Dünya Hekimler Birliği doğrultusunda yurdumuzda da bir dernek kurulması ilkesi Türk Tabipler Birliği'nin 29.6.1986'daki Büyük Kongresi kararıyla kabul edilmiş ve 1 Eylül 1986 Dünya Barış Günü, bu amaçla çalışmalar fiilen başlamıştır. Aynı amaç etrafından birleşen ve hekimlerle, hekimliğin kardeş meslekleri temsilcilerinden oluşan 50 Kurucu Üye bu dernek için bir tüzük hazırlemişler ve gerekli [illegible] kuruluşu ilgililere bildirerek derneğimiz fiilen kurulmuştur. Derneğin kurucu Genel Başkanı Prof. Dr. Lâzız Onaran, Başkan Yardımcısı Dr. Ali Bahadoğlu, Genel Sekreteri Dr. Ferruh Yavuz'dur.

Dernek amaçları doğrultusunda bütün etkinlikleri göstereceğiz. Bir bilim komisyonu konu üzerinde belge toplayarak değerlendirmekle görevlendirilmiştir. Bu derlenen ve değerlendirilen bilgiler kamuoyuna ve meslektaşlarımıza iletilecektir. Bunun için bülteni kopacaklar, panel, açık oturum, konferans gibi bütün yöntemler düşünülmektedir. Bilinçli sağlık emekçilerinin derneğimizde örgütlenmesi için bölgeler ve ilerdeşubeler açılacaktır. Olanaklarımız ölçüsünde yayınlar yapılacaktır. Düzenli bir yayın organı da ilk hedeflerimiz arasındadır.

DÜZELTME

Yılmaz Onay'ın, Ağustos 1986 sayımızda yayınlanan "Gölgemsiler" adlı öyküsünde; 26. sayfa 2. sütun altında, Acil Hasta'nın "Ver o kanı, yoksa yakanımı" cümlesi ile biten sözünden sonraki, genel Acil Hasta'nın "Ne? Benim burada kaybedecek yakınımız var?" cümlesi ile başlayıp, 27. sayfa 1. sütun başında, Nöb.Dr.'un "Rahat olun, dinlenin, sükunet..." cümlesi ile biten sözüne kadar, Acil Hasta, Nöb.Dr., Acil Hasta ve genç Nöb.Dr. sözlerinden oluşan bütün bir blok, 27. sayfa 2. sütun başındaki, Nöb.Dr.'un "Ama bir süre burada dinlenmeniz" cümlesi ile biten sözünün ardına gelmesi gerekirken, yanlış düzilmiştir. Ayrıca sayfa "Aralık 1980'de yazılmış" olduğu notu, dizgide yer almamıştır. Düzeltir, özür dileriz.

Sorunlarına Sahip Çıkana Cezai

Öğrenci derneklerinin YÖK'ün 44. maddesinin değiştirilmesi için başlattıkları kampanyaya açlık grevi yaparak katılan Bolu'lu öğrenciler disiplin cezalarına çarptırıldılar.

Grev aktif olarak katılan 12 öğrenciye 6 ay, grevi destekledikleri belirten öğrencilere 3 ay ile 1 ay arasında okuldan uzaklaştırma cezaları verildi.

Öğrenciler yaklaşık 20 öğrencinin'n ağır disiplin cezasına çarptırıldığını ve bu uygulamanın grevin üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra bir yüksek okulda birden aynı anda başladığını bildiriyorlar.□

TOPLANTI ALLERJİSİ

Demokratik öğrenci hareketi ulusal düzeyde sağladığı birliği ve bunun somut araçlarıyla kitlesel lepse kapılarını açmaya ve Türkiye'nin gündemini belirlemeye başlamasıyla birlikte Emniyet güçlerinde yeni bir sorun baş gösterdi: Toplantı allerjisi. Öğrenci dernekleri temsilcilerinin bir araya gelerek bir ulusal platform oluşturmaları, ortak sorunlarını tartışılarak mücadele yöntemlerinin, araçlarının ve somut hedeflerinin belirlenmesi nedense Emniyet güçlerini ürkütüyordu. 44.Madde kampanyasından bu yana dernek temsilcilerinin attığı her adım yakından izlemeye başlamıştı. Öyle ki, kimi dernek temsilcilerine platform toplantısından günler önce Ankara'ya gidecek misin? Dernekler toplantısına katılacak mısınız? yönünde sorular soruluyor, dernek temsilcileri yol boyunca özel araçlarla izleniyor, gardan uğurlanıp, garda karşılanıyorlardı. Dernekler in toplantı yapacağı Öğrenci Postası Dergisi bürosu sıkı koruma altına alınıyor, yayın kurulu üyeleri birer birer gözaltına alınıp bırakılasak toplantı yapılması olanaksızlaştırılmaya çalışılıyordu.

Demokratik öğrenci hareketinin ulusal düzeydeki birliğinin yeni yeni gelişmeye başladığı günlerde bu baskılar, geçici de olsa bir etki yarattı. Dernek toplantılarının periyodu aksadı. Baskıların son örneği 31 Ocak günü İzmir'de Buca Eğitim Fakültesi Öğrenci Derneği'nde yaşandı. Dernek temsilcileri toplantıya başlamak üzereyken dernek merkezine gelen Emniyet görevlileri "denetim" gerekçesi'yle fiili durum yaratarak toplantının yapılmasını engelediler. Denetimin niçin, resmi çalışma gününde değil de bir Cumartesi günü tam da dernek toplantısı başlamak üzereyken yapıldığı ve niçin orada bulunan 77 dernek temsilcisinin kimlikleri toplanarak açık adresleri, okulları ve künyelerinin kaydedildiği, Emniyetçe açıklanması güç olan konulardı. Emniyet görevlileri daha sonra dernek üyesi olmayanların, misafir kartıyla da olsa dernek binasında bulunamayacaklarını söyleyerek dernek temsilcilerini dışarı çıkardı. Dernek temsilcileri daha önce pek çok kez toplanıp sorunlarını tartışmışlardı. Yükselen demokratik öğrenci hareketi karşısında Emniyet güçlerinin yeni bir keyfi uygulamasıyla karşı karşıya bulunuyordu. Öğrenci dernek temsilcileri yaptıkları basın açıklamasıyla bu uygulamayı kınadılar.□

galeri arkadaş

KİTAP'ta ZENGİN ÇEŞİT

SEÇKİN YAYINEVLERİNİN BÜTÜN KİTAPLARI:

Roman	Sur	Teknik
Öykü	Hukuk	Bilgisayar
İnceleme	Ekonomi	Sınavlara hazırlık
Deneme	Tıp	Yabancı dil ve Ders kitapları

SANAT, FELSEFE, EDEBİYAT, MÜZİK, SİYASİ DERGİ'ler

KLASİK, POP, CAZ, TÜRKÇE, YABANCI DİL ve VİDEO KASET'leri

KIRTASİYE ve Büro malzemeleri, Hesap Makineleri

FOTOKOPİ OYUNCAK

Adres: Mithatpaşa Cad. 28/D (PTT yanı)
Tel: 343154 Yenişehir/ANKARA

GÜN KİTABEVİ
REYONLARI

"KÜLTÜREL GEREKSİNİMLERİNİZ İÇİN"

KİTAP	İNCELEME-ROMAN-ŞİİR-ARAŞTIRMA-V.D.
ANSİKLOPEDİ	MEYDAN LAROUSSE-HAYAT ANSİKLOPEDİSİ-V.D.
YABANCI DİL	[illegible]AYE-V.D.
OKUL	İLK-ORTA-LİSE-ÜNİVERSİTE DERS, KOLEJ-FEN-ÜNİVERSİTE HAZIRLIK
PLAK	YERLİ-ORİJİNAL
KASET	POP-JAZZ-ROCK-KLASİK-YERLİ-BOŞ
VİDEO	YERLİ-YABANCI-BOŞ
DERGİ	TÜRKÇE-İNGİLİZCE

"HİZMETİNİZDE"

İMZA GÜNÜ

SADUN AREN KORKUTBORATAV	YAKUP KEPENEK METE TUNÇAY

7 MART 1987
SAAT: 14.00—18.00

GÜN KİTABEVİ: Mithatpaşa Cad. No: 28/C ANKARA

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Eski Naziler Kanada'da

1985 Şubatında, Kanada'da savaş suçlusu nazi katillerin varlığını soruşturmak için görevlendirilen bir komisyon, 22 aylık bir araştırma sonucu çalışmalarını 30 Aralık'ta tamamladı.

Brian Mulroney'in muhafazakar hükümeti, komisyonun raporundaki nazilerin ad, adres ve milliyetlerinin halka açıklanmamasını istedi. Bunu yaparken, bu naz suçlanmamış kişileri dahi iyi korumayı amaçladıkları belirtildi.

Kanada'da 660 kadar, yaşayan eski nazi olduğu, bunların çoğunun Kanada'ya, soğuk savaşın başlarında Batı gizli servislerine sosyalist ülkeler hakkında bilgi verdikleri için kabul edildikleri sanılıyor.

Kanada, şimdiye kadar SSCB ve Yugoslavya'dan gelen bu konudaki sayısız isteğe duyarsız kalmış durumda. Kanada'dan şimdiye kadar tek bir eski SS, 1983'te Federal Almanya'ya geri gönderilmişti. Kanada yasalarına göre -katil de olsa- eski bir nazi'yi suçlamak suç oluşturmuyor. □

Latin Amerika'da 16 Yılda 358 Gazeteci Öldürüldü Ya Da Kayboldu

FELAP'in (Latin Amerika Gazetecileri Federasyonu) Meksika'da yaptığı açıklamaya göre, Latin Amerika'da son 16 yıl boyunca öldürülen veya kaybolan gazetecilerin sayısı 358'e ulaştı. Federasyon'a göre bu gazetecilerden 90'ı Arjantin'de çalışıyor, veya görevde bulunuyor.

METROPOL

AYAK-BACAK FABRİKASI

(müzikli oyun - 2 Bölüm)

Yazan

Sermet Çağlayan

Yöneten

Selçuk Uluergüven

7 Mart'tan itibaren ..... Salon II de

Oyuncular:

Savaş Yurttaş-Metin Bilgin-Selçuk Uluergüven-Yücel Çelikler-Bülent Yıldıran-Settar Tanrıöver İhsan Özbek-Çağlayan Yeniçeri-Fuat Çiğiltepe Kürşat Mıdıkhan

Kültür-Sanat-Eğlence Sitesi
Selanik Cad. 76 Tel: 25 74 78

YARIN abone kulübü

"YARIN 6. Yıl Abone Kampanyası" bitmek üzere. Ancak, yoğun ilgi devam ediyor. Bazılarınız değişikliklerde abone formlarını yollamıyorsunuz. Yarın'a abone olarak, bundan böyle de Yarın'ı 500 TL. yerine 290 TL. na edinebilirsiniz.

Yarın'ı daha ucuz ve düzenli takip edebilmek için ABONE OLALIM.

Yarın'la dayanışmanın, sevgi ve dostluklarının Yarın Abonelikleriyle güçlendiğini, Her yeni abone, dayanışmamızın, birliğimizin, gücümüzün simgesi olacaktır.

Etkinlikleri müjdeler ve Yarın abonelerine sağlanan olanaklardan yararlanmanız için fotoğrafınızı gönderdiğinizde, Yarın Abone Kartı'nızı hemen adresinize gönderiyoruz.

BİR KEZ DAHA DAYANIŞMAYA... SEVGİYE... DOSTLUĞA...

ÖNCEKİ SAYILAR

Geride bıraktığımız 6 yıl boyunca çoğaltarak süren ilginiz nedeniyle YARIN'ın geçmiş sayılarından bir kısmı kitlendi. Tükenmeyen sayılarımızı okuyucularımız üzerindeki fiyatları, abonelerimiz de üzerindeki fiyatın % 25 indirimiyle edinebilirler.

Tükenen sayılarımız: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14, 27, 30, 32, 36, 37.

KASETLER

Kaset Kulübü'müz çalışmalarına bir süre ara verdi. Kaset satışıyla ilgili yeni yasal düzenlemeleri inceliyoruz. Bu aydan başlayarak gelen istekleri yanıtlamaya başlıyoruz.

ANAHTARLIK

Yarın Anahtarlıkları her abone kampanyası başında yapılıyor. Geride bıraktığımız abone kampanyasında gönderdiğimiz ilgi sonucu, elimizdeki anahtarlıkların (ilmiği tükendiği için) çoğunu istekleri karşılayamıyoruz. Para göndererek anahtarlık isteyen okuyucularımızı Yarın Yayınları'ndan isteyebilecekleri bir kitabı göndereceğiz.

CİLT ve CİLT KAPAĞI

1. cilt	Tükendi
2. cilt	Tükendi
3. cilt	Tükendi
4. cilt	Tükendi
5. cilt	Tükendi
6. cilt	4000 TL.
5. cilt	kapağı 1 500 TL.
6. cilt	kapağı 1 500 TL.

YARIN MENDİLLERİ

Bez üzerine Maya ve Eylül 1986 sayıları kapaklarının fotokopisi.

Abonelerimize 250 TL.
Okurlarımıza 300 TL.

YENİ BİR ETKİNLİK DAHA

YARIN'ın, bütçelerinize küçük de olsa bir katkı sunmak ve Bucalının ağır koşullarını hep birlikte dayanışma içinde güçlendirmek için başladığı etkinlik genişleyerek devam ediyor. Abonelerimiz aşağıda isimleri bulunan kuruluşların hizmetlerinden indirimli olarak yararlanabilecekler. Bunun için YARIN Abone Kartı'nın gösterilmesi yeterli olacaktır. (Bir bölgeye gönderen abonelerimizin kartlarını adreslerine gönderiyoruz.)

Bu liste her ay genişleyecek. Etkinliği üç büyük ilin dışına yaymak için tüm okurlarımızı dayanışmaya çağırıyoruz.

1. BİLİM VE SANAT DERGİSİ Aboneliği (%.20 indirim)
Gümer Sk. 36/1-A Kızılay/ANKARA

2. FOTOĞRAF DERGİSİ Aboneliği (%.20 indirim)
AFSAD, P.K. 830 Kızılay/ANKARA
— AFSAD Fotoğraf Kursu (%.20 indirim)

3. EVRENSEL KİTABEVİ (% 10 indirim)
Ergüvü Pasajı, 2. Kat Bakanlıklar/ANKARA

4. İLHAN İLHAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Bayındır Sok. 23/6 Kızılay/ANKARA

5. FOLKTÜR (Üyelik, adsat, gece vb. etkinliklerde %.20 indirim)
Necatibey Cad. Deniz İşhanı No: 58/11 ANKARA

6. YÖNTEM Spor Giyim (%.25 indirim)
Sıhhiye Sağlık Sk. 29/A ANKARA

7. PENEZ Antika-Gümüş (% 10 indirim)
Turan Hami Cad. Kuğulu Pasajı (alt kat) No: 18/40 ANKARA

8. GENÇLİK KİTABEVİ (% 10 indirim)
Atatürk Cad./Adana

9. ORTAKÖY SANAT MERKEZİ (% 10 indirim) İSTANBUL

10. EKİN SANAT KİTABEVİ (%.20 indirim) İSTANBUL

11. DOSTLAR TİYATROSU İSTANBUL

12. BİZİM TİYATRO (%.20 indirim)
Halk Cad. No: 37 Üsküdar/İSTANBUL

13. KONAK KİTABEVİ (% 15 indirim)
Belediye Pasajı D-16 Konak/İZMİR

14. ERDEM KİTABEVİ (% 10 indirim) Bornova/İZMİR

15. GÜN DERGİSİ Aboneliği (%.20 indirim)
856. Sk. 3/502 Konak/İZMİR

16. DOĞUŞ KİTABEVİ (% 10 indirim) Konak/İZMİR

17. SERGİ KİTABEVİ (% 10-%.20 indirim) Konak/İZMİR

18. EKİN KİTABEVİ (% 15 indirim.) Alsancak/İZMİR

19. AKDAMAR KİTABEVİ-KIRTASİYE (%.20 indirim)
Atatürk Cd. No: 19 Buca/İZMİR

20. ELİF KAFETERYA (%.20 indirim) Buca/İZMİR

21. UMUT FOTOĞRAF STÜDYOSU (% 50 indirim)
Cumhuriyet Mh. Zeytinli Sk. 9/A Bayraklı/İZMİR
(Siparişler posta ile gönderilir)

22. BİRLİK KİTABEVİ (% 15 indirim)
105. Sk. No: 40 Çamdibi/İZMİR

23. DÜNYANİ TABEVİ (% 10 indirim)

24. HAZİRAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Turan Cemal Beriker Bulvarı, Kalloğlu İşhanı, Bodrum Kat No: 13/ADANA

25. ÜRÜN KİTABEVİ (Kırtasiye ürünlerinde % 10 indirim)
İnönü Cüd, Akıncıgil İşhanı No: 3/ADANA

26. AYTAÇ SPOR MALZEMELERİ
Cemal Gürsel Cad. Tepebaşı Mh. 14. Sk. No: 39/ADANA

27. GÜRÜN KİTABEVİ (%.20 indirim)
Nalbantoğlu Mh. Hanlı İşhanı Z. Kat. Heykel/BURSA

28. BİLİM KİTAP-KIRTASİYE (% 10 indirim)
2. Ard. Mh. Cumhuriyet Cad. No: 75/MANİSA

29. AKDENİZ ÇİFTLİĞİ (% 10 indirim)
İstiklal Cad. 146. Sk. No: 14-26/MERSİN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

"insan manzaraları"
FOTOĞRAF SERGİSİ
İZMİR'DE AÇILIYOR!

14 - 21 MART - KÖŞK SİNEMASI

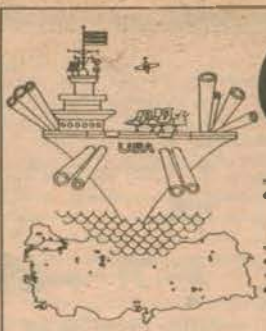

GÜN
Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

• Antiemperyalizm bayrağını yükseltelim!
ABD Ortadoğu'da ne yapıyor?
Topraklarımız ABD arpalığı değildir!
• Avrupa Konseyi'ne kişisel başvuru hakkı nasıl kullanılır?
• İşçi sınıfı eylemin neresinde?
GÜN "Türk-İş Kongresi Sonrasında İşçi Sınıfı" Paneli
8 Mart'ta işçi kadınlar...
• Amerika'nın Haiti Politikası: Kazanı patlatmamak için fokin gakmak
Okurdan mektup • Fabrikalardan, sendikalardan haberler • Dünyada neler oluyor • Tarihte bu ay • Hukuk köşesi •

GÜN'E
ABONE OLALIM,
ABONE BULALIM!

GÜN ABONE
KAMPANYASINA
KATILALIM!

250 lira

Abone bilgileri: Yurtiçi'nde 2000 lira • Yurtdışı'nda 20 Dlr. Tek sayılar için 250 liralık posta pulu gönderiniz.
Başvuru ve Adres: Sürekli Asmalı Çeşme Sokak. 14/2. Sultanahmet-İstanbul.

ODTÜ-ÖD Fesih Davasını Kazandı

Öğrenci derneklerinin kurulmasının önüne çıkarılan keyfi engeller bir bir aşılıyor. İdare mahkemelerine, derneklerin ve sektörlüklerin Valiliklerin açtıkları davalar öğrenci derneklerinin lehine sonuçlanıyor. Son olarak ODTÜ Öğrenci Derneği, Valiliğin "eksik belge kaynaklı" açtığı fesih davasını kazandı. Valilik, Rektörlük izinleri olmadığı gerekçesiyle ODTÜ-ÖD'nin fesh edilmesi için 1985 yılı Kasım ayında Asliye Hukuk Mahkemesine dava açmıştı. Aynı zamanda ODTÜ-ÖD de kuruculuklarını onaylaması için Rektörlüğe başvurmuş ve "özerk-demokratik üniversite isteği öğrenci derneği amaçları içerisinde olmadığından" onaylanamamışlardı. Öğrenciler bir basın açıklamasında dile getirdikleri ancak tüzüklerinde yer almayan bu istemlerinden dolayı yapılan işleme karşı dava açmışlar ve yürütmeyi durdurma kararı almışlardı.

Son olarak Asliye Hukuk Mahkemesi, İdare Mahkemesinin "dernek kurmak için Rektörlük iznine gerek olmadığı" yolundaki kararına dayanarak derneğin bu nedenlerle feshedilmeyeceğine karar verdi. ODTÜ-ÖD kurucu üyelerinden Gök an Dinçer ve Hilal Akyüz, karardan sonra yapılan açıklamada, öğrenci derneklerinin önlerine çıkarılan keyfi engelleri bir bir aşarak, öğrencilerin akademik-demokratik istemlerini, sorunlarını sahiplenmede güçlü örgütler edönüştüğünü belirttiler.□

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Baskı Tarihi: 5.3.1987

1986 kitapları 1987'nin habercisi

Ekonomiden psikolojiye, dünyadan barışa, edebiyattan kadın haklarına, hapishanelerden öğrenci hareketlerine, şiire...

1 Yılda 19 kitap, 3000 sayfa

BİLİM VE SANAT KİTAPLARI

BARIŞ İÇİN YAZDILAR ÇİZDİLER

İŞBİTİREN EKONOMİ LİBERALİZM DEVLET MÜDAHALESİ ve 24 OCAK

TOPLULUK ve BİREY 1-2
A.V. Petrovski
Çev.H.C. Fidaner

YÖK ÇIKMAZI YÜKSEKÖĞRETİM DAVALARI
Güney Dinç

TÜRKİYE BARIŞ DERNEĞİ DAVASI

NAZIM HİKMET SANAT ve EDEBİYAT ÜSTÜNE
Haz: Aziz Çalışlar

ÖĞRENCİ KIYIMI
Selim Demirci

ÖĞRENCİ DERNEKLERİ
Serdar Can

SİYONİZM ve FİLİSTİN TRAJEDİSİ

GÖRÜLMÜŞTÜR HAPİSHANEDEN MEKTUPLAR

GÜNLERİMİZ
Yağmur Alsız

İÇERİDEN DIŞARIYA SEVGİLERLE

YOLCULUK
Şükrü Erbaş

YARIN YAYINLARI

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ ÇAĞDAŞ SÖMÜRGECİLİK ve EMPERYALİST YAYILMA ÖRNEĞİ
Gürbüz Uçkan

KADINLARIN ÖZGÜRLÜĞÜ
Aleksandra Kollontay
Çev: Y. Çongar

FARABUNDO MARTİ ULUSAL KURTULUŞ CEPHESİNİN SAVAŞIMI EL SALVADORDA DEVRİM
Brömmer, Gross
Çev: Ç.Kartal

İKİ OYUN
Schneider-Gorki
Çev: Yılmaz Onay

Son kitaplar...
Nazım Hikmet
Sanat ve Edebiyat Üstüne
(Nazım Hikmet'in 85. doğum yıldönümünde, konu, olay ve kişi başlıklarına göre hazırlanmış sanat ve edebiyat düşünceleri. Aziz Çalışlar hazırladı. 362 sayfa, kısa bir süre için 1575 lira.)

İki Oyun
Richard Waverly Davası
(Rolf Schneider)
Sonuncular (Maksim Gorki)
(Yılmaz Onay'ın çevirisiyle, oyun da okunabileceğini kanıtlayan bir kitap. 144 sayfa, 945 lira.)

Baskıda...
Yine de Gülümseyerek
Nihat Behram
(Yurtdaşlıktan çıkarılmış ozanımızın yayınlanmış kitaplarından yaptığı seçmelerle birlikte son şiirlerinin yer aldığı kitap. 208 sayfa, 1975 lira)

Tek isteklerde eğer 5 lir posta pulu gönderirseniz, 4000 lirayı yan isteklerinizi ödemeli ve yüzde 20 indirimli olarak gönderilir. Her türlü yazışma adresi: Asmalıçeşme Sk. 14/2 Beyoğlu/İstanbul

İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

langston hughes

Missouri eyaletinin Joplin kasabasında 1902 yılında doğdu, annesi öğretmen, babası avukattı. Amerika'nın çeşitli eyaletlerinde uzun yıllar yoksulluk, yoksunluk içinde yaşadı. Bir çok işe girip çıktı. Afrika'yı, Paris'i, İtalya'yı benzeri koşullarda tandı; İspanya Sivil Savaşında muhabirlik yaptı. Sovyetler Birliği'ni ve Uzak Doğu'yu gördü. 1967 yılında New York'ta öldü.

Lincoln Üniversitesi'ni bitirdi ve Edebiyat Doktoru unvanı aldı; ve Guggenheim Bursu ile Amerikan Sanat ve Edebiyat Bursu üyeliğine hak kazandı. "**The Weary Blues**" adlı şiiri "**Opportunity**" dergisinin açtığı şiir yarışmasında birincilik ödülünü aldı. "**Not Without Laughter**" adlı romanıyla Harmon Gold Ödülünü kazandı. Sovyetler Birliği gezi izlenimlerini anlattığı "**Good Morning, Stalingrad!**" isimli şiiri nedeniyle McCarthycilerce **Amerika'ya Karşı Eylemleri Araştırma Komitesi**nde sorgulandı, izlendi.

Amerika'da zenci ozanın, dünyada zenci olmanın uğradığı haksızlıkları, çektiği acıları, yoksulluğu, yoksunluğu, beyazlarla eşit hak ve özgürlükleme sahip olma mücadelesini, zenci müziği (örneğin caz'ı) ezgileri, zenci ağzını beyaz Amerikan edebiyatı gibi tarzlarıyla şemleştirerek, beyazların dilini gözününe getirmeye çalışmıştır; **zenci halkın Büyük Şairi**'diye adlandırılmasının sebebi budur.

Şiirin yanısıra roman, öyküleyiş, senaryo, mizah, biyografi, tarih, seçki ve çeviri alanlarında da yapıtlar vermiştir. Seçkilerden de zenci ırkın şiiri, mizahı ve öyküleriyle ilgili konulardadır. Başlıca Şiir Kitapları: The Weary Blues (**Yorgun Türkü**), The Dream Keeper (**Düşlerin Koruyucusu**), The Negro Mother (**Zenci Ana**), A New Song (**Yeni Bir Şarkı**), Montage Of A Dream Deferred (**Ertelenmiş Bir Düşün Kurgusu**), Freedom's Plow (**Özgürlüğün Sabanı**), Selected Poems (**Seçme Şiirler**), The Panther and the Lash (**Panter ve Kamçı**), Shakespeare in Harlem (**Shakespeare Harlem'de**).

Ayrıca, **Nicolas Guillen**'in Cuba Libre (**Özgür Küba**) adlı kitabını, **Gabriela Mistral**'in bazı şiirlerinden seçmeleri ve **F. Garcia Lorca**'nın Gypsy Ballads (**Çingene Baladları**) adlı kitabını çevirmiştir.

Türkçesi: T. ASİ BALKAR

Anadan Oğula

Peki, oğul, anlatacağım sana:
Benim için yaşam sırça köşkün merdiveni olmadı.
Çiviler vardı içinde,
Kıymıklar,
Kırık dökük basamaklar,
Ve yerler, halı bile yoktu döşemede-
Çırçıplak.
Yine de her zaman
Tırmandım,
Çıktım indim
Köşeler döndüm,
Ve bazan karanlıklarda yürürdüm
Işığın erişemediği yerlerde.
Bu yüzden, oğul, geri dönme.
Oturma basamakların üzerine
Zor bulursun çünkü iyi yüreklileri.
Yıkılma sakın şimdi-
Hâlâ yürüyorum bunun için, balım,
Hâlâ tırmanıyorum,
Ve yaşam benim için sırça köşkün merdiveni olmadı biç.

Nerede Ne Zaman Hangisi

Soğuklar geldiğinde
Keskin güzel kokusuyla
Paslı demir ve naneye benzer,
Ve rüzgâr eser
Serin ve kabına sığmaz, birleştirmek için
Soylu ırk ayrımına karşı,
Ve kıştır,
İncecik giysili kardeşler
Binerler uysal atlara
Gururdan da beter şeylerle bağlanarak,
Bodrum girişlerinde, sarık kürsülerinde
Ya da gar bekleme salonunda konuşmayacak,
Hey at hey atlı kopar bağlarını!
Belki kocamış ama hiç de soylu değil
Tarafsız ırk ayrımı.

Irmakları Anlatıyor Zenci

Irmaklar bilirim:
Irmaklar bilirim yeryüzü kadar eski ve insaa damarlarında
dolaşan kandan da yaşlı.

Ruhum ırmakların derinliğince büyüdü.

Körpe şafaklarında yıkandım Fırat'ın.
Kulübemi kurdum Kongo kıyısına ve derin uykulara
daldım içinde.
Nil'e bakım kuşbakışı ve piramitler diktim üstüne.
Türkülerini dinledim Mississippi'nin Abe Lincoln
New Orleans'a indiğinde, gün batarken
altına dönüşen çamurlu göğsünü gördüm.

Irmaklar bilirim:
Kocamış, üzülmüş ırmaklar.

Ruhum ırmakların derinliğince büyüdü.

Ben de

Ben de, şarkı söylüyorum Amerika.

Ben kapkara kardeşiniz.
Yemek için mutfağa gönderirler beni
Konuklar geldiğinde,
Ama gülerim ben,
Pastayasıya yerim,
Ve artar gücüm.

Yarın,
Masada oturacağım
Konuklar geldiğinde.
Hiç kimse bana
"Mutfakta ye."
Demeğe kalkışmayacak
O zaman.

Sonunda,
Anlayacaklar ne güzel olduğumu
Ve utanacaklar-

Amerika, ben de, yarım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org